150 RSD BiH 3.50 BAM; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 150 MKD; Crna Gora 1.70 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

VREME

10. maj 2012. broj 1114

Francuska i Fransoa Oland
Internacionala na Jelisejskim poljima

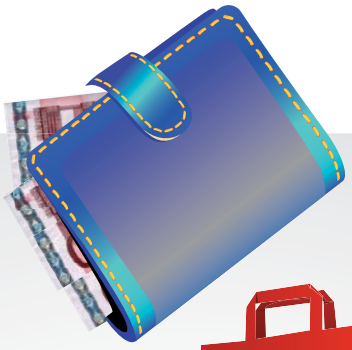
IZBORI 2012

DVA KANDIDATA I POBEDNIK

Posle emancipacije ▸ **Fenomen TV serije "Devojke"**

www.ubbad.rs

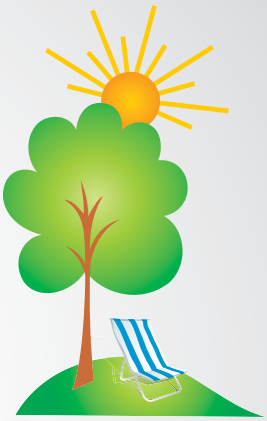
UBB KREDITI

- Gotovinski

- Potrošački

- Refinansiranje

- Kupovina automobila

- Medicinske usluge

UBB
UNIVERZAL BANKA A.D.
BEOGRAD

INFORMACIJE
0800 10 20 12
(besplatan poziv)

Registered ISO 9001:2008

VREME
BROJ 1114
10. maj 2012.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnik glavnog urednika
Aleksandar Ćirić

sekretarijat
Mirjana Kalezić

redakcija
Dejan Anastasijević, Aleksandar Andić *(foto@vreme.com)*, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Nebojša Grujičić *(kultura@vreme.com)*, Andrej Ivanji *(svet@vreme.com)*, Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov, Tatjana Jovanović, Slobodan Kostić, Jasmina Lazić *(medjuvreme@vreme.com)*, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Teofil Pančić, Ana Radić (vreme uspeha), Saša Rakezić *(strip@vreme.com)*, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić *(arhiva@vreme.com)*
Jelena Mrđa *(foto@vreme.com)*

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović, Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić; **korektori:** Ana Ćuk, Marija Halupka, Stanica Milošević; **lektori:** Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović; **daktilograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje
http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
(prodaja@vreme.com)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
(marketing@vreme.com)
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: *redakcija@vreme.com*

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

06 ZOOM: Biznis i politika

08 Drugi krug predsedničkih izbora: Veliki derbi večitih rivala

12 Posle izbora: Dva kandidata i pobednik

18 Intervju: Dragan Đilas, gradonačelnik Beograda i zamenik predsednika DS-a

21 Izbori za Skupštinu Vojvodine: Nije sve ostalo isto

22 Portret savremenika: Ivica Dačić

26 Posle izbora: Beli protiv ostalih listića

28 Izborni štabovi: Najluđa stranačka noć

32 Izborna noć: Fasciniran i fascinovan

35 Vreme uspeha

43 Nuspojave: Kako sam dobio glas

44 Ljudi i vreme

47 Lisica i ždral: Tuđa kost

KULTURA

48 Fenomen TV serije "Devojke" (HBO): Posle emancipacije

50 Knjige: „Filozofski fragmenti", Ivan Milenković

52 Intervju: Goran Vejvoda, multimedijalni umetnik

55 Fenomen Gotjeovog spota *Somebody That I Used to Know:* Drugačije od ostalih

56 Knjige: „Istinita priča", Terez Miler

57 TV Manijak: Čitaj između redova

SVET

58 Francuska: Pobeda Fransoa Olanda

61 Grčka posle izbora: Donosili su odluke bez nas, idemo dalje bez njih

64 Makedonija: Akcija "Monstrum"

MOZAIK

68 Priča pećinskog doba: Pet hiljada godina u ledu

70 Psihijatrija i psihoanaliza: Nacionalizam, prinuda ili izbor

73 Muški život: Brak

74 Tehnologija i tržište: Kritična tačka finskog giganta

76 Reagovanje: Rastislav Dinić – Kako se branio pluralizam

78 Vreme uživanja: Muzika, lično

Ima šest teorijskih mogućnosti da se sastavi vlada. Dosadašnja koalicija manje kažnjena nego što se moglo očekivati, samo su partneri postali skuplji. Da li su glasači odbacili dvopartijski sistem. Nekada: prvo ustav pa izbori. Sada: prvo predsednik, pa vlada

Piše: Milan Milošević

Aktuelna američka serija "Devojke" je svojevrstan antipod "Seksu i gradu" i sledeća velika televizijska stvar.

Piše: Jovana Gligorijević

Francuzi od svog novog predsednika očekuju da pređe sa reči na dela. Socijalisti širom Evrope želeli bi da jedna lasta ovog puta čini proleće. Konzervativne evropske vlade se nadaju da će se Olandova predizborna obećanja rasprhnuti pred tržišnom stvarnošću. Strepnja od sukoba Berlina i Pariza i da li će Oland pobediti vetrenjače

Piše: Andrej Ivanji

Na naslovnoj strani: **B. Tadić, T. Nikolić i I. Dačić**
Fotomontaža: **"Vreme"**

Stara škola...
foto: Arnd Wigman / Reuters

10/5/12 - 16/5/12

prognoza vremena

08/05/12
http://www.meteos.rs

min°C max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	14 26	15 28	17 25	11 14	9 12	8 18	11 22
Vojvodina	11 26	14 28	15 23	10 12	7 11	6 17	9 21
centralna i južna Srbija	11 27	12 29	15 30	12 16	8 11	7 15	6 23

U četvrtak povoljna biometeorološka situacija, a u petak i subotu vrlo nepovoljna, uz tegobe kod većine meteoropata i hroničnih bolesnika. Najčešće će se javljati glavobolja, reumatski bolovi i nervoza. Tek iduće sedmice, od utorka, srede, sledi poboljšanje biometeoroloških prilika.

WWW.TROUBLEMAKER.RS
TROUBLEMAKER production
Štandovi
Eventi
Marketing
Produkcija

broj nedelje

59

Najstariji učesnik projekta "Druga šansa" koji je rešio da završi osnovnu školu ima 59 godina, dok najmlađi ima 15.

Poskupela bebi-oprema

foto: Vesna Anđić

"Za bebu se uvek nađe para", rečenica je koju mnogi mladi (budući) roditelj čuje od onih iskusnijih, koji su već podigli svoju decu. Još pre nego što stigne iz porodilišta, beba dobije novac i poklone od ljudi koje tek treba da upozna – od baba i deda, maminih i tatinih prijatelja i rođaka. Sa druge strane, bez sumnje je ova "donacija" neophodna porodici sa prosečnim primanjima: prosečna plata od 40.562 dinara ni izbliza ne pokriva budžet neophodan za bebu, čak i ako su oba roditelja zaposlena.

Predizborno obećanje Vlade da će ograničiti trgovačke marže i ukinuti PDV na bebi-opremu imalo je dvostruki efekat: roditelji su se obradovali, a cene "iz predostrožnosti" otišle uvis. Trgovci i uvoznici tvrde da cene nisu povećane zbog Vladine najave, već zbog "dežurnih krivaca" – inflacije i pada dinara. Kako god, "rodilo se, valja ga ljuljati", a to košta.

Šta je bebi neophodno? Krevetac, dušek, posteljina i ćebe se mogu naći za petnaestak hiljada. Pelene – tetra (bar 40 komada) i "švedske" (10 kom.) su oko 6000 – jednokratne su oko 5000 (21 dinar po komadu, osam presvlačenja dnevno). Podloga za presvlačenje je 2000. Dok ne otpadne, bebin pupak mora da se čisti jodom i jednokratnim sterilnim gazama: koštaju 25 dinara po komadu, tj. bar hiljadu dinara u prvom mesecu. Vlažne maramice – tri dinara komad, dve po presvlačenju, izađe skoro hiljadu i po mesečno. Kadica je oko hiljadu dinara, ormar za bebine stvari je 12.000, ako je drveni, ali se može proći i sa plastičnim za 1700. Pumpica sa flašicom za izmuzavanje je 4000, peškir 750, prašak+omekšivač za bebin veš oko 800, makazice 400, četka za kosu 500, kupka 250, razne kreme barem još 500 dinara. Odeća ne ulazi u računicu, jer se uglavnom dobija na poklon ili nasleđuje.

Na kraju smo prvog meseca, račun je 44.400 dinara. Neke stvari, poput kreveca ili kadice, više nećete kupovati. No, u drugom mesecu, osim potrošnih stvari "u igru" ulaze i kolica (oko 25.000), sterilizator za flašice (oko 4500), auto-sedište (10.000)...

R. M.

IN MEMORIAM

Milica Krstanović (1961–2012)

U Beogradu je, u nedelju 6. maja, umrla Milica Krstanović. Po profesiji psiholog, bila je ličnost velikog obrazovanja i interesovanja, autor mnogih tekstova i prevodilac više knjiga. Jedan od njenih najznačajnijih prevoda bila je knjiga *Pristojno društvo* izraelskog filozofa Amišaja Margalita koja je objavljena u Samizdatu B92 1998. godine. Bila je angažovana u godinama vladavine mržnje, rata i siromaštva za ideje tolerancije i razumevanja među ljudima. Upravo u vreme kada je pristojno društvo bilo tako daleko. I kasnije, radeći za "Norwegian People Aid", putovala je po celom regionu bivše zemlje, organizujući i podržavajući mlade ljude u stvaranju nove, srećnije i drukčije budućnosti.

Milica Krstanović je, kao član porodice, osnovala i požrtvovano radila u Fondu novinarske nagrade "Jug Grizelj". Zahvaljujući njenoj energiji, upornosti i optimizmu ova je nagrada postala prva ugledna regionalna novinarska nagrada.

Evo kako je Milica Krstanović govorila za izdanje "Dnevnika" objavljeno 2011. o stvarima o kojima je razmišljala: "Pre ideala o pravednom društvu treba živeti ideal pristojnog društva... Volela bih da se pojave drugačiji glasovi koji će na drugačiji način da postavljaju pitanja. Kod nas se svuda i stalno vrti ista grupa ljudi i njihovih istomišljenika koji su sve stariji. Nema više novih glasova." To su reči koje nas danas pritiskaju i opominju više nego ikada pre.

VELIMIR ĆURGUS KAZIMIR

Budućnost

Budućnost je najstarija reč novogovora; uvek se o njoj radi i za nju otima. Ali, rečeno je:

Narod glasa ćutke.

Bolje od ovoga nismo umeli. A nismo ni smeli. Sve bolje bi tek bilo veliko iznenađenje. Ovako nam je iznenađenje malecko. Tek toliko koliko da se dobro vidi kako ostasmo na svome. Svaka nam čast. Niko drugi to ne bi umeo. A ne bi ni smeo.

Od potomstva.

Nismo dozvolili klipove u ove naše zahuktale točkove obnove. Niti kojekakvi belosvetski kukolj u plemenite domaće sorte. A nećemo dozvoliti ni ono što smo drugima već dozvolili. Jakako. Nego ćemo se držati po strani, na svom jedinstvenom i, najzad, dokazano originalnom putu.

Ih, da smo glasali u kafani. Nego, nismo. Nismo umeli, a nismo ni smeli.

O ulici ni sanjati.

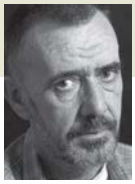
A drugo, nisam sreo čoveka koji je sreo čoveka koji je glasao za ono za šta je glasao.

Ko kaže da nam istorijsko pamćenje slabi? Kako, inače, drukčije tumačiti odsustvo svake želje za promenom, ako ne sećanjem na onu jednu. Veliku promenu, koja nam beše odnela sve i – donela sve.

I zato sad nemamo ništa.

Citiran je početak "Vremena uživanja" Milivoja Majstorovića, objavljen 14. januara 1991.

PRIREDIO: A. Ć.

piše: Dragoljub Žarković

Biznis i politika: Ako je Boris Tadić prodavao novine i pravio igračke, znači li to da njegovi ministri ne moraju da imaju ni tu vrstu iskustva. Šta je recept za uspešnu vladu

Ko nije zaspao sa brigom kako da obezbedi platu za zaposlene, taj se neće ni probuditi sa idejom kako da unapredi Srbiju. Boris Tadić je za ministre postavio štancovane japi političare koji svoje karijere duguju partijskom, dužem ili kraćem, angažovanju

Lako je njima: Život van Srbije

Portparol Stejt departmenta izjavio je ovih dana da su Sjedinjene Američke Države spremne da rade sa bilo kojom vladom koja bude izabrana u Srbiji. Lako je njima. Neće oni da žive ovde. To je osvežavanje anegdote o Čerčilovom cinizmu kad je, valjda na Jalti, delio sa Staljinom interesne zone u tek oslobođenoj Evropi, ali, ako je njima uvek bilo svejedno, valjda nama nije.

Ne mislim pritom da li će vladu da prave Dačić i Nikolić ili Dačić i Tadić. Reč je o programu vlade i, prvenstveno, ljudima u njoj.

Kad političari ovih dana govore o tome da je Srbiji potrebna efikasna vlada, oni, političari, najzad, ne greše. Ali od reči do efikasnosti dug je put i sve mi se čini da se neće izbeći zamka u kojoj smo se koprcali poslednje četiri godine da će u vladi biti podosta stranačkih natpremijera i još više književnih ljudi.

Dodamo li tome i činjenicu da je srpska privredna i socijalna kriza vrlo duboka i nespecifična, onda će nam biti potrebna i vlada sposobna da neortodoksnim, sasvim originalnim merama proba da zemlju izvuče iz "bule".

U iznenadnom napadu samokritike Boris Tadić, kandidat za predsednika Srbije, izjavio je pre neki dan u Pančevu da su ljudi "koji u sistemu DS-a rade za svoju pojedinačnu stvar moji neprijatelji baš kao i što su mi politički neprijatelji oni drugi. Veći su mi neprijatelji oni koji rade za svoju ličnu stvar u DS-u, nego što su mi protivnici Toma Nikolić i ostali."

Zbog toga je, kako je naglasio, tražio da se laži i obmane o nepoštenju političara razjasne. Tadić je ponovio da predlaže da se krene od njega u ispitivanju imovine, odnosno razmatranja da li "ima nešto više od onoga što je zaradio u svom životu".

"Radio sam kao prodavac novina, kao preduzetnik, proizvođač igračaka, kao profesor, kao poslanik, kao ministar, i predsednik Republike. Oni imaju problem s tim zato što imaju kuće i stanove. Ja imam knjige svoje i svojih roditelja i nemam nikakvu drugu imovinu", naveo je Tadić.

Ispostaviće se, na kraju, da je Tadić imao bogatiju profesionalnu i preduzetničku biografiju od svih ministara koje je gurnuo u vladu, a vidimo da je i njegova radna biografija tanka i da bi teško prošao Fijatov upitnik. Nije ovde reč o poštenju, već o iskustvu, poznavanju ljudi, upravljačkom iskustvu i preduzetničkom duhu.

Biografije: Partija, pa posao

Pogledajte ko su bili ministri iz Demokratske stranke i sa kakvim radnim biografijama su postali to što jesu.

Vuk Jeremić, odličan đak teorijske fizike i posle toga master državne administracije, prva radna knjižica mu je bila napisana kao savetniku u kabinetu Borisa Tadića. Dragana Šutanovca takođe odlikuje partijska karijera, mada za njega jedan od "tajkuna" tvrdi da je jedini ozbiljan poslodavac u Vladi Srbije. Zapošljavao je troje ljudi dok je držao kafić. Dušan Petrović ima advokatsko-partijsku karijeru, Snežana Malović sudsko-partijsku, Milan Marković, slično Malovićki, a Oliver Dulić je hirurg koji je našao vremena da završi evropske studije o nečemu...

Svi zajedno uposlili su troje ljudi iz anegdote o Šutanovčevom kafiću i o realnom životu ljudi kojima upravljaju znaju koliko prosečan čitalac "Vremena" zna o običajima Aboridžina. Dakle, malo. Ali, kad bi to oni priznali, bio bi to put oporavka.

Verujem, duboko, da čovek, bio ministar ili državni sekretar, ne može da upravlja sistemima, procesima i ljudima samo zato što je završio škole političke izuzetnosti, jer posle toga može samo da nauči da govori politički korektno i da se adekvatnije obuče. Ali ako nikad nije u karijeri brinuo o tome da obezbedi poslove za firmu,

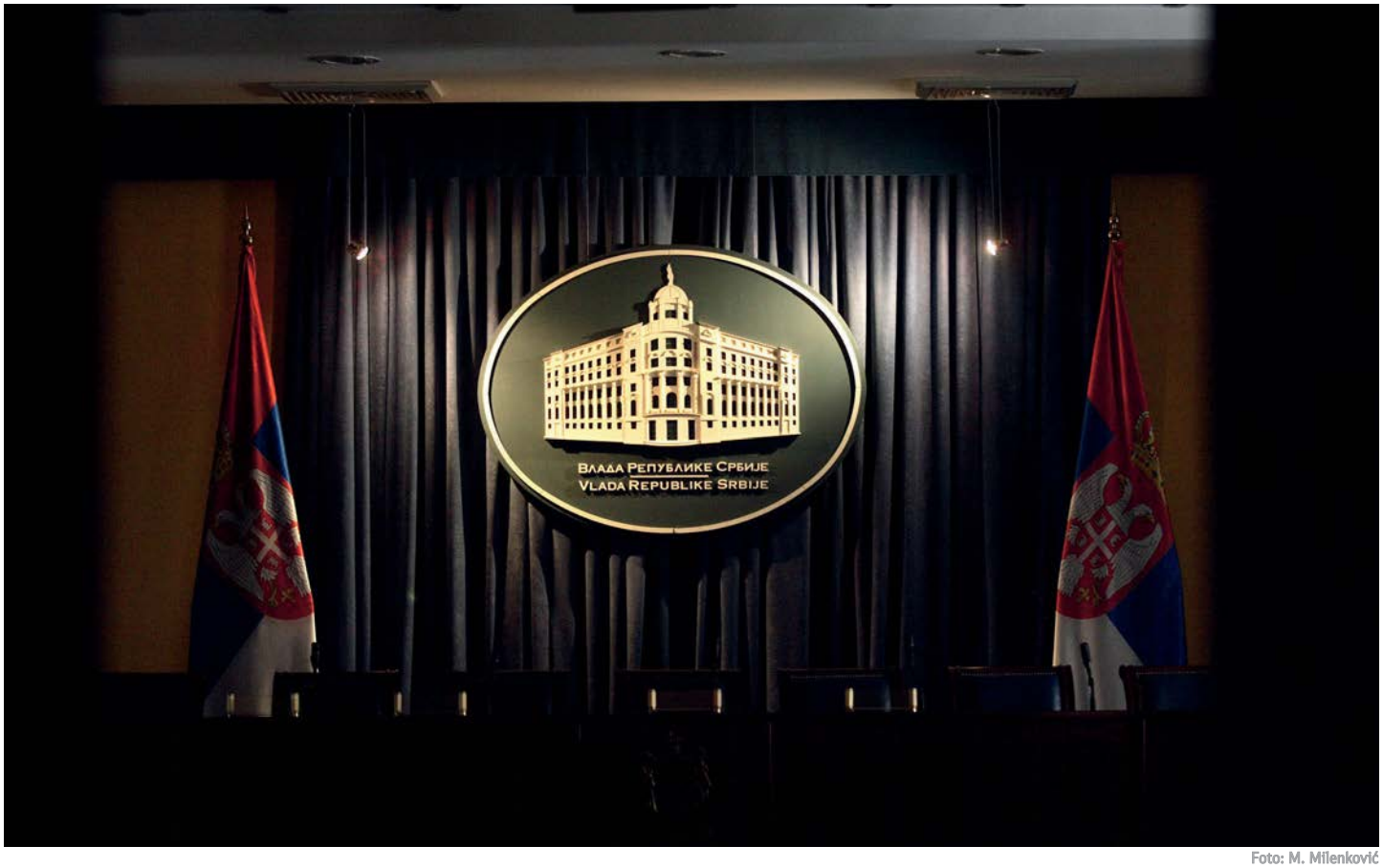

Foto: M. Milenković

doprinose za državu, platu za ljude i nije brinuo o razvoju biznisa, teško može i da upravlja u vladi.

Nije nemoguće da ima udžbenika iz kojih oni mogu sve da nabiflaju, da znaju stvari naizust, ali da oni osećaju realne probleme srpske krize i da su spremni da ponude neortodoksna, neudžbenička rešenja za strukturne probleme ekonomskog i socijalnog zaostajanja Srbije – e, u to ću teško da poverujem.

Ko nije zaspao sa brigom kako da obezbedi platu za zaposlene, taj se neće ni probuditi sa idejom kako da unapredi Srbiju. Boris Tadić je za ministre postavio štancovane japi političare koji svoje karijere duguju partijskom, dužem ili kraćem, angažovanju i Demokratska stranka gubi imidž partije koja je u svojim redovima imala preduzetnike koji su upravljali velikim sistemima i znali da rade s ljudima.

Primat: A šta rade drugi...

Oni su sada poželjni kao investitori u stranačke uspehe, ali ih nema u državnim, upravljačkim strukturama. Njima je slavu oteo Dušan Bajatović, uskočivši u proces podržavljenja propalih privatizacija – Azotara, Agroživ, Staklara u Paraćinu – i dobar deo uspeha Socijalistička partija Srbije duguje Bajatovićevom preduzetničkom duhu, makar zato što je ljudima ponudio realnu nadu, možda i iluziju, o socijalnoj pravdi kao korektivu nemilosrdnog tržišta.

Tadić je ključne ekonomske poslove prepustio koalicionom partneru s prethodnih izbora – G 17 plus, prekrštenih sada u Ujedinjene regione Srbije. Ali, tu je selekcija kadrova bila slična izboru u Demokratskoj stranci. Nebojša Ćirić, aktuelni ministar ekonomije u vladi Srbije, započeo je karijeru kao "junior account manager" u "Ogilvy & Moteher. Comp", i pretpostavlja se da je tada poslednji put video realnog klijenta, a da su posle toga s napredovanjem u karijeri poslovi bili sve virtualniji. Verica Kalanović, njegova partijska drugarica, do 1993. imala je neko iskustvo sa živim ljudima. Radila je u fabrici zaptivaka u trsteničkoj Prvoj petoletci, a onda ju je politički krenulo i ne verujem da je ušla u bilo koji pogon, osim kad su bili izbori.

Pogledajmo to iz drugog ugla. Koštuničin DSS je sasvim solidno prošao na izborima i pored autističnog stava o tobožnjoj srpskoj moći da ostane politički neutralna, jer za njim je išao čovek koji je mahao ekonomskim programom od deset milijardi evra, istina ekskluzivno ruskih, ali taj Nenad Popović ipak je oličen kao čovek koji zapošljava hiljade ljudi i oni nešto proizvode, ma koliko im je u ovoj opštoj krizi išlo loše.

Ko je, s te strane realnog života, zastupao Demokratsku stranku? Imaju li oni u svojim redovima bilo kog poslodavca? Ima li šanse da ti ljudi suočeni s pošastima propale privrede artikulišu bilo koju ideju ili Boris Tadić misli da se bez sveta preduzetništva i realne proizvodnje može voditi uspešna politika.

Velike su šanse da mandatara nove vlade odrede ovi što su vodili i staru. Ali, ovaj put bi morali da vode računa o tome da poslove treba da im vode ljudi s iskustvom u upravljanju poslovima i ljudima. Inače će i oni dočekati dan da se bore za cenzus. ◂

Drugi krug predsedničkih izbora

Veliki derbi

Tadić u ove dve nedelje vodi bitku ne samo za mesto predsednika Srbije već i za očuvanje prvenstva i kredibiliteta unutar stranke, kao i Nikolić, kome je ovo poslednja šansa da izbegne sudbinu političkog penzionera i biografiju večitog gubitnika

večitih rivala

KAMPANJA BEZ PREDAHA: B. Tadić i T. Nikolić Fotografije: Tanjug

Obojica su umorni i igraju na sve ili ništa. Sve je mesto predsednika Srbije, a ništa, ne samo oreol izbornog gubitnika već i poljuljano mesto u stranci. I, da kažemo pošteno, nije im lako. Kad su objavljeni prvi rezultati, Boris Tadić je prvi put u izbornoj noći pokazao ozbiljnu zabrinutost i ranjivost, koju su demokrate tog slavskog popodneva prenosile građanima paničnim SMS-ovima. "Gubimo izbore ako se ovaj trend nastavi. SNS na crnim mestima izveo duplo više ljudi! Hitno izvodite ljude, malo je vremena ostalo. Odjava, STOP na 2628", bila je jedna od poruka koja je kružila Srbijom tri sata pred zatvaranje biračkih mesta. Šta god značila "crna mesta", neobično je ilustrativan taj imperativ "hitno izvodite ljude". Kako bilo, Tadić je odmah naglasio da će tek posle drugog kruga izbora biti poznato kako će izgledati nova vlada Srbije. I da neće pristati na ucene. I da ima nekoliko sati da se odmori i odspava, jer sutra odmah ide u ►

kampanju. Trudio se da liči na Novaka Đokovića pred grend slem finale, pre nego na predsedničkog kandidata.

A Tomislav Nikolić (60) delovao je kao bokser kome je sa kakvom-takvom pobedom na republičkim izborima dobačen peškir spasa. Od priče o razornoj pobedi naprednjaka s razlikom pet do deset odsto ostale su samo SMS-ovi koje su naprednjaci slali posle slavskog ručka kao poslednji poziv za ples pred fajront: "Dragi sugrađani, jedino što je potrebno Srbiji su PROMENE. Srpska napredna stranka to može doneti. Zajedno pokrenimo Srbiju. Izađi i glasaj!" Nikolić je čestitao sam sebi na svemu što je izdržao u kampanji i, naravno, kao i Tadić, pokušao da deluje ubedljivo, najavljujući konačnu pobedu. Ali, za razliku od Tadića, Nikolić je, kao i Dačić, uveravao da bi pregovori o novoj vladi trebalo da počnu koliko sutra; te da se sve to s novom vladom oposli između dva kruga predsedničkih izbora. Iako smo svi znali mnogo pre izbora da će taman tako i biti, demokrate su već prvog postizbornog jutra ponovo nabacile svoju aroganciju i eks katedra držanje "učeći" Nikolića i Dačića kako vlada nije prost račun zbrajanja, nego politika oko koje će se okupiti tim, i tome slično. Malo morgen, kako je ono nedavno evocirao Dačić. Nikolić nije propustio da podseti Dačića da nije korektno da ucenjuje i ponižava stranke koje su na izborima osvojile daleko veći broj glasova nego SPS. Tadić je ponovio da ne trpi ucene. A Dačić, posle zna-se-ko-je-premijer lumpovanja u izbornoj noći, da premijer i predsednik države ne mogu da budu iz iste stranke, jer su DS i SNS dosta izgubili, a on udvostručio rezultat.

A GLASAČI DANICE GRUJIČIĆ? Nego, ko realno od dvojice kandidata ima više šansi u drugom krugu predsedničkih izbora? I zavisi li to samo od Ivice Dačića? Ili možda i od Krkobabića? I koliko pobeda dvojice večitih rivala zavisi od 45,2 odsto glasača koji su u prvom krugu glasali za ostalih deset predsedničkih kandidata, a koliko od apstinenata? Kome će se privoleti dverjani, kome šešeljevci, kome Koštunićini, a kome muftijini glasači, za koga će glasati onih 0,79 odsto glasača Danice Grujičić?

I Tadiću i Nikoliću, bar retorički i dok ne naprave neke konkretne dogovore sa Dačićem i "malima" o vladi i podršci u drugom krugu, odgovara ona škola mišljenja po kojoj glasači raznih boja nisu profesionalna vojska koja će, uz dnevnicu, da "gine za tuđi interes". Zato i insistiraju da će građani, a ne lideri onih stranaka koji su izgubili predsedničke izbore u prvom krugu, odlučiti o pobedniku drugog kruga.

SVE ILI NIŠTA: Pred odluku birača

Dva sociologa Srećko Mihailović i Slobodan Antonić, koje je "Vreme" pitalo za mišljenje, ne slažu se u procenama. Prvi je uveren da će dogovori partijskih lidera odlučiti o tome jer "svaka partija ima natpolovičan broj poslušnih članova, odnosno simpatizera". Ipak, Mihailović objašnjava: "Postoji partijska bliskost koja ljude privoli da se ponašaju na odgovarajući način. Ne treba, zato, očekivati da bi pristalice LDP-a ako bi ih Čeda Jovanović pozvao da glasaju za Tomu Nikolića, poslušale lidera, natpolovično, ali ako ih on pozove da glasaju za Tadića sigurno će Tadić imati natpolovičnu podršku LDP-a. Dačićevi glasači su nepoznanica, ne znamo kako bi se oni ponašali u slučaju da ih Dačić pozove da glasaju za Nikolića." Iako je, kaže, logično da se združe partije sa političke levice SPS i DS koji koketira s levicom i uz to možda i LDP, moguće je da Dačiću više ponudi SNS i da lider socijalista, pravi pobednik izbora, preusmeri svoje pristalice, kao kada se pre četiri godine udružio sa DS-om.

Antonić pak kaže da birači načelno ne slušaju kada ih lideri stranaka za koje su glasali upute da, u drugom krugu izbora, glasaju za neku drugu stranku ili kandidata. Nego, ipak odlučuju prema svojim ličnim političkim afinitetima. To znači da pozivi lidera SPS-a, DSS-a, LDP-a ili URS-a da njihovi birači u drugom krugu glasaju za Tadića ili Nikolića neće imati neki preterani značaj, smatra Slobodan Antonić. On navodi primer predsedničkih izbora 2004: "Dragan Maršićanin je tada bio favorit, jer su ga direktno podržali lideri stranaka koji su četiri meseca ranije osvojili 1,4 miliona glasova: DSS, G17 plus, NS i SPO. Ipak, Maršićanin je osvojio svega 0,4 miliona glasova – za njega nije glasala čak ni većina birača DSS-a! Prema jednom tadašnjem istraživanju, za Maršićanina je glasalo svega 33,6 odsto birača DSS-a sa parlamentarnih izbora, 26,6 odsto G17 plus i 34,1 odsto birača SPO-NS. Nekih 23 odsto glasača ovih stranaka opredelilo se da uopšte ne glasa na predsedničkim izborima, a ostali su se odlučili za druge kandidate."

Zato on veruje da će ovoga puta slično biti sa biračima SPS-a, DSS-a, LDP-a ili URS-a. Odlučivaće prvenstveno lični afiniteti i nijanse, a ne pozivi lidera ovih stranaka. Antonić pretpostavlja da će Tadić nešto više glasova dobiti od birača "Preokreta", URS-a i manjinaca, Nikolić od DSS-a i "Dveri", dok za birače SPS-a kaže će se podeliti, a birači SRS-a ostati kod kuće: "To je blaga prednost za Tadića, mada Nikolić svakako nije bez šanse."

KOHABITACIJA ILI DAČIĆ: Obojica sociologa misle da će odluka pasti u kampanji. Mihailović: "Pre će negativna kampanja imati efekta nego neka nova priča u koju će nas uveriti pozitivan program bilo jednog bilo drugog." Antonić: "Mislim da će marketinške ekipe obojice kandidata probati da pronađu nešto *novo*, neko iznenađenje – više marketinško, nego političko – koje će prelomiti izbore."

U ovom trenutku deluje da ni Tadić ni Nikolić ne razmišljaju o proceni londonskog "Ekonomista" da je najverovatniji rasplet izborne trke u Srbiji kohabitacija, odnosno da će Nikolić ipak na kraju sa mesta predsednika države morati da uputi poziv DS-u da predloži mandatara za sastav nove vlade, jer SNS vladu neće moći da oposli. Premda čelnici DS-a tvrde da evropski kurs nove vlade Srbije ima smisla samo sa Tadićem kao predsednikom Republike, kohabitacioni scenario se ne može isključiti i to bi bila *win-win*

pozicija, odnosno – za svakog ponešto. Jer, teško je u ovom trenutku proceniti kako će se ponašati glasači čak i ako se njihovi lideri dogovore i pozovu ih da u drugom krugu podrže jednog ili drugog kandidata. Srećko Mihailović pak podseća da je Tadić "oba puta kad je dobijao izbore – formirao i vlast i to je išlo jedno s drugim: "Verujem da će to biti i ovog puta. Mala je verovatnoća da će doći do kohabitacije, da će jedan formirati vladu, a drugi biti predsednik. Dogovor je u paketu."

Na "paket" igra i Dačić. Zato se i ponaša kao da je 14 odsto glasova koje je osvojio – siguran miraz. Posle početne znase-ko-je-premijer euforije sada (utorak, 8. maj, kada se zaključuje ovaj broj "Vremena") namiguje da će stati iza Tadića u drugom krugu izbora. Mada je prvog postizbornog dana u bazi Protivterorističke jedinice u Lipovici kod Beograda, rekao i ovo, pravdajući svoj nastup u izbornoj noći: "Želim da znam ko će biti u idućoj vladi. Ne mogu da podržim predsedničkog kandidata (Borisa Tadića), a da posle na ključnim mestima u vladi budu stranke koje govore da je Republika Srpska genocidna tvorevina ili, na drugoj strani, Tomislava Nikolića i one koji hoće da prekinu saradnju sa Evropskom unijom." Posle se ispravio da nije govorio o pojedinačnim strankama da li bi ili ne bi s nekim, "već da pojedini stavovi tih partija ne mogu i ne treba da budu politika vlade". Nego samo da su dva cilja ključna: KiM i evropske integracije. Tako se opet jednako udaljio i od Tadića i od Nikolića i ćutke poručio da možda i može da se u zamenu za "ključna mesta u vladi" odrekne prvobitnog stava "premijer ili ništa". Odgovarajući na optužbe da ucenjuje, pitao je: "Koje su garancije za situaciju u kojoj mi podržimo nekog kandidata, a oni naprave posle međusobnu vladu?" I tako, teško je uhvatiti Ivicu Dačića. Čim ga pritisnu, počne da viče: Upomoć, velika koalicija!

BORBA ZA STRANKU: Pri tom, nije mnogo daleko Dačić od istine kad kaže da su DS i SNS dosta izgubili, a da je njegova koalicija udvostručila rezultat. Zato ni Tadić ni Nikolić nisu pomišljali na slavlje u nedelju uveče. Jer, pre četiri godine, u prvom krugu predsedničkih izbora Tadić je osvojio 35,39 odsto, a ove godine deset odsto manje – 25,33 odsto glasova. "Tadić u ove dve nedelje vodi bitku ne samo za mesto predsednika Srbije već i za očuvanje prvenstva i kredibiliteta unutar same stranke", kako za "Vreme" reče jedan beogradski demokrata. Sagovornik "Vremena" tvrdi da u tom ključu treba čitati i rečenicu koju je Tadić izgovorio neki dan u Pančevu: "Veći su mi neprijatelji oni koji rade za svoju ličnu stvar u DS-u, nego što su mi protivnici Toma Nikolić i ostali." Tako se Tadić, isticanjem knjiga, roditeljskih i svojih, kao imovinom kojom raspolaže, ne obraća samo građanima pozivajući ih da izađu na drugi krug predsedničkih izbora, nego, mnogi procenjuju, šalje poruku i onim visokim funkcionerima koji su se na ovaj ili onaj način okoristili članstvom u DS-u. Tako je još jednom razvejao i trunčicu nade da se, ako i treći put zauzme Andrićev venac, sigurno neće odreći svoje predsedničke funkcije u stranci. Naprotiv. Tek će se onda pozabaviti njome. Zato sada Nikolić insistira na priči da će u slučaju pobede zamrznuti funkciju predsednika stranke i da će biti predsednik svih građana, što je tokom dva prethodna mandata Tadiću zamerano da nije činio. Nikolić na ovaj način ribari i one razočarane glasače demokrata koji sve vreme Tadiću spočitavaju da je kršio Ustav i preuzeo svu vlast u državi.

Sasvim je izvesno da se i Nikolić poput Tadića u drugom krugu izbora bori ne samo za mesto predsednika Srbije nego i protiv izvesne sudbine političkog penzionera i biografije čoveka koji se u istoriji srpskog višestranačja kandiduje za ulogu večitog gubitnika. Nikoliću su ovi predsednički izbori četvrti u karijeri. Prvi put je okušao sreću na izborima za predsednika Srbije 2003, na kojima je, kao radikalski kandidat, osvojio oko 1,167 miliona glasova ili 46,23 odsto (Dragoljub Mićunović ispred DOS-a osvojio je tada oko 894.000 glasova ili 35,42 odsto). Ovi izbori nisu uspeli zbog nedovoljnog broja izašlih birača posle kojih je uslov o izlaznosti birača na predsedničke izbore ukinut. Druga dva puta (kao radikalski kandidat) 2004. i 2008. od Tadića je gubio u drugom krugu, iako je oba puta vodio u prvom.

Ovog puta, Tomislav Nikolić je, u poređenju sa prvim krugom predsedničkih izbora 2008, "pao" za 15 odsto (39,99:24,99). Mnogi su smatrali da Nikolić i SNS ove izbore mogu izgubiti samo pod uslovom pravljenja niza sopstvenih grešaka, i zato dobronamerno upozoravali da bi im najbolje bilo da ućute, jer kako progovore, tako izgube nekoliko hiljada glasova. Farse poput upletkavanja u mamac demokrata zvani diploma mastera menadžmenta ili čega već, bile su dovoljna poluga kojom su demokrate ipak u finišu kampanje Nikolića učinile manje poželjnim kandidatom.

Spin majstori i pojedini mediji pak, za razliku od Dačića, ne veruju da je Boris Tadić ovim izborima "dosta izgubio". Kao što i za Nikolića vele da je konačno "izmeren" i da više neće moći da tvrdi kako ima istraživanja po kojima tuče Tadića – deset odsto. Tadić je, za one kojima je čaša polupuna, pobedio. Jer, vlada Tadićeva, lapsus, Cvetkovićeva, ne da nije pala, nego je samo potvrđena na ovim izborima, čak je dobila i nešto više nego što je imala pre Đurđevdana. Bez obzira na to što mnogi konstatuju da ova vlada, za razliku od njih 11 u Evropi, nije pala kao posledica ekonomske krize, nezaposlenosti i sve većeg siromaštva, izgleda da su njenom očuvanju doprineli apatija, strah od goreg i anesteziranost društva od DS-ovog permanentnog učitavanja neizvesnosti i nesigurnosti ukoliko pobedi SNS. Ali, valja primetiti i nešto drugo. Ovde opozicija očigledno nije pružila verodostojnu i na argumentima utemeljenu alternativu. ◂

Zora Drčelić

Postizborna analiza

Pobednik i dva predsednička kandid

data

Ima šest teorijskih mogućnosti da se sastavi vlada. Dosadašnja koalicija manje kažnjena nego što se moglo očekivati, samo su partneri postali skuplji. Da li su glasači odbacili dvopartijski sistem. Nekada: prvo ustav pa izbori. Sada: prvo predsednik pa vlada

NEUSPEŠNI, USPEŠNI, IZNENAĐENI:
J. Šešelj, M. Dinkić, V. Koštunica, V. Drašković, Č. Jovanović i muftija M. Zukorlić
Foto: Tanjug

Na izborima političari šalju poruke o vizijama i perspektivama, o načelima i principima, o pravdi i poštenju, a glasači im odgovore brojevima, jer izbori se na kraju svode na brojanje i preračunavanje. Međutim, na kraju ispadne da se političari u brojeve bolje razumeju od glasača.

Na predsedničkim izborima u trenutku pisanja ovog teksta (utorak 8. maj) Boris Tadić sa osvojenih 969.639 glasova vodi ispred Tomislava Nikolića koji knjiži 956.588 glasova. Razlika među njima je na nivou statističke greške (13.051 glas u trenutku kada je bilo prebrojano 97,69 odsto glasova). U izbornoj noći je izgledalo da je razlika u broju glasova Tadića nešto veća, kao i razlika između očekivanja i ishoda prvog kruga predsedničkih izbora.

Rezultati

izborna lista	procenat osvojenih glasova	broj mandata
1. Izbor za bolji život – Boris Tadić	22.07%	67
2. Srpska radikalna strnaka – Dr Vojislav Šešelj	4.61%	–
3. Ujedinjeni regioni Srbije – Mlađan Dinkić	5.51%	16
4. Čedomir Jovanović – Preokret	6.53%	20
5. Pokrenimo srbiju – Tomislav Nikolić	24.01%	73
6. Demokratska stranka Srbije – Vojislav Koštunica	7.00%	21
7. Ivica Dačić – "SPS, PUPS, JS"	14.54%	44
8. Dveri za život Srbije	4.34%	–
9. Savez vojvođanskih Mađara – Ištvan Pastor	1.77%	5
10. Reformistička stranka – Prof. dr Milan Višnjić	0.22%	–
11. Stranka demokratske akcije Sandžaka – dr Sulejman Ugljanin	0.72%	2
12. Pokret radnika i seljaka	1.46%	–
13. Socijaldemokratski savez – Nebojša Leković	0.43%	–
14. Sve zajedno: BDZ, GSM, DZH, DZVM, Slovačka stranka – Emir Elfić	0.64%	1
15. Koalicija albanaca Preševske doline	0.30%	–
16. Crnogorska partija – Nenad Stevović	0.10%	–
17. Komunistička partija – Josip Broz	0.74%	–
18. Nijedan od ponuđenih odgovora	0.59%	1

IZVOR: SAJT REPUBLIČKE IZBORNE KOMISJE, SAOPŠTENJE OD 7. MAJA 2012
http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/saopstenja_frames.htm

Demokrate, ma šta sada rekle, strepele su da im Nikolić u prvom krugu ne pobegne više nego prošli put, nadajući se da će u drugom krugu u njihov levak sliti gro glasača URS-a, Preokreta, pa i SPS-a s kojima sada imaju licitacijske zađevice.

CENA ZAOKRETA: Pre četiri godine na predsedničkim izborima, u januaru 2008, Tomislav Nikolić (tada Srpska radikalna stranka) u prvom krugu je osvojio 1.646.172 glasova, ili 39,99 odsto glasova. Na Nikolićevoj naprednjačkoj parlamentarnoj listi sada su bile partije dva predsednička kandidata iz 2008: Velimira Ilića iz Nove Srbije koji je 2008. osvojio 305.828 (7,43 odsto) glasova i Milanka Karić iz Pokreta Snaga Srbije – Bogoljub Karić sa 40.332 (0,98 odsto). Moguće je da je Nikolićev izborni štab zbrajanjem starih rezultata polazio od računice o potencijalnih 1.990.000 glasova, pa se sada Nikolićevi saradnici možda pitaju gde ode milion glasova. Ta stranka je pred same izbore pozivala glasače da ne rasipaju glasove na kandidate s manjim izbornim šansama. Neko je na mnogim bilbordima crnim sprejom naškrabao poruku: "Nevažeći listići!" i "Izgubljeni glasovi".

Ishod prvog kruga predsedničkih izbora govori da je Tadić manje platio predsednikovanje nego Nikolić promenu dresa. To se vidi i po partijskom rezultatu: Srpska radikalna stranka je 2008. imala 1.219.436 (29,45 odsto) glasova, a sada ima 4,61 odsto i prvi put ne prelazi cenzus. Nikolićeva parlamentarna lista, na kojoj su Nova Srbija (s nekadašnjih 7,43 odsto glasova), Pokret snaga Srbije i drugi, na Đurđevdan 2012. osvojila je 24,01 odsto glasova.

Nikolić je bio relativno manje uspešan predstavnik nezadovoljnih birača kao naprednjak nego što je bio kao radikal.

U sociološkim istraživanjima nalažene su potvrde o "usisavanju" biračkog tela SPS-a od strane SRS-a nakon 2000. i pada Slobodana Miloševića. Sada se s krizom radikalne stranke deo birača možda vratio socijalistima. Nikolić je povukao najveći deo radikalskog biračkog tela, a deo je obeshrabreno otišao u apstinenciju. Ipak demokrate, koje su ćutke pomagale rascep radikalne stranke u nadi da će imati dva slabija protivnika, imaju jednog jakog koji im duva za vratom.

Boris Tadić je u prvom krugu predsedničkih izbora 2008. osvojio 1.457.030 (35,39 odsto) glasova. Tada je još bila na okupu druga Koštunićina vlada, a u njenim unutrašnjim tenzijama, pre rascepa, s demokratama je bio prilično blizak Dinkićev G17, a na njegovoj listi je bio Verko Stevanović iz Kragujevca, koji su sada deo URS-a, čiji je predsednički kandidat prof. dr Zoran Stanković sada osvojio 6,56 odsto glasova. Te brojke se naravno ne mogu direktno sabirati, ali ipak govore o tome da je Tadić, čija se koalicija raspala u prvom krugu predsedničkih izbora, krenuo iz užeg kruga podrške nego pre četiri godine, pa je dakle i manje omanuo.

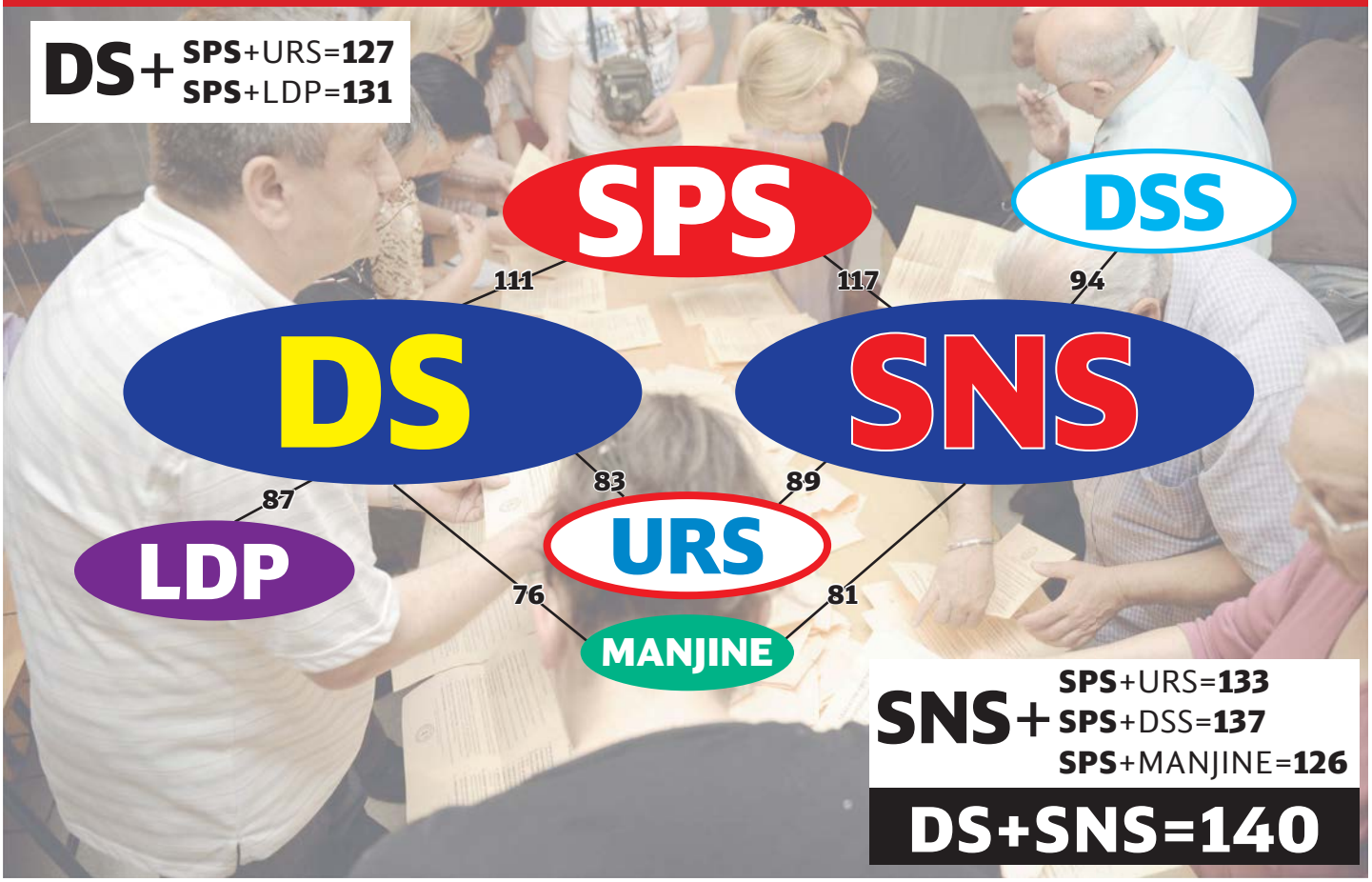
DAČIĆEVA OPOMENA: Demokrate su u prvi mah odbijale zahtev izbornim povratkom socijalista ohrabrenog Ivice Dačića, koji je u prvoj postizbornoj izjavi podršku predsedničkim kandidatima uslovljavao prethodnim dogovorom o vladi. Osokoljen rezultatima koji dupliraju njegov izborni rezultat iz 2008., on izjavljuje da se ne zna ko će biti predsednik, ali da se zna ko će biti premijer.

S obzirom na to da novi zakon ukida tzv. blanko ostavke i poslaniku daje mogućnost za širok manevar, i partijske i koalicijske liste biće teško održavati. Pogodite koje će liste biti stabilnije – one na vlasti čijim napuštanjem nešto može da se izgubi, ili one opozicione čijim napuštanjem poslanik nešto može da dobije

Pita koalicione partnere da li smatraju da su socijalisti ludi da daju blanko podršku jednom od kandidata, a da demokrate s naprednjacima posle naprave veliku koaliciju, što je ocenio kao "moguće, ali čudno" – što zna iz iskustva.

Ta velika koalicija od koje zazire Dačić bila bi tek nešto veća od običnih koalicija, ali bi bila komplikovanija. Dve tada žestoko suprotstavljene najveće parlamentarne liste iz 2008.

Kabinetska kombinatorika

odnele su 67,85 odsto (oko 2.800.000) glasova i dale 180 poslanika: ZES 1.590.200 (38,4 odsto) glasova (102 poslanička mesta); SRS 1.219.436 8 (29,45 odsto) glasova (78 poslaničkih mesta).

Sada dve najveće i nešto manje suprotstavljene liste zajedno odvlače 46 odsto glasova i imaju 140 poslanika: lista "Pokrenimo Srbiju – Tomislav Nikolić" koja ima 12 partija, osvaja 24 odsto (73 mandata); a lista "Izbor za bolji život – Boris Tadić" – 22 odsto (67 mandata).

Glasači u Srbiji su poručili da ne žele dvopartijski sistem. Četvrtina birača se opredelila za ostale parlamentarne partije koje zapravo odlučuju kakav će rezultat izbora biti.

Među njima je najjači SPS, čiji je lider Ivica Dačić, koji je, govoreći o sastavu buduće vlade, poručio da će SPS morati da bude mnogo ozbiljnije shvaćen kao partner u vladi. Zapretio je da neće više trpeti da ga koalicioni partneri "razapinju na krst", što se verovatno odnosilo na koaliciju Čede Jovanovića, pošto su socijalisti pre toga izjavljivali da s Dinkićem "nemaju ništa".

Dačić je i pre raspisivanja predsedničkih izbora isto tako bio podigao ton, izjavljujući da je posle ostavke predsednika Republike v.d. šefa države predsednica Skupštine Slavica Đukić Dejanović, a da će ona odlučiti kada će biti predsednički izbori, a ne oni kojima odgovara spajanje predsedničkih i parlamentarnih izbora. Slavica Đukić je posle raspisala izbore "kad im dođe vreme" (što je Tadić rekao Nikoliću kada je ovaj prošlog Vaskrsa štrajkovao glađu). Dačić je oćutao, pa se i sam kandidovao.

Demokrate izgleda nameravaju da "pred svetom" ponove formulu Tadićevog direktnog obraćanja biračima iz 2008. Okolnosti su, međutim, sada možda bitno drugačije nego 2008. Dilema za "Evropu – protiv Evrope" sada nije u centru izborne kampanje. S druge strane, Tadić je ostavši na čelu Demokratske stranke i praktično upravljanja vladom izgubio nešto od imidža nadstranačkog predsednika, što birači vole da čuju, čak i kada u to ne veruju, a i previše se eksponirao, pa je malo i dosadio. No, o tome kako bi mogla izgledati predsednička završnica, više u tekstu Zore Drčelić u ovom broju "Vremena".

KAO, NEĆE LICITIRATI: Što se tiče vlade, najpre Tadić a onda i njegovi saradnici ponavljaju da demokrate ne pristaju na ucene, što ne znači da se do izbornog finiša neće pregovarati i licitirati, slati javni i diskretni signali.

U međuvremenu, Dačić 8. maja, na proslavi trećeg dana Đurđevdana, u romskom naselju u Zemunu najavljuje skori susret (danas ili sutra) s Tadićem – radi dogovora o budućoj vladi i politici koju bi trebalo zajedno da vode. Kaže da veruje u nastavak dosadašnje saradnje sa DS-om: "Ako se saglasimo o opštim pitanjima, uveren sam da će dogovor biti brzo postignut i da neće biti potrebe da koalicija na čijem sam čelu pristupa dogovorima sa bilo kim drugim."

Tvrdi da nikada nije rekao da sastav vlade mora da se unapred odredi, već samo da je logično da ukoliko socijalisti žele da podrže jednog od predsedničkih kandidata, podrška mora biti dvosmerna i da obuhvati zajednički rad na formiranju parlamentarne većine na svim nivoima na kojima je moguće.

Kaže da su politička pitanja važna, ali je "najbitnije da vidimo ima li podrške da zajedno ►

SPS feniks

Trećeplasirani na izborima za predsednika Srbije Ivica Dačić proglasio je u izbornoj noći, kada su saopštavani prvi rezultati izbora, svoju stranku i njenu listu za pobednika. "Ako biste politički analizirali ove izbore, bez obzira što su neke stranke osvojile veći broj glasova, sigurno je da smo mi najveći pobednici ovih izbora", rekao je Dačić na konferenciji za novinare. Na Studentskom trgu, u prostorijama SPS-a, te noći se u svakom ćošku osećala svečarska atmosfera, a pred novinare i funkcionere izneto je jagnjeće i praseće pečenje. Socijalisti su proslavljali svoj najbolji rezultat posle 5. oktobra 2000. godine (videti tabelu "SPS izborni rezultati"). Lider SPS-a je pojasnio da ovaj rezultat znači da onaj ko želi da s njim pregovara o koaliciji "mora da zna da više ne pregovara sa strankom koja jedva prelazi cenzus, mora da shvati da smo se mi podigli iz pepela i da ćemo na narednim izborima osvojiti i više od 20 odsto".

POBEDNICI: J. Krkobabić, I. dačić i D. M. Palma

Foto: Tanjug

SPS izborni rezultati

Godina	broj glasova	mandata
1990.	2.320.587 (77,6 %)	194
1992.	1.359.086 (40,4 %)	101
1993.	1.576.287 (49,2 %)	123
1997.	1.418.036 (44 %)	110*
2000.	515.845 (13,76 %)	37
2003	291.341 (7,61 %)	22
2007.	227.580 (5,64 %)	16
2008.	313.896 (7,58 %)	20**
2012.	556.348 (14,54 %)	44**

* koalicija SPS-JUL-ND ** koalicija SPS-PUPS-JS

Lider URS-a Mlađan Dinkić bio je prvi političar koji je čestitao socijalistima. "Čestitam Ivici Dačiću, jer je on taj koji će preuzeti sada odgovornost u Srbiji, uz jednu od ove dve stranke koje su osvojile najviše glasova", rekao je Dinkić. Da Dačić ozbiljno misli da preuzme odgovornost govori i njegova izjava da se dobro zna ko će biti premijer: "Mislim da se ne zna ko će biti predsednik, ali se vrlo dobro zna ko će biti premijer."

Analitičari objašnjavaju da su socijalisti uspeli da sa svojih leđa skinu hipoteku prošlosti zahvaljujući koaliciji sa Demokratskom strankom i radom u vladi Mirka Cvetkovića. Oni su uspeli da u javnosti proture svoju ideju da u Srbiji pored naprednjačke (SNS) i demokratske (DS) postoji i treća narodna opcija, koju SPS najbolje zagovara i predstavlja. Osim toga, Dačić je uspeo da za svoju opciju pridobije tradicionalne birače SPS-a kao i tranzicione gubitnike. Između SPS-a i SRS-a sve vreme postoji svojevrsna klackalica, uspon jedne znači pad druge stranke. Čini se da je ovoga puta klackalica prešla na stranu Dačića, koji je uz podršku penzionera iz PUPS-a i glasova Jedinstvene Srbije, dospeo do trećeg mesta.

Analitičar Dejan Vuk Stanković kaže da je Dačić apsolutni pobednik izbora 2012. godine, jer je napravio uspešnu formulu promenom svog političkog profila, umećem da napravi dobru koaliciju 2008. i kampanjom po meri glasača SPS-a. "Kombinacija ta tri faktora omogućila mu je da postane nezaobilazan politički činilac i čovek koji će sastaviti buduću vladu."

Švajcarski dnevnik "Noje ciriher cajtung" pokušao je da objasni "šta je recept Dačićevog uspeha". Po njima, tajna se krije u njegovoj "ideologiji koja izgleda kao mešavina malo od Tita, malo od Miloševića i prstohvat 'Evrope'. Ona se sastoji od malo socijalizma, zabiberene doze nacionalpopulizma, ali i od privida da postoji želja da se problemi rešavaju pragmatično. To se dopalo biračima", piše ovaj dnevnik.

Kao predsednički kandidat koalicije SPS-PUPS-JS, Ivica Dačić je izjavljivao da je spreman da preuzme funkciju predsednika države koji bi se zalagao za jednakost i socijalnu pravdu i vratio poverenje građana u Srbiju. "Sačuvao sam partiju kada je pala, kad smo bili nokautirani, ali smo se podigli kao feniks, sačuvao sam SPS, sačuvaću i Srbiju", rekao je Dačić na izbornoj konvenciji u Beogradskoj areni. Dačić je tokom kampanje govorio da je građanima potrebna slobodna Srbija koja neće biti pod bilo čijom okupacijom ili uticajem, dodajući da je Evropska unija sredstvo za bolji život, a ne cilj. "Glas za mene je siguran glas, jer jasno govorim šta ću da radim i čvrst sam u odbrani onoga što definišemo kao nacionalni interes. Spreman sam da donosim odluke u interesu Srbije", kazao je Dačić.

DRAGOSLAV GRUJIĆ I DOKUMENTACIONI CENTAR "VREME"

pravimo vladu": "Zajedno ćemo raditi na formiranju vlade i dati podršku u drugom krugu predsedničkih izbora, a svi razgovori o personalnim pitanjima mogu da sačekaju period posle 20. maja". (...) "Ako neko želi sa nama, onda treba da to jasno kaže."

Što se premijerskog mesta tiče, kaže da prioritet treba da ima DS, a tek potom njegova koalicija kao druga po snazi, ako se postigne dogovor... "To ne znači da tu funkciju želimo po svaku cenu..." Možda se šalio, zna kakvo je bilo Koštuničino iskustvo kao manjinskog premijera u koalicionoj vladi 2008.

POVRATAK SPS-a: Koalicija koju je predvodio SPS 2008. godine osvojila je 313.896 glasova (7,58 odsto), a na izborima ovog Đurđevdana – 14,54 odsto glasova. Mereno u mandatima lista SPS-PUPS-JS imala je 20 poslanika, a sada ima 44. Duplirali su prethodni rezultat. Formula njihovog uspeha sastoji se od slogana "Čvrsto, snažno, odlučno", pomognutog Dačićevom pozicijom ministra policije. Neku ulogu igralo je Krkobabićevo navodno "njet"

u pregovorima sa MMF-om, a verovatno i neka vrsta generalnog povratka državnom intervencionizmu. Upitan da li je činjenica da je kompanija "Srbija gas" na primer preuzimala i spasavala pojedine firme, Dušan Bajatović je posle izbora u utorak 7. maja izjavio u jednom razgovoru na RTS-u da se SPS zalaže za državni intervencionizam, da bi mu bilo milo da je to doprinelo rezultatu SPS-a, ali da je odluke o akcijama "Srbija gasa" podržala cela vlada.

Radikalni debakl SRS-a

Mač Svetog Đorđa na ovim izborima posekao je Srpsku radikalnu stranku, koja će posle dvadeset godina ostati pred vratima Skupštine Srbije, i naredne četiri godina, prvi put u poslednje dve decenije, biće vanparlamentarna stranka.

Posle dve decenije, partija koja je godinama pojedinačno bila najbrojnija i dostizala čak 82 mesta u parlamentu, doživela je debakl na ovim izborima i sa osvojenih 4,6 procenata nije uspela da preskoči cenzus. (Videti tabelu "SRS izborni rezultati"). Osim toga, radikali su odlične rezultate postizali godinama na izborima za predsednika. Na primer, Vojislav Šešelj je na ponovljenim izborima u decembru 2002. bio drugi sa 1.063.296. Naredne godine Tomislav Nikolić, tada radikal, osvojio je 1.166.896 glasova i pobedio u prvom krugu. A kao kandidat SRS-a, 2008. skupio je čak 1.434.068 glasova.

Uzrok tome što radikali nisu uspeli da na ovim izborima pređu cenzus analitičari vide u više faktora. Pre svega u unutarstranačkim odnosima. SRS je doživeo veliki raskol i Tomislav Nikolić, dotadašnji Šešeljev zamenik, sa Aleksandrom Vučićem u septembru 2008. godine osnovao je Srpsku naprednu stranku, u koju je prešao veliki deo članstva i birača. Osim toga, i oni verni Šešelju su, neposredno pred izbore, istupili iz stranačkog stroja. SRS je ostao bez prepoznatljivih ličnosti (Dragana Todorovića, Gordane Pop Lazić, Marine Raguš).

Kao da to nije bilo dovoljno, SRS je usred kampanje za predsednika Srbije doživeo potpuni obrt kandidovanjem Šešeljeve supruge Jadranke umesto prvobitno najavljenog Aleksandra Martinovića. Kampanja gospođe Šešelj je bila bleda i neubedljiva, kao da joj je cilj bio da pokaže nezamenjivost odsutnog lidera.

Potpredsednik partije Milorad Mirčić loš izborni rezultat objašnjava ne samo slabostima u partiji već i uticajima nekih spoljnih činilaca. "Iskazali smo neke slabosti u kampanji. Pogrešno smo procenili raspoloženje biračkog tela, lutali smo u određenim temama, što je evidentno uticalo na jedan broj glasača. Ali, takođe, još na početku kampanje smo bili svesni da će sve biti učinjeno da SRS ostane van parlamenta", objasnio je Mirčić za "Politiku".

Iz izvora bliskih radikalima javnost je saznala da je Vojislav Šešelj bio šokiran kada je saznao vest o debaklu svoje liste.

Da u biračkom telu ima glasova na koje može da računa SRS pokazuju rezultati Dveri i DSS-a. Uzgred, osim radikala, ni Dveri nisu uspele da pređu cenzus, pa su tako njihovi glasovi propali, a te dve liste su zajedno dobile više od devet odsto glasova, što bi donelo više od 25 poslaničkih mesta.

Vreme će pokazati da li će ovaj debakl za SRS biti samo povod za katarzu nakon koje će pročišćena i ojačana stranka moći da se vrati u parlament, ili će radikali zauvek ostati van parlamenta i na margini i uputiti se putem koji vodi u nestanak sa političke scene.

DRAGOSLAV GRUJIĆ I DOKUMENTACIONI CENTAR "VREME"

VANPARLAMENTARNA OPOZICIJA: Pristalice SRS-a Foto: Tanjug

SRS izborni rezultati

Godina	broj glasova	broj mandata
1992.	1.066.765	73
1993.	595.467	39
1997.	1.162.216	82
2000.	322.333	23
2003.	1.056.256	82
2007.	1.153.453	81
2008.	1.219.436	78
2012.	176.525	0

MINUS PET: Pre četiri godine Tadićeva lista ZES (na kojoj su bili G17 i SPO), Dačićeva SPS-PUPS-JS i Ugljaninova BZLEZ zajedno su dobile 46,9 odsto glasova. Kad se pogledaju rezultati dosadašnjih članica vladajuće koalicije, njihov zbir je 42,84 odsto glasova, plus nepoznat broj glasova koje su Vuk Drašković (SPO) i Zaharije Trnavčević, stari član DS-a, sa novom partijom Bogata Srbija odvukli na listu Preokreta Čedomira Jovanovića. Izgubile su oko pet odsto glasova, otprilike za jednu poslaničku grupu koja bi prešla cenzus.

Na biračkom spisku je, kažu stručnjaci, oko milion glasača koji nisu u mogućnosti da glasaju (ljudi iz dijaspore, umrli itd). To znači da je biračko telo u Srbiji aktivnije nego što proizlazi iz podatka o 58,7 odsto izašlih na izbore. Ono nije eksplozivno reagovalo na krizu i dugoročnu dramatizaciju socijalne strukture. Sociolozi inače zapažaju da srpsku tranziciju karakteriše porast diferencijacija između vrha i dna društvene lestvice (između dobitnika i gubitnika tranzicije).

SLUČAJ BEOGRAD: Odlučivao je naravno i rad partija na terenu.

Najvidljiviji uspešni rezultat demokrata je sigurno Beograd, gde je Đilasova lista dobila 295.833 glasa ili 35,18 odsto, za trećinu više od liste koju je predvodio i raniji pretendent na mesto gradonačelnika, drugi čovek Srpske napredne stranke Aleksandar Vučić, a koja je dobila 216.271 glasova ili 25,72 odsto. Beogradski uspeh verovatno povećava Đilasovu težinu u okviru Demokratske stranke. To je već konstatovano u čaršijskom vicu: "U čemu je razlika između Tita i Borisa?" "Tito je svog Đilasa uhapsio na vreme!"

U tom kontekstu treba imati u vidu činjenicu da su izbori u opštinama i gradovima, u ►

koje se sada spušta nešto više novca nego ranije, u ovom turnusu imali značajnu težinu i da su svuda vođene mini predsedničke "gradonačelničke" kampanje, mada se glasalo samo za odbornike, kao za neku vrstu "elektora" koji će izabrati gradonačelnika. DS je u takvoj bici usisao glasače URS-a, LDP-a i SPO-a.

U URS-u izgleda smatraju da su napravili grešku kada su dr Stankovića kandidovali za predsednika Republike i skrenuli pažnji birača s beogradskih izbora. U Beogradu je ispod cenzusa i Preokret. Da li je široka koalicija Preokreta u Beogradu delovala s negativnom sinegrijom: "C, c, c, s kim smo u koaliciji?" Da li je kampanja "beli listić", koju su zastupale pojedine ličnosti bliske nekada Građanskom savezu nakon povlačenja Vesne Pešić, uslovila da vrh te kampanje pogodi LDP. Na parlamentarnim izborima bilo je inače 4,36 odsto nevažećih listića. Godine 2008. bilo ih je 88.148 (2,1 odsto). Taj rezultat ispod cenzusa u Beogradu je učinio i SPO Vuka Draškovića koji je nekada imao gradonačelnika Beograda. Više od 12 procenata glasova je rasuto na partije koje na parlamentarnim izborima nisu prešle cenzus.

LOKALNE BITKE: URS je ispod cenzusa u Beogradu, loše je prošao u Vojvodini, ali se hvali da je pobedio u Pirotu, Trsteniku i Loznici, a žali se na to da knjaževačka opštinska vlast, koju čini koalicija SNS–LDP–SPS–DS, koja je izgubila lokalne izbore, pokušava da prekroji izbornu volju građana poništavajući lokalne izbore na svim biračkim mestima u gradu Knjaževcu.

U preliminarnim rezultatima koji su stizali neposredno nakon izbora u nekoliko gradova mogla se primetiti dominacija gradonačelnika: Dragan Marković Palma (JS) u Jagodini je nosio oko 60 odsto... Verko Stevanović (URS) je trijumfovao u Kragujevcu (34.310 glasova ili 37 odsto), druga je naprednjačka lista sa 16.694 glasa koju je predvodio Radomir Nikolić (1976), diplomirani menadžer, predsednik kragujevačkih naprednjaka i sin lidera ove stranke Tomislava Nikolića. U Batočini odbornička lista DS osvaja oko 42 odsto, u Topoli Dragan Jovanović (Nova Srbija–DSS–PUPS) osvojio je 59 odsto.

SNS, čija je snaga pre ovih izbora merena uspesima na Voždovcu i u Zemunu, sada je osvojila 21 odsto glasova u Nišu, dok je za Demokratsku stranku glasalo 18,58 odsto birača, u Zrenjaninu SNS ima 29,43 odsto, a vodi u Kraljevu, Čačku, gde "Dveri za život Srbije" svoj najbolji rezultat imaju s 13 odsto glasova, SNS vodi sa 25 odsto glasova. Socijalisti su dobili najviše glasova u Valjevu i u Vranju. U Užicu vlast najverovatnije formiraju demokrate, socijalisti i Preokret, u Inđiji demokrata Ješić formira opštinsku vlast, demokrate dominiraju u Šapcu. Rasim Ljajić ostvaruje uspeh u Novom Pazaru, a Ugljanin u Sjenici.

Preokret, koji u Beogradu nije prošao cenzus, probio je granicu nevidljivosti LDP-a u unutrašnjosti Srbije – u Aranđelovcu, Lapovu, Majdanpeku, Negotinu, Zaječaru, Dimitrovgradu, Pirotu.

Lokalne bitke mogu, ali ne moraju nužno da određuju odnose među partijama na višim nivoima. Potpredsednik Demokratske stranke Pajtić je, na primer, objašnjavao da njen stranački vrh neće uslovljavati stranačke odbore u Srbiji s kim da stupaju u postizborne koalicije

Intervju: Dragan Đilas, gradonačelnik Beograda i zamenik predsednika DS-a

Ne treba menjati tim koji dobija

"Ljudi su prihvatili da kada glasaju, glasaju za ljude i njihove rezultate, a ne za partije. U Beogradu je to najvidljivije u celoj Srbiji i to me čini izuzetno srećnim", kaže gradonačelnik Beograda

PREMA PRELIMINARNIM REZULTATIMA izbora za odbornike u Skupštini grada, lista "Dragan Đilas – izbor za bolji Beograd" osvojila je 50 mandata, a lista "Okrenimo Beograd – Tomislav Nikolić" 37 mandata (videti okvir). Gradonačelnik Đilas kaže za "Vreme" da neće biti nikakve saradnje DS-a i SNS-a na lokalnom nivou, i da isključivo od njihovog ponašanja u parlamentu zavisi koliko će biti uvažavani. Takođe, kaže da neće menjati tim koji deli istu viziju razvoja Beograda (SPS–PUPS), i da u njemu ima mesta za sve one koji su do sada dobro radili svoj posao, bez obzira da li je njihova stranka prešla cenzus ili ne.

"VREME": Ubedljivo ste zadobili poverenje građana da završite započeti posao u Beogradu. Da li ste zadovoljni rezultatom izbora i izlaznošću građana?

DRAGAN ĐILAS: Zadovoljan sam činjenicom da je način na koji smo vodili grad prethodne četiri godine dobio veliku podršku građana. To je najbolji dokaz da su principi po kojima je funkcionisala vlast u Beogradu nešto što daje rezultat koji građani prepoznaju. Iskreno žalim što više građana nije učestvovalo na izborima, jer bi rezultat koji smo ostvarili bio još bolji.

U prvim reakcijama na gradske izbore rekli ste da nećete menjati tim koji je dobro radio. Da li to znači da planirate da sastavite vladu sa dosadašnjim koalicionim partnerima SPS–PUPS-om?

Mislim da je to apsolutno logično. Aleksandar Antić i Milan Krkobabić su uz mene najveći pobednici ovih izbora. Sada je i onima koji su sumnjali jasno koliko je bila mudra njihova odluka pre četiri godine da, umesto sa radikalima, u Beogradu formiraju vlast sa DS-om, G17 i LDP-om. Delimo istu viziju razvoja Beograda i brige o građanima, i zaista ne vidim nijedan razlog da sa započetim poslom ne nastavimo.

Izjavili ste i da ćete zadržati URS bez obzira na to što nije prešao cenzus. Šta će biti sa LDP-om, koji je takođe ispod crte, da li i oni ostaju u timu?

Dok razgovaramo, još uvek nisu poznati konačni rezultati izbora u Beogradu i da li je LDP prešao cenzus ili ne. U svakom slučaju, smatram da nije u duhu svega što smo do sada radili da ljude koji dobro rade neki posao u Beogradu sada menjamo jer ih je na to mesto predložio URS ili LDP. Podsetiću vas da to nisam radio ni sa kadrovima DSS-a pre četiri godine, pa neću sigurno ni sada. Izbornu volju građana moramo poštovati, i naravno da nije moguće nekome davati mandate koje smo mi osvojili, čak i da

to hoćemo. Ali, da u timu koji će voditi Beograd u naredne četiri godine ima mesta za sve koji su do sada dobro radili svoj posao – naravno da ima.

Prema prvim rezultatima, budući saziv gradske skupštine činiće i 37 odbornika SNS-a, druge po veličini stranke u Beogradu i Srbiji. Kakva su vaša očekivanja u pogledu saradnje sa "naprednjacima"?

Nije moguće sa strankom koja nas je optuživala za nesposobnost, kriminal i ko zna šta praviti bilo kakvu saradnju. Koliko ću ih uvažavati zavisi isključivo od njih i njihovog ponašanja u gradskom parlamentu.

Kako objašnjavate to što je na ovim izborima, u odnosu na 2008. godinu, veća izlaznost bila u prigradskim nego u centralnim gradskim opštinama? Da li se, prema vašoj proceni, "krug dvojke" slabije odazvao i zašto?

Već sam rekao da nisam zadovoljan izlaznošću. Ne delim građane na one iz centra i sa periferije. Kao što vidite, bez obzira na te kalkulacije u kom delu Beograda žive oni koji su glasali, ostvarili smo ubedljivu pobedu. Ljudi su prihvatili da kada glasaju, glasaju za ljude i njihove rezultate, a ne za partije. U Beogradu je to najvidljivije u celoj Srbiji i to me čini izuzetno srećnim.

Da li definitivno odbijate ideju da budete premijer Srbije?

Sve što sam u Beogradu na izborima dobio, plod je poverenja građana u Beogradu da kada nešto kažem to i uradim.

Da li je veći vaš uspeh u Beogradu ili Pajtićev u Vojvodini?

Uspeh je i za Beograd i za Vojvodinu što su ljudi koji su vodili glavni grad i pokrajinu dobili ogromnu podršku građana. Ali, najveći pobednici su uspešni gradonačelnici poput Slobodana Kocića, koji je uspeo da pobedi u Leskovcu, Saše Paunovića u Paraćinu, ili naših ljudi koji vode Despotovac i imaju natpolovičnu većinu.

Biljana Vasić

Izabrali bolji Beograd

Gradska izborna komisija saopštila je u utorak 8. maja na konferenciji za novinare privremene rezultate izbora sa biračkih mesta za odbornike u Skupštini grada Beograda sa 97,78 odsto biračkih mesta.

Za listu "Dragan Đilas – izbor za bolji Beograd" glasalo je 35,18 odsto birača, čime im je u Skupštini grada Beograda pripalo 50 mandata. Lista "Pokrenimo Beograd – Tomislav Nikolić" osvojila je 25,72 odsto glasova, što čini 37 mandata. Lista "Ivica Dačić – SPS, PUPS, JS" osvojila je 9,14 odsto glasova, odnosno 13 mandata, a "Demokratska stranka Srbije – Vojislav Koštunica" osvojila je 7,46 odsto glasova, odnosno 10 mandata.

Među listama koje nisu prešle cenzus su: "Čedomir Jovanović – Preokret" sa 4,64 odsto glasova, "Srpska radikalna stranka – Dr Vojislav Šešelj" sa 3,95 odsto, "Dveri za život Beograda" sa 3,38 i "Prof. dr Zoran Stanković – Ujedinjeni regioni Srbije" sa 2,79 odsto glasova.

Manje od jedan odsto glasova osvojile su liste: "Pokret radnika i seljaka" (0,90), "Komunistička partija – Josip Broz" (0,79), "Nijedan od ponuđenih odgovora" (0,70), "Socijaldemokratski savez – Nebojša Leković" (0,32), Grupa građana "Pokret prigradskih opština – Jovan Sretković Jole" (0,21), "Srpska monarhistička stranka Srpska sloga – Ljubomir Simić" (0,11), "NSD Beograd – Dr Dušan Janjić" (0,11) i "Reformistička stranka – Mirko Beoković" (0,04).

Na izborima za 110 gradskih odbornika učestvovalo je 54,47 odsto biračkog tela Beograda. Broj upisanih birača je 1.576.812, a obrađeno je 97,90 odsto biračkog tela.

Najveći odziv bio je u opštini Lazarevac sa 66,77 odsto birača, a najmanji na Paliluli, gde je glasalo 50,56 odsto glasača. Izborna komisija primila je ukupno 41 prigovor i u obavezi je da u roku od 48 sati po prijemu odluči o svakom prigovoru.

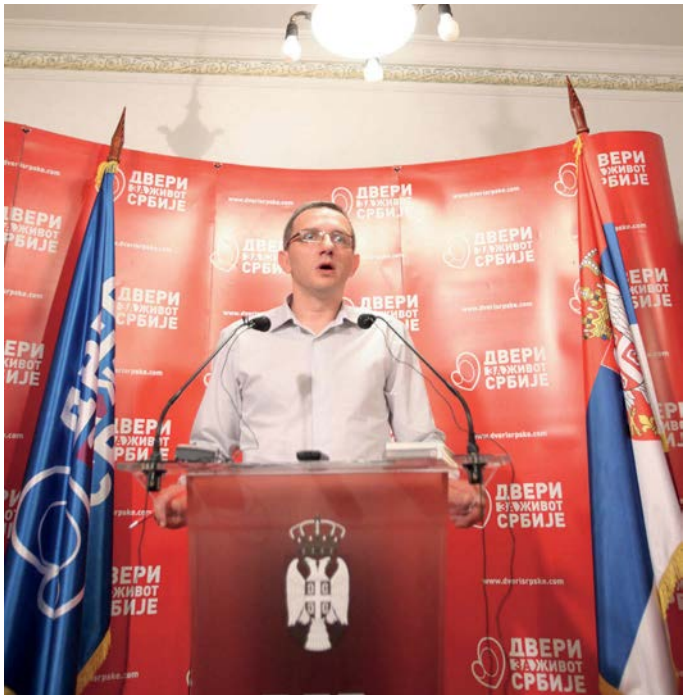
na lokalnom nivou, ali da će im se s vrha stranke ipak preporučiti da to budu koalicije koje će obezbediti stabilnu orijentaciju ka evropskim integracijama i daljem razvoju društva.

TUPA IZBORNA GILJOTINA: Tehnički gledano, na republičkom nivou dosadašnja vladajuća koalicija mogla bi ponovo da smatra da je prošla izbornu giljotinu i da tehnički ponovo formira vladu (DS 67, SPS-PUPS-JS 44, URS 16, Ugljaninova manjinska lista 2), koja bi imala podršku 129 poslanika. To bi moglo da se desi ako bi se demokrate sporazumele s Dačićem i prestale da se ljute na Dinkića koji je izašao iz vlade Mirka Cvetkovića, a ostavio ministre u njoj i kritikovao je kao da je u opoziciji.

Demokrate su zbog toga na neki način davale do znanja da sada više računaju na koaliciju s Preokretom Čedomira Jovanovića, koji kritikuje Tadićevu kosovsku i spoljnu politiku ciljajući prvo na Vuka Jeremića.

Opredeljivanjem za Socijalističku internacionalu i Partiju evropskih socijalista, DS je sebe usmerio u pravcu procesa "socijaldemokratizacije", ali reklo bi se da je to još uvek neka našminkana socijaldemokratija, više u izjavama nego u suštini. Ovu stranku najvećim delom podržavaju mlađi, obrazovaniji, oni sa višim radnim i socijalnim statusom i pretežno urbano stanovništvo. Preovlađuju građani srednje generacije sa završenom srednjom školom, nastanjeni u urbanim sredinama. Strukturi pristalica i birača DS-a najbliži su G17 plus i LDP.

Dešavalo se na prethodnim izborima, a vidi ►

RAZOČARENJE U BEOGRADU, SLAVLJE U JAGODINI: Dveri i Jedinstvena Srbija

Foto: Tanjug

se i na ovima, da kada izborni rezultat (i rejting) DS-a opada, G17 plus raste i obrnuto. Otuda su tenzije među tim partijama uzrokovane i konkurencijom, a ne samo liderskim ćudima. Treba imati u vidu da je oko 320.000 ljudi na ovim izborima prvi put glasalo. Da li su glasali klijentelistički za postojeću vlast ili ljutito za opoziciju, treba da pokažu naknadne analize.

PERA PISAR NOGE POLOMI: Pera pisar koji javlja dobru vest gospođi Živki, budućoj ministarki, mogao bi se natrčati. Tehnički gledano, ima šest mogućih varijanti za sastav vlade (vidi tabelu "Kabinetske kombinacije").

Postizborne varijante o vladi DSS-SNS-SPS čine se onoliko verovatnim koliko je verovatno da bi Dačić i Nikolić mogli u četiri ruke da odsviraju Odu radosti – unazad, ali u politici su moguća i iznenađenja

Na strani Tomislava Nikolića manevarske mogućnosti su očito manje. Čak i kad bi Dačić promenio stranu, ostaje pitanje kako će se novi evropejci uskladiti s novim evroskeptikom, Demokratskom strankom Srbije, koja je izašla na izbore samostalno, i kampanju fokusirala na ideju političke neutralnosti, a u njenoj senci tek malo i na ekonomski program Nenada Popovića. Osvojila je 21 poslaničko mesto, jedno više nego na prošlim izborima, i najavljuje da namerava da u parlamentu promoviše svoju ideju. Vojislav Koštunica je u izbornoj noći podsećao da je ta stranka u protekle četiri godine prošla kroz najrazličitije oblike napada, diskriminacije, kriminalizacije i dodao da je "DSS uz sve te napade i izmišljotine i namere da se stranka rasturi ostvario dobar izborni rezultat".

Dolazak Tomislava Nikolića na slavu ove stranke, Đurđevdan, ne treba spajati sa politikom naglasio je Koštunica, rekavši da je DSS spreman za razgovor sa strankama o eventualnim postizbornim koalicijama, ali je istakao da neće odustati od ideje o političkoj i vojnoj neutralnosti. Postizborne varijante o vladi DSS-SNS-SPS se u tom kontekstu čine onoliko verovatnim koliko je verovatno da bi Dačić i Nikolić mogli u četiri ruke da odsviraju Odu radosti – unazad, ali u politici su moguća i iznenađenja.

Licitacija je očito počela. Kombinacija može biti znatno više od pomenutih šest, kad se ima u vidu da je naprednjačka lista naseljena sa 12 partija, da je URS koalicija osam partija i tridesetak grupa građana, da je Preokret koalicija osam partija, a SPS-ova ima tri članice. Da to nisu baš čvrste koalicije, vidi se po "telegramima podrške": Lider Jedinstvene Srbije je dao podršku Tadiću u drugom krugu još dok je Dačić zatezao. Sam Dinkić je nakon izbora izjavio da će podržati Tadića u drugom krugu ukoliko on podrži politiku regionalizacije, a da će inače otići u opoziciju – i zaćutao. U intervjuu "Novostima" je pre izbora rekao da je najobičnija neistina i podmetačina njegovih političkih konkurenata da namerava da uđe u koaliciju s naprednjacima. Gradonačelnik Beograda Dragan Đilas, potpredsednik DS-a, rekao je još tokom izborne večeri da je spreman da neke od kadrova G17 ostavi u vlasti u Beogradu, iako lista URS-a u Beogradu nije prešla cenzus. Očito, to je bila akontacija za buduće aranžmane, a možda i danajski poklon Dinkiću čije beogradske kadrove DS može kasnije kooptirati u svoje redove. URS je potom, 8. maja, odlučio da u drugom krugu predsedničkih izbora podrži Borisa Tadića. Kao nekad parola "Prvo ustav, pa izbori!", sada se ponavlja "Prvo predsednik, pa audijencija, pa vlada".

Bojan Pajtić, potpredsednik DS-a, izjavljuje da ova partija do 20. maja nema nameru da ulazi u političke dogovore o vladi, jer smatra da je potrebno najpre obezbediti pobedu Tadića u trci za predsednika, koja je preduslov za dalji proces evropskih integracija ove zemlje. Formalno, to tako i mora jer RIK je najavio da će mandate deliti 20. maja.

S obzirom na to da novi zakon ukida tzv. blanko ostavke i poslaniku daje mogućnost za širok manevar, i partijske i koalicijske liste biće teško održavati. Pogodite koje će liste biti stabilnije – one na vlasti čijim napuštanjem nešto može da se izgubi, ili one opozicione, čijim napuštanjem poslanik nešto može da dobije. ◂

Milan Milošević
i Dokumentacioni centar "Vremena"

Izbori za Skupštinu Vojvodine

Nije sve ostalo isto

foto: Tanjug

Prvi utisak je da su Demokratska stranka u Vojvodini i njen lider Bojan Pajtić (na slici) ponovo dominantni u Skupštini Vojvodine i da će oni formirati koalicionu vladu, ali će teško ponoviti raniju dominaciju

Pošto za Vojvodinu nema pouzdanog računarskog programa za prognozu izbornih rezultata na bazi reprezentativnog uzorka prebrojanih glasova, kao i zbog mešovitog izbornog sistema u kome se polovina poslanika Pokrajinske skupštine (60 mandata) bira po proporcionalnom sistemu, a druga polovina po većinskom sistemu (60) – u danu kada ovaj tekst kreće u štampu još nema sasvim preciznih izbornih rezultata, osim da je izlaznost iznosila 58,53 odsto i da se glasalo za 14 izbornih lista. Prema onome što se zasad zna, sa dosta izvesnosti može se proceniti da će dosadašnja vladajuća koalicija (DS, SVM, SPS i LSV) zadržati komotnu većinu u Skupštini Vojvodine i verovatno formirati novu vlast u istom sastavu.

Prema podacima koje je saopštio Pokrajinski odbor Demokratske stranke, na osnovu pregleda 90 odsto izbornog materijala, na listi na kojoj se mandati u Skupštini Vojvodine dele proporcionalno, najviše glasova osvojio je DS (21,06 odsto), a zatim slede SNS (18,34 odsto), LSV (11,36 odsto), SPS (11,13 odsto), SRS (6,23 odsto), SVM (6,15 odsto), DSS (5,84 odsto), dok je LDP na ivici cenzusa (sa 4,90 odsto).

Kad je reč o drugoj polovini sastava buduće Pokrajinske skupštine, u drugi krug izbora u 60 izbornih jedinica plasiralo se 50 kandidata DS-a, 30 kandidata SNS-a, 10 kandidata LSV-a, dok su druge stranke sa manjim brojem takmaca.

Na izborima za 42 opštinske skupštine na teritoriji Vojvodine (u tri se nije glasalo 6. maja jer su prethodno imale vanredne izbore), prema izjavi Bojana Pajtića, predsednika Vlade Vojvodine i lidera DS-a, DS je najviše glasova osvojio u 35 opština.

Inače, da se podsetimo i toga, na izborima za Pokrajinsku skupštinu 2008. godine, DS je, u koaliciji sa G17 plus, osvojio 64 mandata, SRS 25 mandata, SVM 9 mandata, LSV 6 mandata, DSS 6 mandata, a SPS 4 mandata, dok su preostalih 6 mandata uzele raznovrsne grupe.

Ako se, dakle, uzmu u obzir stari i nepotvrđeni novi podaci o izbornom rezultatu, mogu se izneti neki prvi utisci.

Prvi utisak je da su Demokratska stranka u Vojvodini i njen lider Bojan Pajtić ponovo dominantni u Skupštini Vojvodine i da će oni formirati koalicionu vladu, po stranačkom sastavu verovatno sličnu onoj koja je bila na vrhu Pokrajine u protekle četiri godine. Raniju lavovsku dominaciju DS će, međutim, sada teško ponovo postići (jer bi u drugom krugu praktično svi kandidati DS-a morali pobediti), što upućuje na zaključak da birači u Vojvodini ipak nisu oduševljeni novim Statutom APV i okolnošću da je BDP po glavi stanovnika Vojvodine pao ispod proseka Srbije.

SNS u Vojvodini nije, kao na republičkom nivou, uspeo da iz Skupštine Vojvodine potpuno istisne radikale, niti će, verovatno, u ovom predstavničkom telu biti toliko uticajan kao u Skupštini Srbije. To će se, dakako, moći potvrditi tek posle drugog kruga izbora.

Treći utisak je da je LSV znatno napredovao kod biračkog tela Vojvodine i da je Nenad Čanak uspeo da spoji nemoguće – da uđe u predizbornu koaliciju sa DS-om na republičkom nivou, a da na pokrajinskom i lokalnom zadrži svoje samostalno "opozicionо" nezadovoljstvo statusom autonomije Vojvodine u Srbiji – što mu je donelo poboljšanje u podršci birača. Pozicija LSV-a je posebno unapređena u Novom Sadu gde je LSV čini se postao druga po veličini stranka u gradskoj skupštini (sa 16-17 odsto osvojenih glasova na izborima).

Savez vojvođanskih Mađara Ištvana Pastora ostvario je i ovoga puta solidan rezultat i potvrdio potpunu dominaciju u svom nacionalnom manjinskom biračkom telu, a njegova politika doslednog zastupanja interesa autonomne Vojvodine u Beogradu ima i širi odjek.

Koalicija oko SPS-a je, takođe, napredovala, ali u Vojvodini znatno manje nego u drugim delovima Srbije. Verovatno će skočiti na desetak mandata, što je malo za skupštinski dom od 120 poslanika – ali je moguće da njen ulazak u Vladu Vojvodine bude deo nekog koalicionog dogovora na republičkom nivou (kao što je bilo i u proteklom mandatu).

SRS i DSS su se održali u Skupštini Vojvodine, jer sakupljaju znatan deo glasova odskora kolonizovanog srpskog stanovništva, a i stare nacionaliste. No, kad je reč o radikalima, daleko je to od onih oko 40 poslanika u Skupštini SAPV iz Miloševićevih vremena. Deo njihovih glasova odnele su i Dveri, koje su u Vojvodini ostvarile znatno učešće u biračkom telu, za nijansu manje od cenzusa.

LDP Čede Jovanovića je u Vojvodini, posebno u gradovima, ostvario veoma dobre rezultate prilikom glasanja za Skupštinu Srbije (u Novom Sadu, Zrenjaninu i drugim gradovima – čak i oko 10 odsto), što bi moglo da znači da je "Vojvođanski preokret", kao deklaracija podrške autonomističkim težnjama u Vojvodini, dao rezultat. Međutim, na pokrajinskim izborima LDP je, zasad, negde ispod ili iznad cenzusa, što bi moglo da znači da je ova stranka ranije zapostavljala rad u Vojvodini, u čijoj skupštini nije imala nijednog čoveka.

Još nekoliko zanimljivih stvari zapaženo je u Vojvodini posle izbora 2012. godine. Prvi put je Romska demokratska stranka uspela da uđe u gradsku skupštinu Novog Sada (6,4 odsto glasova). U novosadsku skupštinu, kao i u onu u Sremskim Karlovcima, uspeli su da uđu i kandidati Dveri.

Kakav je doprinos biračko telo u Vojvodini dalo predsedničkim i parlamentarnim izborima u Srbiji, pitanje je na koje se, zbog nedostatka podataka, zasad ne može precizno odgovoriti. ◂

Dimitrije Boarov

Vlasnik "zlatne

Predsednik Socijalističke partije Srbije prešao je dug put od predvodnika mladih socijalista Beograda kome su se protivnici zlobno smejali i zvali ga Mali Sloba, jer se trudio da i frizurom i stavom što više liči na Miloševića, portparola stranke koja je simbol užasa devedesetih, do nezamenljivog člana proevropske vlade, čoveka bez koga se, čini se, nijedna vlada ne može formirati i nijedna važna odluka doneti

Umoru manje-više kiselih, zvaničnih osmeha u izbornoj noći, jedini iskren smeh mogao se videti u štabu Socijalističke partije Srbije. Dok je govorio Ivica Dačić, iza njegovih leđa su partijski drugovi jedva obuzdavali euforiju, a njegove reči su pratili frenetični aplauzi. Na primer, izjavu da je SPS najveći pobednik izbora, iako su neke druge partije i predsednički kandidati osvojili više glasova, jer je "SPS na prošlim izborima osvojio sedam posto glasova i 20 poslaničkih mesta, sada 14-16 odsto i više od 40 poslanika", i da je to njihov najbolji rezultat posle 5. oktobra 2000. "Uporedite tadašnje rezultate DS-a i tadašnje SRS-a, u kojoj su bili Nikolić i Vučić. A razlika je sada samo 10 posto u odnosu na nas", dodao je on.

Rekao je Dačić i da nikome ništa ne duguje, "ni Briselu, ni Moskvi, ni Vašingtonu, već samo narodu", da je "pokazao da ovde ne postoje samo Tadić i Nikolić, već da ima i treća, narodna Srbija", čestitao socijalisti Olandu na pobedi na predsedničkim izborima u Francuskoj. Dodao je da u ponedeljak "neće raditi sa strankama", a da će nakon toga prvo razgovarati sa DS-om, mada ne beži ni od razgovora sa SNS-om, ali da te dve stranke "nisu one koje se pitaju". Najveću euforiju i najjači aplauz ipak je dobila rečenica: "Možda se u Srbiji ne zna ko će biti predsednik, ali se dobro zna ko će biti premijer."

POSAO KAO KAMPANJA: Mnogi su Dačićev govor protumačili kao nastavak izborne kampanje u kojoj je, kako je bivalo jasnije da mu je pozicija jaka, sve oštrije i otvorenije pokazivao samouverenost i aroganciju. Na primer, kada je pozvao glasače da ne rasipaju glasove na Tadića i Nikolića, jer će svejedno posle izbora oni doći kod njega, "na vratanca", koja je pomenuo u izbornoj noći. No, bilo je tu i iskrenog likovanja, govorio je Dačić i o ponižavanju i potcenjivanju koje su trpeli i on i partija.

Posle izborne noći, mediji su preneli da je među onima koji su slavili u sedištu SPS-a bio i jedan od vođa navijačke grupe Partizana "Alkatraz", Aleksandar Vavić, protiv koga je policija poslednjih godina podnela 12 krivičnih prijava za razna krivična dela. "Moguće je da su bili razni ljudi jer su to veče vrata bila otvorena za sve", rekao je Dačić i najavio da će za to posledice snositi odgovorni u SPS-u koji nisu obratili pažnju na bezbednosne aspekte, ali nije propustio da opet ujede kolege sa političke scene, dodajući da nikome nije smetalo kada su navijači bili u štabu Demokratske opozicije Srbije 5. oktobra 2000. i da niko nije pitao šta će oni tamo kada su "Delijama" i "Grobarima" dodeljivane nagrade za demokratiju.

Objašnjavajući uspeh na izborima, Dačić je rekao da su "neki uložili milione, a mi samo svoj rad". "Bili bismo još bolji da smo znali kakva je kampanja – dok su oni išli u kampanju, ja sam radio svoj posao", dodao je on. Naravno, i te reči su bile deo likovanja. Dačić je mnogo bolje od drugih znao da mu je radno mesto idealno za kampanju. Prvi je shvatio marketinšku moć ministarstva sile, na koje su do sada svi atakovali zbog toga što daje neku drugu moć. Ministar policije može biti predmet mržnje, ali i ushićenja, pod uslovom da njegovi javni istupi imaju konkretnu podlogu. A imali su, jer je policija štošta veliko i značajno uradila u prethodne četiri godine.

Sam početak nije bio baš obećavajući za Dačića, taman što je imenovan za ministra u julu 2008, usledilo je hapšenje Radovana Karadžića. Bilo je očigledno da on s tim nije mogao imati ništa, tek je zaseo na poziciju, ali su svejedno oni koji su demonstrirali protiv hapšenja uzvikivali pogrde na njegov račun. Mada je Dačić tada izjavio da ne odobrava hapšenje haških optuženika, već da podržava "dobrovoljnu predaju", prilikom hapšenja Ratka Mladića u maju 2011. sa ponosom je izjavio da je, za razliku od prethodnog perioda, Mladića uhapsio MUP Srbije bez pomoći bilo čije strane službe, dodajući da je "hapšenjem Mladića Srbija bliža Evropskoj uniji".

Hapšenje optuženih za ratne zločine bilo je samo deo velikog posla koji je policija prethodnih godina odradila. Poboljšala se saradnja sa

akcije”

policijama bivših republika SFRJ, što je pokazalo i hapšenje Željka Milovanovića u junu 2009, koji je osumnjičen za ubistvo hrvatskog novinara Ive Pukanića. Iza rešetaka su se našli Sretko Kalinić, Vladimir Milisavljević, braća Simović, pa je Dačić mogao da kaže da Zemunski klan više ne postoji. Kada je u Španiji pao Luka Bojović, ministar je naveo da se španska policija zahvalila srpskoj i holandskoj policiji na saradnji. U borbi protiv narko-mafije najveća akcija bila je “Balkanski ratnik”, u kojoj je razbijen klan Darka Šarića, ali je bilo i drugih uspešnih akcija. Uz ratne zločine, drogu, korupciju, hapšenja lekara, farmaceuta, razbijanje mreže dečje pornografije, Dačiću nije bilo teško da se prethodnih godina gotovo svakodnevno pojavljuje u medijima.

Kada se predizborna kampanja intenzivirala, dok su drugi obilazili štale i žitna polja, Dačić je nastupao objavljujući uspehe policije, a svega je tu bilo. Na primer, hapšenje osumnjičenih za malverzacije u pančevačkoj Azotari, hapšenje četiri osobe kod kojih je nađena slika Pola Sezana *Dečak u crvenom prsluku* ukradena 2008. iz muzeja u Švajcarskoj, hapšenje šest osoba koje su izvele “pljačku veka”, kada su u martu 2011. u Beogradu presreli i opljačkali transport sa novcem firme “Sekjuritas servisiz”...

Neposredno pre izbora, usledila su i hapšenja Albanaca na jugu Srbije. Mada je u početku tvrdio da ta hapšenja nisu u okviru recipročnih mera zbog hapšenja Srba na Kosovu, kasnije je rekao: “Kako oni prema nama, tako i mi prema njima”, ne mareći za ocene poput one Rize Halimija, poslanika u Skupštini Srbije, da je cilj tih hapšenja da se dobiju jeftini politički poeni pre izbora, i to “igrajući se sa sudbinom ove države i ovog područja u celosti”. Uz konkretna hapšenja, Dačić je povremeno najavljivao nova, znajući da i to dobro zvuči, kao kada je na predizbornom mitingu u Šapcu izjavio da je većina privatizacija u Srbiji bila nepravedna i da oni koji su se obogatili pomoću njih treba da budu u zatvoru.

Tom prilikom u Šapcu Dačić je rekao još nešto: “Napadali su nas zbog crvene boje, ali to nije boja SPS-a, već radničkog pokreta i krvi koja je pala za radnička prava. To je i boja hrišćanstva i uskršnjih jaja”, a ova mešavina radništva, religije, tradicije takođe je deo objašnjenja vaskrsa Dačića i SPS-a. U poslednje četiri godine Dačić se potrudio da imponuje mnogima, na svakoj strani političke scene. Ostavljao je utisak odlučnosti i kada je na njegov zahtev 2009. iz zgrade Vlade uklonjena fotografija Milana Nedića, što su podržali i oni koji zbog devedesetih ne mogu očima da ga vide, i kod pomenutih hapšenja na jugu Srbije, i kada je govorio da put u Evropu nema alternative, i da se Srbija neće nikada odreći Kosova. Mnogi su se smejali kada je ►

na izborima 2008. nastupio u koaliciji sa Partijom penzionera Milana Krkobabića i Jedinstvenom Srbijom Dragana Markovića Palme, ali je dobro osetio strah penzionera od nesigurne budućnosti koju je pre ovih izbora podgrevao Krkobabić rečima da bez njega u vlasti neće biti penzija. U poslednje vreme umetao je u nastupe čak i poneku Miloševićevu rečenicu ("Malo morgen"), mada je Miloševića poslednjih godina slabo pominjao. Zna i on da je većina glasača SPS-a odavno shvatila da je Milošević umro i da nikad neće ponovo biti ono što je bilo, ali i da ih sigurno bar malo prođe slatka jeza kada Ivica arogantno odbrusi drugima. U prethodne četiri godine mnogi članovi SPS-a obilato su raspoređeni po sigurnim mestima, i ponovo su osetili kako je vlast slatka, pa je i to doprinelo da i oni najtvrđi zaborave Miloševićeve optužbe na račun Dačića davne 2003. iz zatvora u Sheveningenu.

Ako je politički nešto do sada Dačić pokazao, to je da ga ideologija ne opterećuje previše i da zna da su devedesete davno završene. Da nije tako, ne bi ni prešao krug u kome je bio i ljuti nacionalista i žestoki komunista, i ubeđeni Evropejac, a sve to sa naizgled istim žarom iza koga se nazire hladni račun kome je cilj opstanak na vlasti. U tome se ni Dačićevi partijski drugovi ne razlikuju od njega, ma šta pričali i ma čije slike držali po zidovima

DRAGOCENO ISKUSTVO: Još jedna bitna stvar koja Dačića razlikuje od oponenata jeste što jedino on ima dragoceno iskustvo da je devedesetih pripadao vrhovima apsolutne vlasti, zna kakav je osećaj kada se ta vlast izgubi i kako se u vrhove mukotrpno vraća. Pritom, u prvoj polovini dvehiljaditih morao je da se suoči i sa unutrašnjim izazovima u partiji, pozivima Miloševića iz holandskog zatvora da ga smene zbog skretanja sa pravovernog puta. Preturio je i to preko glave, neke partijske oponente poput Milorada Vučelića porazio je u unutarpartijskim borbama, neke, poput Mrkonjića, preveo na svoju stranu, izdržao tavorenje na rubovima vlasti dok je SPS dobijao mrvice rukovodećih mesta za podršku manjinskoj vladi Vojislava Koštunice, provukao se kroz aferu "Kofer" bezbolno, da bi stigao do izbora 2008. godine, kada je kapitalizovao ucenjivački kapacitet, kakav imaju jezičci na vagi u koalicionim vladama. Usledio je dodatni glanc kojim se deklarativno odmicao od devedesetih, poput Deklaracije o političkom pomirenju DS-a i SPS-a 2008, zatim potvrda kandidature SPS-a za članstvo u Socijalističkoj internacionali 2009, evropska retorika...

Mada je tada udarena osnova današnjem uspehu – mestu predsednice Skupštine Slavici Đukić-Dejanović, ministarskim mestima za Petra Škundrića, Milutina Mrkonjića, Žarka Obradovića, samog Dačića, važnim direktorskim pozicijama poput onih u Srbijagasu, GSP-u, Beogradskim elektranama, manje vidljivim ali važnim pozicijama širom javnih preduzeća i državne uprave – čini se da tek posle ovih izbora Dačić i njegovi mogu da zapevaju "Godine su prošle pune muka".

Ivica Dačić prešao je dug put od predvodnika mladih socijalista Beograda kome su se protivnici zlobno smejali i zvali ga Mali Sloba, jer se trudio da i frizurom i stavom što više liči na Miloševića, portparola stranke koja je simbol užasa devedesetih (uspeo je čak i u tome da taj simbol poslednjih godina umesto SPS-a postanu radikali), do nezamenljivog člana proevropske vlade, i konačno do posednika "zlatne akcije" posle ovih izbora, čoveka bez koga se, čini se, nijedna vlada ne može formirati i nijedna važna odluka doneti. Nije malo onih koje takva situacija užasava i koji je vide kao povratak u devedesete i odricanje od puta u Evropu. Čini se da je taj strah preteran. Ako je politički nešto do sada Dačić pokazao, to je da ga ideologija ne opterećuje previše i da zna da su devedesete davno završene. Da nije tako, ne bi ni prešao, pomenuti krug u kome je bio i ljuti nacionalista i žestoki komunista, i ubeđeni Evropejac, a sve to sa naizgled istim žarom iza koga se nazire hladni račun kome je cilj opstanak na vlasti. U tome se ni Dačićevi partijski drugovi ne razlikuju od njega, ma šta pričali i ma čije slike držali po zidovima.

Kako god, obigravanje oko Dačića tek počinje. On je malo korigovao teške reči i izjavio da je, kada je rekao da zna ko će biti premijer, sebi dao oduška zbog toga što je SPS bio potcenjivan svih ovih meseci, ali osnovni pravac misli je zadržao. Iako je rekao da bi podrška Borisu Tadiću u drugom krugu predsedničkih izbora bila "logičan nastavak" dosadašnje dobre saradnje, dodao je i da se predsednički izbori ne mogu razdvojiti od formiranja nove vlade Srbije. "Želim da znam ko će biti u idućoj vladi. Ne mogu da podržim predsedničkog kandidata (Borisa Tadića), a da posle na ključnim mestima u vladi budu stranke koje govore da je Republika Srpska genocidna tvorevina ili, na drugoj strani, Tomislava Nikolića i one koji hoće da prekinu saradnju sa Evropskom unijom", dodao je on. Na pitanje da li će insistirati na tome da premijersko mesto dobije SPS, Dačić kaže: "Ako bi kandidat koga mi podržimo pobedio na izborima, potpuno je logično da on predloži našeg kandidata za premijera. Ne govorim personalno, o meni ili kome drugom iz naše koalicije, već principijelno".

Dačićeve reči o poznatom budućem premijeru mogle bi biti samo podizanje uloga, jer i on dobro zna da pozicija predsednika vlade jeste važna, ali i da će vlada dobiti odmah u ruke gomilu problema i duboku krizu, pre svega ekonomsku, iz koje se izlaz ne vidi. U svakom slučaju, njegova podrška će biti vrlo skupa za svaku stranu, ali mnogo više od povratka u devedesete trebalo bi da plaši to što ni Dačić niti iko ko će u tu vladu ući očigledno ne razmišlja mnogo kako iz krize izaći, i pored krupnih reči, već kako razdeliti komade vlasti koji su trenutno na stolu. ◂

Momir Turudić

CONTINENTAL
HOTEL BEOGRAD
★★★★★

Vikend ručak 999

Igraonica i animatori za decu
Besplatan parking

Telefon za rezervacije
011 311 30 63

Restoran Brasserie

od 12:00-18:00

za odrasle 999 dinara

za decu do 10 godina BESPLATNO

www.continentalhotelbeograd.com

Posle izbora

Beli protiv ostalih listića

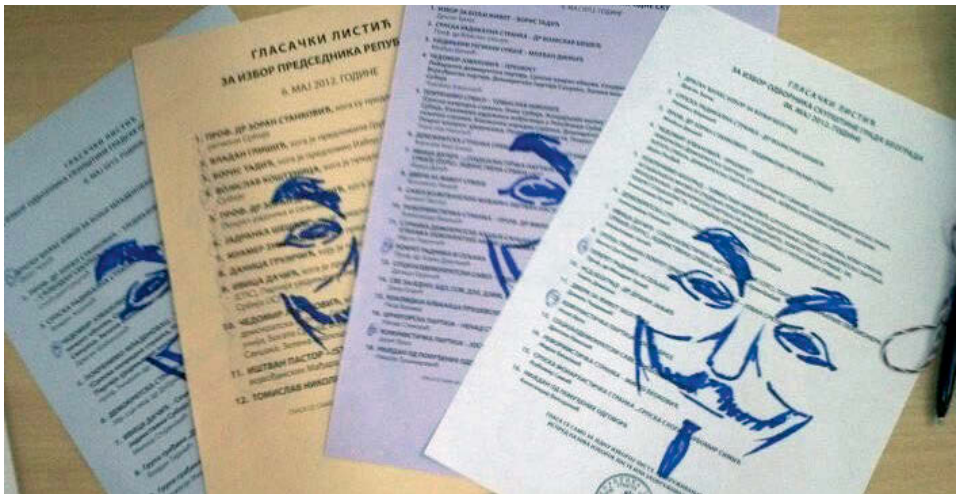
Nevažeći listići nisu imali presudnu ulogu, ali pokazali su prisustvo i snagu glasača koji su nezadovoljni ponuđenim opcijama, koji su razočarani prethodnom politikom, koji su apatični, ali nikako apolitični

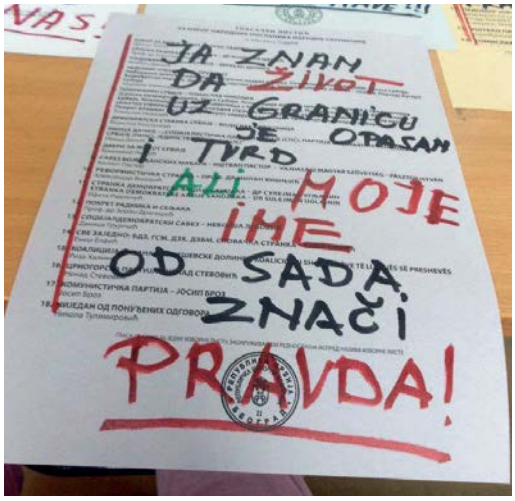
RASPRAVE "ZA" I "PROTIV" onog dela razočaranih glasača koji su odlučili da izađu na izbore i ne daju glas nikome, sudarale su se mesecima pre izbora, i bile vatrene, produktivne, povremeno teške, po nekima sasvim suvišne. Posle toliko izgovorenih argumenata i toliko sučeljavanja, sada, u postizbornom preračunavanju, čini se kao da je taj projekat pao u zaborav. Ili je u pitanju samo iščezli strah, budući da su sve potencijalno oštećene stranke prevalile potreban izborni cenzus, ostale prisutne u političkom životu i naveliko smišljaju novu vladu.

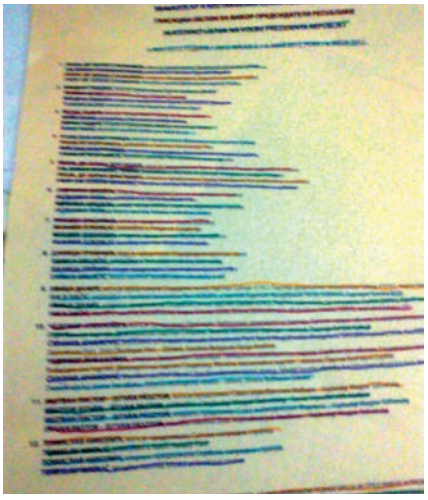
Beli glasovi ostali su više kao simbolična poruka nezadovoljstva ili, naročito na društvenim mrežama, kakav karnevalski dokument, zabeležen direktno na glasačkim mestima. Išarani, prežvrljani, dopisani, ispečatirani, nazubljeni, beli listići znakovito podsećaju na ponovno rođen a davno zaboravljeni raskol građanskog duha i vlasti. Svet postizbornih hipoteza donekle je bogatiji novom temom, kome su beli glasovi najviše naškodili, a svet usmenih predanja živopisnim pričama o ispisanim raznim porukama umesto glasanja, zalepljenim sličicama, o vešto ukradenim listićima, progutanim "kandidatima" uz jogurt i mnogo toga još, dok je za stvarne efekte i domete belog glasa potrebno valjda više vremena i analiza.

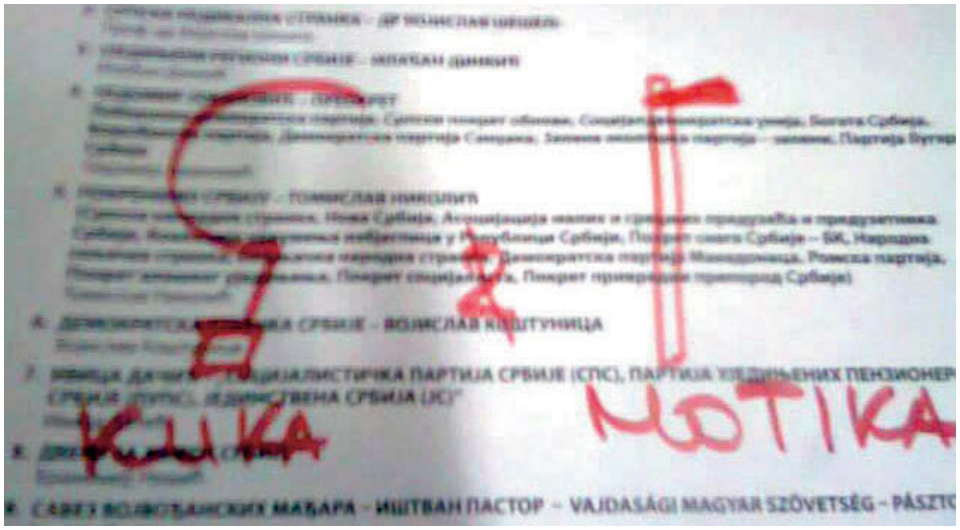
POSLEDICE: Sve u svemu, rekord belih glasova je ipak postignut. Na parlamentarnim izborima, prema poslednjim rezultatima Republičke izborne komisije (RIK), nevažećih "belih" listića bilo je 4,19 odsto, što je za oko dva odsto, to jest duplo, više u odnosu na rezultate parlamentarnih izbora 2008. godine. Preliminarni rezultati predsedničkih izbora posle obrađenih 97,86 odsto glasova potvrđuju da je izbrojano čak 4,47 odsto nevažećih listića. Dok se na izborima u Beogradu za beli list opredelio 35.421 glasač ili 4,21 odsto. Do objavljivanja konačnih rezultata RIK-a, 10. maja, procenat belih glasova mogao bi biti i unekoliko veći.

Naši rezultati dakako nisu eksplozivni kao oni u Francuskoj, ali rekordni svakako jesu. Dva miliona belih glasova u drugom krugu na izborima za predsednika Francuske, odnosno nezapamćenih sedam odsto, otvorili su u toj zemlji

PORUKE IZ GLASAČKE KUTIJE: Beli listići
Foto: facebook.com

nova pitanja. Da li se ti glasovi mogu interpretirati kao nezadovoljstvo "nijednim od ponuđenih" kandidata ili su izraz snage ultradesničarske struje Marin le Pen, koja je istina izbor predsednika prepustila savesti birača, a istovremeno svojim primerom pokazala da u drugom krugu treba ubaciti beli glas.

Nevažeći listići, u Srbiji i u Francuskoj, po prvim pokazateljima nisu imali presudnu ulogu, ali pokazali su više nego ranije prisustvo pa i snagu onog dela glasača koji su nezadovoljni ponuđenim opcijama, koji su razočarani prethodnom politikom, moglo bi se reći i koji su apatični, ali nikako apolitični. Domaći analitičari ne pridaju veliki značaj pojavi ove vrste glasova na našim izborima, mada oni čine, po nekim procenama, četiri do pet odsto, i uglavnom su zdušni u oceni da su ti glasovi najpre doprineli manjem uspehu Demokratske stranke i Liberalno demokratske partije. Budući da je ideja o belim glasovima izašla direktno ispod plašta nekad vernih glasača ovih stranaka, to bi kao hipoteza moglo biti sasvim opravdano. Naročito se "krivica" ovom delu glasača prebacuje za neuspeh LDP-a na izborima za Skupštinu grada Beograda, što takođe može biti jedan od vidljivih rezultata nezadovoljnih birača.

Međutim, neke dalje i dublje analize, a za sada su to samo maštovite slobodne projekcije, mogu pokazati da je taj postotak nevažećih listića možda onesposobio i neke druge stranke. Poznato je da veći broj nevažećih listića najnepovoljnije utiče na male stranke. Pet procenata dovoljnih za prelazak cenzusa računa se u odnosu na broj izašlih na izbore, što znači da je kod veće izlaznosti veća i obaveza malih stranaka da imaju dovoljan broj glasača za cenzus. Drugim rečima, da su svi glasači nevažećih listića (i odistinski nevažećih, a naročito belih, koji su izraz svesne društvene akcije) ostali na dan izbora kod kuće, pitanje je i stvar buduće detaljnije analize da li bi možda i oni prvi ispod crte, kao što su u našem slučaju radikali sa osvojenih 4,6 odsto, možda imali dovoljno svojih glasača za cenzus. Kako bi u tom slučaju prošle i ostale male stranke, naročito manjinske, te koliko bi ko mesta u tom slučaju imao u parlamentu?

KOMENTARI: Ukupno gledano, efekti nezadovoljstva dela birača nisu veliki. Međutim, svođenje problema na njihovu pogrešnu odluku ili kakvu krivicu ne zvuči u demokratskom duhu, a nepokazivanje razumevanja za do juče svoje verne simpatizere, za političke stranke može postati više nego klizav teren. Krajem prošle godine, povodom najave belih listića, kao upamćena ostala je izjava Borisa Tadića: "Možda bih i ja, da nisam predsednik Republike, bio nezadovoljan i ogorčen." Ipak, objasnio je, da li kao građanin ili kao predsednik, da su poništeni listići vrsta protesta koja ne bi vodila nikuda. Gostujući u postizbornom programu TV B92, Dragan Đilas, potpredsednik DS-a, zapitao se zašto su uopšte ti glasači i izlazili na izbore i dali beli glas. "Nismo očekivali da će ih biti toliko", rekao je. "Uvek je bilo jedan do dva odsto belih listića, ali ovaj put skoro pet odsto." Lider LDP-a Čedomir Jovanović u istoj emisiji, iako je pokazao potpuno razumevanje za pravo svakog birača da odluči kako će glasati, kada je reč o drugom krugu predsedničkih izbora, usput je pomenuo da on ne bi mogao sebi da dozvoli da glasa belim listom. Kao što se i dalje mogu raspiriti vatre između zagovornika "za" i "protiv" poništavanja listića, tako je i nerazumevanje belih glasača i njihovih do juče partijskih miljenika očigledno. Po svemu sudeći, zadatak je ipak na moćnijima, na strankama, da nađu neku novu političku volju kako bi se ono prevazišlo. ◂

Ivana Milanović Hrašovec

O belim glasovima i njihovim efektima

SRBIJANKA TURAJLIĆ

Ne mislim da je ljude trebalo posebno pozivati na poništavanje listića, to je naprosto stav onih koji sada ne mogu da glasaju za demokrate, za koje ne dolazi u obzir da glasaju za SPS i narodnjake, a kojima ni LDP nije izlaz iz svega toga. Mislim da je to spontano ponašanje ljudi koji hoće da izađu na izbore i koje naravno zanima šta se u ovoj zemlji dešava, a ništa im se ne nudi. Među poništenim glasovima, mislim da su u pitanju najviše bivši glasovi demokrata i nešto glasova LDP-a. U stvari, jedan deo glasova demokrata se odlio ka LDP-u, a istovremeno LDP je izgubio deo glasova jer se ljudima učinilo da se oni ne razlikuju dovoljno od demokrata. Treba napomenuti da rezultat glasanja nikad ne prave glasači, rezultat glasanja prave oni za koje treba da se glasa. Mi smo imali DS na vlasti pet-šest godina u raznim kombinacijama i kao rezultat njihove vlasti uspeli smo da napravimo korak nazad iza 5. oktobra. I ne vidim ko bi drugi sem njih mogao da bude odgovoran. Ako vi tokom devedesetih stalno glasate za demokrate, pa onda nastavite da glasate za demokrate, pa onda krenete da glasate za LDP, dakle ostanete u toj opciji, i posle svega toga oni vas dovedu do toga da ne možete da glasate ni za koga, pa teško da onda vi možete da snosite krivicu.

VESNA PEŠIĆ

Ljudi su se veoma spontano uključili u akciju belih glasova, naročito preko društvenih mreža i sajtova. To koliko je ljudi stvarno prežvrljalo listiće, nije više važno za mene, za mene je važna poruka koja je poslata u javnost. Uostalom, i ukupna izlaznost je nešto manja. Znam da su neki ljudi koji su hteli da prežvrljaju listić, na kraju odustali od te ideje i uopšte nisu ni izašli na izbore, ne želeći da imaju bilo kakve veze sa izborima. Apstinencija jeste bila malo povećana, ali i osećanja onih koji su glasali za nekog kao i onih koji su apstinirali ili žvrljali listić izražavala su tu neku poruku apatije i gotovo nikakvih očekivanja. Ovde je napravljena isuviše velika halabuka oko belog glasa. Protivnici belih listića sada tvrde da je to uticalo da LDP ne prođe u Beogradu na izborima, ali ja to ne mogu da tvrdim zato što nije prošao ni u Vojvodini, u Novom Sadu. Ali LDP nije prošao ne zbog belih listića, nego je izgubio podršku u Beogradu. Logično je i da su najnezadovoljniji glasači DS-a, jer je ona u poslednje četiri godine katastrofalno vladala. Otuda ta hipoteza da su glasački listići najviše oštetili ove dve stranke, ali ja to ne bih mogla da tvrdim nikada. Možda je to malo i preterivanje, jer sada bi svako svoj neuspeh da pravda nečim, pa onda krivicu prebacuje na bele listiće.

SREĆKO MIHAILOVIĆ

Polemika o belom glasu koja se vodila povodom ovih izbora bila je i jedina polemika, pa je dobro što je makar i ona bila. Mada je na neki način i tužno da se sve svede na to da li smo za ili protiv belih listića, a da su mnoge druge važne teme ostale po strani. To govori o stanju celokupne naše političke klase i cele inteligencije. Gde god je ta ideja belog glasanja pokrenuta, u Italiji, Hrvatskoj, evo sad i u Srbiji, nigde nije ništa ozbiljnije doprinela, ni boljoj političkoj atmosferi, ni raskrinkavanju političkih procedura protiv kojih su pojedini glasači glasali belo. Dakle, to je postupak koji nema dugih efekata i prosto je neverovatno koliko su ozbiljni ljudi i naročito oni društveno aktivni pristali uz ovu ideju i propagirali je. Utoliko je čudnije zašto su se odlučili na ovaj potez koji nema efekta i odakle im iluzija da će time nešto ozbiljnije učiniti. Inače, raširena je pretpostavka, koja je verovatno tačna, da je uglavnom reč o mlađim ljudima koji su bili pristalice LDP-a. Sklon sam time da tumačim relativan neuspeh LDP-a, koji nije uspeo da ih zadrži uz sebe. I oni su otišli, a ništa nisu doprineli u smislu promene političke atmosfere, osim što su, kada govorimo o neuspehu u Beogradu, LDP-u naneli izrazitu štetu.

Najluđa stran

Ekipa reportera nedeljnika "Vreme" provela je izbornu noć u štabovima
Šta se dešavalo iza kamera i po kuloarima dok su uz adrenalin, emocije

Malo posle ponoći, ispred lifta na drugom spratu sedišta Socijalističke partije Srbije na Studentskom trgu, pojavio se nasmejani i u licu nesvakidašnje rumen predsednik SPS-a Ivica Dačić. Prišao je novinarki koja mu je čestitala i polako i precizno poljubio je u obraz. Usledilo je potom pitanje: "Da li ste se kladili na mene?" "Jesam! Evo sad ćete da vidite", uzbuđeno je rekla novinarka, spustila torbu na sto i iz nje izvadila nekoliko tiketa iz kladionice. "Nas pet koleginica sa 'devedesetdvojke' se kladilo na vas! Evo pogledajte. Igrali smo da ćete da dobijete više od 11,7 posto." U reč joj je upala gospođa iz Dačićeve povorke: "Onda čestitajte i meni. I ja sam se kladila na Vas i pogodila!" Dačić je poljubio i nju pa je namignuo reporteru "Vremena": "Red bi bio da i uzmem bar dva posto od toga!" "Ne, ne! Pola–pola!", dobacila je gospođa dok je Dačić ulazio u lift.

foto: M. Milenković

Partija radnika i seljaka (PRS) – 19.20
SAMO NEKA STE VI NAMA BILI

Ispred izbornog štaba PRS-a na Obilićevom stadionu nema nikog. Pored stadionske zgrade (u kojoj se nalazi i Institut za međunarodnu bezbednost), sa zida na ulicu gleda veliko naslikano lice Željka Ražnatovića Arkana. U šanku kafića "Obilić", odmah pokraj Instituta, centralno mesto zauzima žuto-plava fudbalska lopta.

"Nismo mi ni naprednjaci ni demokrate", kaže aktivista, dok na polici iznad njega leži ogromni plišani tigar. "Neće večeras biti mnogo uključivanja u program odavde, osim ako ne dođe do nekog velikog iznenađenja, a to je ono čemu se mi nadamo."

Kratki boravak reportera "Vremena" u njihovom štabu ispratio je opaskom: "Ako, samo neka ste vi nama bili."

foto: M. Milenković

ačka noć

devet beogradskih stranaka. i alkohol tekli partijski život i smrt

foto: M. Milenković

KANEPEI, ŠUNKA, PEČENJE, KOLAČI: Ketering u DSS-u, LDP-u, SPS-u i SRS-u foto: Ivan Šepić

Demokratska stranka Srbije (DSS) – 19.30
BLAGO TEBI

Izborni rezultati u Pariskoj 13 čekali su se na prvom spratu. U hodniku ispred vrata, dve su nalepnice sa slikom Tomislava Nikolića sa natpisom – "Neverni Toma".

Unutra, sekretarica je zapisivala rezultate iz Rume koje joj je neko diktirao preko telefona. Novinari su upućivani u jednu zagušljivu prostoriju gde su bile nameštene četiri kamere. U drugoj prostoriji je televizor. Gledao se RTS. Iako se moglo izaći na terasu, neki su pušili unutra. Na stolovima su stajali sokovi, a od hrane lagani ketering kokteli...

Pre nego što je krenuo dalje koleginica sa TV Prve rekla je reporteru "Vremena": "Blago tebi što ne ostaješ celu noć ovde."

Demokratska stranka (DS) – 20.10
KORPA IZ LDP-a

Sedište DS-a izgledalo je kao da je pod opsadom: snažni beli reflektori upereni u sedište stranke u Krunskoj ulici, reportažna kola, gomile novinara, foto-reportera i kamermana... Na zidu u holu gorela je slavska sveća ispred ikone Svetog Đorđa – izbori su pali na dan stranačke slave. Tu je piće, a kasnije su stigli i ćevapi. Kanta na balkonu zatrpana je pikavcima...

Monotoniju je razbila devojka iz LDP-a, koja je donela korpu cveća i slatkiša u bojama Preokreta. Korpa, "zahvalnica za učestvovanje na izborima", kaže ona, namenjena je predsedniku DS-a Borisu Tadiću. Devojka je insistirala da lično uruči poklon, ali bez uspeha. Korpa je završila kod radnika obezbeđenja.

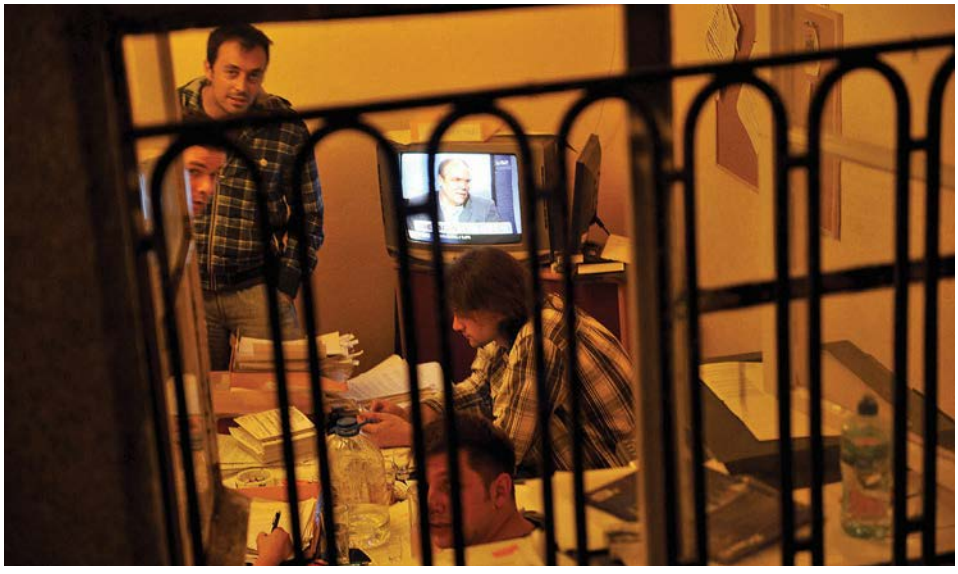
Kada su se dva novinara izdvojila u stranu i počela malo glasnije da razgovaraju, oko njih su se odmah sjatile ostale kolege... Ispostavilo se da je priča lične prirode. U svakom slučaju, ako je neko i pokušao da tiho, polušapatom ►

foto: Tanjug

foto: M. Milenković

DOMAĆINI I GOSTI: Dačić časti muziku, poklon LDP-a Borisu Tadiću u sedištu DS-a, tišina u NOPO foto: M. Milenković

telefonira, svi bi mu odmah prilazili u nadi da će se ogrebati za "insajderske informacije".

U sedištu DS-a nije bilo mnogo poznatih ličnosti. Glumac Tihomir Stanić, razbarušen, povremeno se šetao od hola na prvom do prostorija na drugom spratu, gde novinari nisu smeli da uđu. Kasnije je došao i Savo Milošević. Delovao je zabrinuto.

Srpska radikalna stranka (SRS) – 20.00
OSEĆA SE NEKA JAGNJETINA

Na ulazu u Magistarski trg 3 u Zemunu, pored ogromne police sa knjigama Vojislava Šešelja stoji ćelavi domaćin kod koga novinari upisuju ime i redakciju iz koje dolaze. "Kakvo je stanje?", upitao ga je vaš reporter. "Brate, još se ništa ne zna. Trebalo bi da Tadić malo padne, a Dačić će sigurno da iznenadi. Biće dosta iznenađenja. Čeka se još", odgovorio je domaćin. A zatim je dodao namigujući i tapšući reportera po ramenu: "Idi gore na prvi, sala je već puna. Sad će pečenje i ostalo." Razgovor su prekinule dve gospođe koje su upravo ušle: "Kuda vi? Niste se upisali", kaže domaćin. Njih dve, uz osmeh, odgovorile su da nisu novinarke i da su "naše". Ovaj im, uz još veći osmeh, kaže: "Onda na pretres!"

Na prvom spratu, duž celog hodnika, nalepljeno je osamnaest plakata sa rečima "Radikalno dosledni" ispod slike Vojislava Šešelja. Među njima su i dva na kojima je lik njegove žene, predsedničke kandidatkinje Jadranke. U jednoj sobici pored toaleta muziku sa radija prekidali su udarci satare kojom je jedan u kecelji i kuvarskoj kapi stručno komadao pečeno prase. Izvesnoj ženi oglasio se telefon melodijom "Srpska mi truba zatrubi iz toga sela Drenova". Kada se javila, odmah je dala instrukciju: "Kad dobiješ sve zapiske, pravac Beograd."

U velikoj sali za konferencije bilo je dvadesetak ljudi i šest kamera. Pečenje je poslužено, ima i pita i hleba, sokova i vode, a stigla je i tacna sa viskijem. Pepeo od cigareta se istresao u plave pepeljare sa obeležjima SRS-a. I tanjiri za pečenje u plavom su dezenu. Žamor okupljenih prekinula je novinarka neke televizije koju su uključili u program: "U štabu Srpske radikalne stranke do sada smo videli samo Vjericu Radetu i Nikolu Šarovića. Ovde je gužva, ali znatno manja nego na ranijim izborima."

Nešto kasnije, po hodniku se lagano prošetao Zoran Krasić, klimanjem glave pozdravio je vašeg reportera i rekao: "Stičem utisak da se oseća neka jagnjetina", "Ne vara vas, ne vara", viknula je nekolicina sa bedževima "Stop haškoj tiraniji."

U to je iz bočne prostorije izašla Vjerica Radeta: “Ko je prvi digao slušalicu?” Gospođa sa četničkom melodijom na telefonu odgovorila je da rezultati još nisu stigli. “Nisu? Pa, šta čekaju?”, viče Radeta.

Srpska napredna stranka (SNS) – 20.30

ŠAMPANJAC SPREMAN

Iz kancelarije u Palmira Toljatija 5, koju čuva krupan, nervozan čovek, neko je viknuo: “30:20 za nas!” Lica prisutnih bila su u neverici: “Da li je stvarno?” Kratkotrajnu radost okončala je hostesa koja je sa osmehom na licu rekla: “Ma, nije ljudi! Ne verujte njemu, on je glumac!” U dugačkom hodniku ispred lifta gde se smelo pušiti ljudi su tiho razgovarali sve dok ne bi primetili reporterov blokčić – tada bi naprasno zaćutali. Iako su svi partijci ponavljali da su optimisti, nervoza se osećala u vazduhu.

U prostoriji za konferencije, poslužen je, kako je neko prokomentirao “evropski ketering” – od pohovane piletine do egzotičnih salata. A u kesi, ispod stolica u prvom redu, čekao je šampanjac.

Nijedan od ponuđenih odgovora (NOPO) – 21.10

ŠTA IM ZNAČI JEDAN MANDAT

U izborni štab NOPO-a ulazi se iz Đure Jakšića broj 6, stepenicama ka podrumu pa kroz neosvetljen hodnik. Nije bilo odgovora ni na zvono, ni na kucanje. Nakon malo snažnijeg guranja ulaznih vrata, svi su se ućutali i pogledali reportera. “E, blago tebi, gde su te poslali”, rekao je jedan od članova izbornog štaba kada se reporter predstavio. “Kako ide?” “Ide, ide”, kaže on, pa posle male pauze kreće: “Blokirali nam telefonske kartice preko kojih treba da dobijemo rezultate, a u Čačku su nam listiće bacali u kutiju sa nevažećima. Ej! Tamo nismo imali kontrolora i šta sad? Evo pogledaj poruku što mi je sad stigla iz Čačka.”

Drugi član štaba navodi da im je njihov čovek iz Republičke izborne komisije javio da se u RIK-u vesti saznaju tako što svi sede i gledaju televiziju. Treći je bio potpuno razočaran: “Pa, ne mogu da verujem da su takvi... Pa, šta im znači taj jedan mandat!”

Nakon što su ponudili “nešto za piće”, požalili su se da su mediji o njima pisali samo kad ►

foto: M. Milenković

foto: Ivan Šepić

REZULTATI SU STIGLI: Nenad Popović u DSS-u, Vjerica Radeta u SRS-u i Aleksandar Vučić u SNS-u foto: Vesna Anđić

Fasciniran i fascinovan

Lahke frizure, lahkih ‘aljina koje su vukle na ciklama i ostale boje, iz Bijelih čadora u Tanjug stupi Predsednica Svega Slavica, sav fasciniran i fascinovan, ko da nisam svoj, lahkim korakom krenem u korak za njom...

Ovog, ovoga, slavnog antrfilea ne bi bilo da umene sponzor, menadžer, mentor, kako god, koji ima Ime, Prezime, taj PIB, ne rekel, Dođi, Dragane, u centar centra Izbora, da vidiš šta je život i sav taj abrakadabra. I, krenem ti ja u taj životni i profesionalni izazov. Pre toga, i naravski, u domicilnom Valjevu, obavim građansku dužnost, odem na biračko mesto, i s obe ruke glasam, kako sam znao i umeo!

Dakle, stignem vam ja pravo pred Tanjug, ispred Tanjug zagrađena ulica, sve beli čador do belog čadora, crvena staza po sredini, virnem, hostese, konobari, kažem sebi, Ohoho. Ujdem sa drug Slobodan u taj Tanjug, predvorje, vazdan tije kamera, vazdan mobilnih ekipa, uspemo dođemo do tih akreditacija, koju okačim vidno, i kako treba. Uzmem vidim šta ima, ima sve, braćo i gospođe, novinari domaći, novinari strani. Prvo bi neki panel, na koji se najbolje istak’o moj BIRN Slobodan, onda se pojavio CESID Blagojević, sa adekvatnu kravatu na kose pruge u bojama sve partije, tkoji rek’o da prvi uslovni rezultati govore i kazuju da ima izlaznosti, ali da jošte rano za rezultati.

To mi dade priliku vidim šta još ima, TV ekipe, sa ženskinje na čelu, mobilne i ustreptale, tvrda reč da je B92, ma ko šta mislio, bila za koplje, dugi poredbeni instrument i sviralu, iznad i povrh svega i sviju. Uzmem uđem u one šatore bijele što bili ispred Tanjug, a tu, mila majko, sve hostesa do hostese, suknje pripijene, bijele bluze isto pripite, a oko vratovi, kanda su ‘tice labudice, upletene marame u bojama naše i srpske zastave. Obezbeđenje objasni da može da se gleda, ništa pipa, i to samo do 21 ha, jerbo je to zakupila Prva televizija za diplomate i domaće VIP goste. Uzmem gledam, vidim da one hostese imaju odzada, na te pripijene suknje, i to na levu stranu, po jednu crtu, koja bi mogla bude džep, koja bi mogla bude da nije džep. Još vidim Informativnu ekipu Prve TV, pod najveći šator neke metalne ćase, mnogo kvalitetne, u koje šampanjac i led, konobare koji na ulazu, sa čašama šampanjca u kojima povelike jagode, dočekuju VIP svet. Poče ulazi neko ženskinje, primiše se jagode čaša, pa sve onom crvenom stazom, između onih utegnutih hostesa. Uzmem i sam izodam tom stazom, ali bez jagoda čašu, koju mi niko i nije ponudio.

U Tanjug sve išlo svojim tokom, odlučimo odemo do Medija centra, jer i tamo ima Izborna noć. Nadomak Medija centra vidim ekipu TV Studio B, koja uperila kamere u osvetljene prozore Gradskog odbora DS. Popnem se u Medija centar, i tu paneli, praćenje rezultata, u pres sali Jedan iz Agencije za borbu protiv korupcije obrazlaže da su velike partije na vlasti imale veliku reklamu u medijima, da to bilo takoreći besplatno, jer je država, preko ministarstava, čašćavala pojedine medije raznim subvencijama i povoljnim kreditima. Dalje je javljeno da nisu skupili dovoljno potpisa. Rekli su i da je reporter “Vremena” bio jedini novinar koji je posetio njihov štab.

Demokratska stranka (DS) 21.15

GDE JE OSMEH

Božidar Đelić je uz sevanje bliceva ušao u prostorije u prizemlju. “Tu je glavni izborni štab, a ne kafana”, upozorio je novinare Miloš Đajić, bloger i član Glavnog odbora DS-a. Đelić je bio uzdržan, bez osmeha, a kroz nenavučene zavese štaba u prizemlju videti se moglo ozbiljno lice Snežane Malović pre nego što je krupan čovek u crnom odelu svojom pojavom zaklonio ceo prozor.

“Ivica ubija! Ima 15 posto!”, rekao je Slobodan Homen kada je izišao u dvorište da zapali.

“Nije ni vama lako, uslovi su loši?”, upitao je kasnije novinare koji su sedeli na podu, zgurani jedni uz druge Borko Stefanović, nasmejan od uha do uha. A zatim je snuždena aktivistkinja dobila prekor od sveprisutnog Đajića: “Gde je osmeh?!”

Srpska napredna stranka (SNS) – 21.20

MASAKR

Sa prvim nezvaničnim rezultatima i telefoni su sve više zvonili. Jedan od aktivista je vikao: “Brate, javili mi sad! Toma vodi! Dobićemo Tadića, bre! Nego znaš šta, mi moramo pod hitno da na’vatamo neke ribe – da razbijemo maler, pa da Toma pobedi.” I drugi aktivisti su živnuli. “Tučemo žute”, “Masakr!”, “Genocid”, reči su kojim komentarišu prve vesti.

Dok su konobari pokušavali svima da odnesu vodu, a hostese u raskošnim haljinama nervozno se vrzmale po hodnicima, prolomio se aplauz nakon govora Aleksandra Vučića.

Socijalistička partija Srbije (SPS) – 21.30

JAO, PA NE ZNAM

Ispred ulaza u Studentski trg 15, ispod zastava SPS-a, stajala je grupica kratko ošišanih

nisam pratio, sem što na ekranu u tu salu zapazim tviter misao: Platio bih da Ovi odu, još više bih platio da ovi Drugi ne dođu.

Uzmem uđem u druge odaje, pozdravim druga Vukašina, koji predsednik od NUNS, uzmem da se pozdravim i sa meze i piće koji bili na izvol'te. Uto u sve to, u te novinare, u te novinarke, stiže i ambasadorka Meri Vorlik, sve nastavi svojim tokom, slavni Sarapa je svemu davao težinu i ostalo sve i u tom smislu. Izađem napolje, na ulazu crni, i ko kuća ševrolet od Meri, preko puta ekipa Studija B, sa sve beli tanjir, nišani prozore Gradskog odbora DS.

Uzmemo se moj Slobodan i ja, iliti ja i moj Slobodan, vratimo u Tanjug, do onih bijeli čadora desetak ambasador limuzina, pristig'o i crni i ko kuća ševrolet Meri Vorlik. U čadori sve puno, čuje se i neka muzika, u Tanjugu spremni Cesid Blagojević, sa onu izborno odgovarajuću kravatu, sve gledajući u odgovarajući bijeli Tošiba laptop, uz'o kaže da prvi rezultati vele da Tadić vodi, da NOPO pribavio Jedan mandat, što će reći da smo za poslanika dobili pravog Tulimirovića. Uto iz oni čadori bijeli izađe, pa u Tanjug uđe Predsednica Svega Slavica, lahkog koraka, lahke frizure, lahkih 'aljina koje su vukle na te ciklama, tirkiz i ostale slične boje. Predsednica Svega Slavica, sa na levu stranu crven bedž sa bijelim upisom Dačić, uze u kamere kaže šta ima. Oduzet pojavom Predsednice Svega Slavice, toliko fasciniran i fascinovan, u nekoliko reči, ko da nisam svoj, krenem u korak za njom, uspem čujem da veli da Oni imaju duplo bolji rezultat, da očigledno da će biti u Vladi. Uto umene stane zvoni telefon, ja da se javljam, ko me zna i ko ne zna, poručuju da sam direktno na televiziju, direktno do Predsednicu Svega Slavicu, da ona mnogo levša, poletnija, ali da ni ja nisam za bacanje.

Još pod utisak da sam bio na korak od Predsednicu Svega Slavicu, ko u magnovenju vidim da onaj Cesid Blagojević jopet nešto saopštava, vidim i da u Tanjug, iz oni čadori bijeli, uđoše Sonja Liht i do nje Bujošević, da domaćini u zgradu uvedoše Toplicu Spasojevića, da TV ekipe jašta nego mobilne, da stoji da B92, ma ko šta rek'o, i bez štikle, za dve štikle bolje izveštava i rezultate javlja... Jošte jednom obiđem Terazije, kamere Studija B, sve sa onaj beli tanjir, još nišane prozore DS, vidim ja da su rezultati konačni, da Sve Ide Dalje U Svaki Ponuđen Progres.

Povučem se u svoje hotel odaje, na taj televizor vidim da analitičari analiziraju, da se broje poslaničke stolice, iz Štaba socijalista Dačić, sa do sebe pristiglu svoju Predsednicu Svega Slavicu, saopštava da su Oni najveći pobednici. Ponoć odmakla, ka' da ču neko prangijanje, kanda je vatromet, u'vatim i da Đilas, koji ubedljiv u Beograd, ne razume, kanda se ljuti, na one koji su glasali nevažećim listićima – kojih u nekim većim gradovima i preko Pet posto – mada bi bilo bolje da to drugačije čita, i da se ljuti na Svoje diljem Srbije slavne, koji su slavno i na sitno iskrčmili sve što im je došlo pod ruku, pa i demokratiju.

Dragan Todorović

TRENUTAK ZABRINUTOSTI PRE SLAVLJA: Žarko Korać, Čedomir Jovanović; pristalice Preokreta foto: M. Milenković

ljudi. U holu je momak iza pulta, slao novinare na treći sprat. Na televiziji se prati program Prve televizije. Izvesni stariji socijalista, crveni u licu i sa čašicom u ruci, upitao je mlađeg stranačkog druga: "Gde si ti, brate Bogoljube, bio kad su nas ovde palili? Gde si bio?"

Na trećem spratu reporter "Vremena" je zatekao gužvu. Jelo se pečenje i kupus salata, a piće se po nahođenju uzimalo iz frižidera. Unutra se nije pušilo, već se kroz improvizovani prolaz, prilično delikatan za gospođe u uskim haljinama, izlazilo na terasu.

Kada je na televiziji saopšteno da je Ivica Dačić osvojio preko 15 odsto glasova, jednom od novinara je izletelo "Opa!". Kroz gužvu su počele da kruže glasine: "Dolazi Ružić", "Sa'će Bane, spremite se!" Jedan od aktivista je ponavljao udarajući drugog po ramenu: "Biće više! Biće više."

U hodniku između trećeg i drugog sprata, devojka sa turističkom kamericom snimala je režisera Srđana Dragojevića: "Da li očekujete da će i za vas biti mesta u novoj vladi? Neka kultura, na primer?" "Jao, pa ne znam", odgovorio je Dragojević sa stidljivim osmehom, zamišljeno gledajući u stranu.

Dveri – 21.50
CRPIMO SNAGU IZ NARODA

Da bi se došlo do izbornog štaba Dveri u Dositejevoj ulici, u nekadašnjem stanu Stevana Mokranjca, trebalo je proći kroz nekoliko vrata: dvoja imaju interfon, a treća su masivna, sa moćnom bravom, barem pet centimetara široka. Ispred njih stajala su dvojica kršnih momaka. "Iz kojih ste novina?", upitao je krupniji reportere. "Vreme". "Aha, vremenska prognoza. Prođite." Aktivistkinje su bile u visokim potpeticama, sa svežim frizurama, u uskim satenskim pantalonama i košuljama pretežno crne boje, a momci uglavnom obučeni u perfektno ispeglane bele košulje.

Štab je skromno uređen – drveni pod, teške ►

drvene stolice koje izgledaju drevno, beli orman sa izrezbarenim vratima, ikone Svetog Nikole i Svetog Đorđa na visokim belim zidovima. Tu su i mape, između ostalih, mapa Kosovske bitke i nemačka mapa srpske srednjovekovne države. U sobi preuređenoj za konferencije su ormani puni knjiga – Jung, Platon, *Milan Rakić i religija*, *Protiv modernog sveta*, *Tajni kod*, *Hronika prognanih Krajišnika*, *Građanski rat u Hrvatskoj 1991–1995*, *Neugašeno srpstvo*...

U izbornom štabu bilo je desetak ljudi – svi su sedeli i pratili izbore na televizoru. "Pao nam je sajt", kaže jedna od aktivistkinja i dodaje da ga redovno "ruše" jer je "najposećeniji među svim sajtovima političkih stranaka". Na pitanje da li je reč o Anonimusima, osmehnula se i rekla da je ovde reč o mnogo ozbiljnijoj stvari. Obavestila nas je i da Dveri nemaju novca za samostalna istraživanja: "Crpimo snagu iz naroda, to nas čini jakim."

Na televiziji vesti iz Francuske: Oland pobedio Sarkozija. "Svaka čast!" dobacio je neko od aktivista.

Demokratska stranka Srbije (DSS) – 22.10

KAKVA JE KLOPA KOD DRUGIH

Više niko nije pitao za akreditacije. Zavaljena u stolici, sekretarica je umorno gledala u jednu tačku. Kroz prostoriju je prošao raspoloženi funkcioner DSS-a Nenad Popović, a za njim izlazi nekoliko novinara. Oni koji su ostali, grohotom su se smejali Draganu Markoviću Palmi, koji je na RTS-u promuklom vikom proglašavao ubedljivu pobedu u Jagodini.

Na stolovima su tacne sa keteringom smenili pršut, kulen i sir grabljen kašikom za sladoled kugle. Tu je bio i veliki pleh sa mešanim mesom. Jedan mladić iz stranke pita foto-reportera koji je celo veče kružio po partijskim štabovima u centru grada i koji je već treći put došao u DSS: "Je li, kakva je klopa kod drugih?" Foto-reporter je, između zalogaja, odgovorio: "Neću da ti kažem!"

Preokret – 22.30

RASPOLOŽENJE

Ispred Doma omladine gužva – unutra se ne puši. U zgradi, na jednom stolu ispred sale "Amerikana" stajale su ušećerene jabuke i kolačići, a na drugima *fensi* ketering. Latinka Perović sedela je zamišljeno i nepomično dok joj je neka devojka nešto objašnjavala.

U sali gužva. Uglavnom mladi, urbano obučeni. Svi su raspoloženi. Dunja Ilić sedela je u crnom kompletu sa dubokim dekolteom i kratkim nogavicama, a od nje se nije odvajao jedan krupan momak.

SVE JE SPREMNO: Zatvaranje biračkih mesta, otvaranje stranačkih štabova foto: M. Milenković

Na dva velika televizora su TV B92 i Prva. Bez tona – slušala se glasna popularna muzika. U jednom trenutku muzika se naglo utišala i sa televizije su počele da stižu prve CeSID-ove procene rezultata za parlamentarne i lokalne izbore. Posle prvih vesti da je Preokret ispod sedam odsto i da u Beogradu nije prešao cenzus, polovina prisutnih je izašla napolje da puši.

Dveri – 22.45

NE VALJA METOD

Okupljeni u štabu Dveri napeto su zurili u ekran. CeSID-ove procene odjekivale su u mukloj tišini – Dveri su ispod četiri odsto. Dok momak u beloj košulji nastavlja da gleda u TV ne menjajući izraz lica, devojka do njega, razočarano je i iznervirano ustala i izašla.

Većina članova izbornog štaba nalazila se u prostoriji na čijim vratima je hanzaplastom zalepljen papir – "Zabranjen ulaz". Nakon dva odlaganja, ispred novinare je konačno stao portparol Dveri. Rekao je da rezultati još nisu poznati, jer su Dveri nova partija, te da CeSID-ov i RIK-ov metod brojanja ne može da posluži za njih i dodao da su, prema njihovim informacijama, prešli cenzus na republičkim izborima...

Preokret – 22.40

DA JE SVAKI TREĆI

Dok su svi užurbano ulazili u Dom omladine, prateći pristiglog predsednika Liberalno demokratske partije Čedomira Jovanovića, izvesni aktivista je komentarisao neuspeh Preokreta u Beogradu: "Ma, brate, nisam ja razočaran rezultatom. To što nismo prešli cenzus u Gradu je zato što nisu svi radili ono što su trebali. Čoveče, meni su propale tri godine teškog rada! Da je svaki treći od nas našao sigurnih glasova koliko i ja, znaš šta bi to bilo!" Njegov kolega je dodao i da je kriv Đilas koji je uspeo da "kroz njegove medije proturi priču da se na izborima bira gradonačelnik".

Jovanović je najpre stao ispred Zaharija Trnavčevića koji je kamenog lica slušao kako mu ovaj nešto objašnjava. Zatim je na pozornicu izašao čovek iz LDP-a i upozorio prisutne da još ništa nije gotovo i da neki izlaze sa preuranjenim i neproverenim informacijama i da je Preokret u nekim gradovima ipak napravio dobar rezultat. Dupke puna "Amerikana" je svaku dobru vest pozdravljala skoro pa navijački.

Socijalistička partija Srbije (SPS) – 00.15

KO BI REKO ČUDA DA SE DESE

Tri crna vladina automobila stajala su pred ulazom. Ispred sedišta SPS-a mnoštvo ljudi je bilo nasmejano. Jedan socijalista je pevušio: "Ko bi rek'o čuda da se dese, da SPS glasove odnese." Prazne flašice i kartonski ostaci baklji "ukrašavali" su terasu.

U hol je sišlo i šest trubača i započelo "Trubite jače, jače, silnije, bolje – opet je naše Kosovo polje". Momak koji je početkom večeri primao goste zasukao je rukave i otkopčao gornja dva dugmeta na košulji. U jednoj ruci držao je punu čašu viskija, a u drugoj slušalicu fiksnog telefona u koju je svirao jedan od trubača. Drugi aktivista u odelu digao je ruke iznad glave i zatvorenih se očiju vrteo se u krug. Starija gospođa narandžaste kose pružila je 300 dinara orkestru obučenom u majice na kojima piše "Socijalisti su ovog leta u modi".

Nekoliko minuta kasnije Ivica Dačić je ušao u službeni automobil i uz rotaciona svetla se odvezao u pravcu Trga Republike. ◂

Mirko Rudić, Radmilo Marković, Sanja Zrnić, Đurđa Bogosavljević

VREME USPEHA!
Klub dobrih poslovnih ideja
REDOVNI PODLISTAK NEDELJNIKA "VREME", IZLAZI SVAKOG PRVOG ČETVRTKA U MESECU

SANDRA ŠTAJNER, TELENOR FONDACIJA

Zaštita dece i širenje informatičke pismenosti

SAVETI IZ OSIGURANJA

Prednosti mešovitog osiguranja

DARKO BABIĆ, DHL

Spremni za budućnost

Intervju: Darko Babić, generalni direktor DHL-a za Srbiju i Crnu Goru

Spremni za budućnost

"DHL se već prilagođava u meri u kojoj je to moguće u određenoj zemlji. Mi u nekim državama koristimo sto odsto obnovljive izvore energije, ali u Srbiji to još nije moguće"

Svetski lider u međunarodnom ekspresnom, drumskom i vazdušnom transportu i logistici, kompanija DHL, prošle godine je obeležio 20 godina od osnivanja kompanije u Srbiji. Preko DHL-a, koji je sinonim za sigurnu dostavu pošiljki u svetu, obavlja se 65 odsto transporta paketa i dokumenata između Srbije i drugih zemalja. Za dve decenije, DHL je u Srbiji investirao više od 20 miliona dolara i transportovao preko šest miliona pošiljki širom sveta. Iz Srbije su se tokom poslednje tri godine pošiljke najviše transportovale u Nemačku, SAD, Italiju, Crnu Goru i Austriju, a pošiljaoci su najčešće banke i IT kompanije, kao i kompanije iz oblasti farmaceutske i metalne industrije. Najveći rast zabeležen je u prodaji putem interneta, koja je u 2010. bila čak 200 odsto veća u odnosu na 2009. godinu. U skladu sa svojom globalnom strategijom razvoja, DHL je u Srbiji najavio tri strateška cilja do 2020. godine: pojednostavljenje usluge za korisnike, pružanje usluge koja obezbeđuje najviše ekološke standarde i ponudu palete usluga kojom se omogućavaju najmoderniji transport robe i logistička rešenja. O novim trendovima u transportnoj i logističkoj industriji, podršci domaćim izvoznicima i ekološkim principima poslovanja, razgovarali smo sa Darkom Babićem, generalnim direktorom DHL-a za Srbiju i Crnu Goru.

"VREME": Da li imate u planu nove investicije u Srbiji?

DARKO BABIĆ: Do sada smo uložili preko 20 miliona dolara, koliko je bilo potrebno da bismo mogli da opstanemo i budemo u standardu koji važi za DHL svuda u svetu. Očekujem da ćemo i dalje investirati onoliko koliko bude potrebno kako bismo pratili trendove i obezbedili kvalitetnu podršku trgovini. Pratimo razvoj tržišta i izuzetno nam je drago što će ovde biti novih investicija. Sada je tu Fijat, koji je naš globalni klijent. Veoma je važno i to što su svi podugovarači Fijata (kao Johnson Controls, Magneti Marelli i mnogi drugi) koji će raditi u Srbiji, takođe naši klijenti. Sa razvojem srpskog tržišta i privrede i mi se razvijamo, a na nama je samo da budemo produžena ruka čitavog tog sistema. Investiraćemo tako da pratimo dinamiku razvoja srpskog tržišta. Što bude veći broj firmi koje ulaze na tržište, biće veća i naša ulaganja kako bismo bili sposobni da pružimo uslugu koja se od nas očekuje.

Trenutno imamo 170 zaposlenih, 53 vozila i veliki broj dobavljača koji rade za nas. Beležimo porast u kamionskom prevozu kao i u avio-transportu. Stvari se stalno pomeraju nabolje, a fokus će nam i dalje biti na potrebama klijenata.

DHL u saradnji sa Agencijom za promociju izvoza i stranih investicija (SIEPA) godinama unazad nagrađuje "Izvoznika godine" u kategoriji malih i srednjih preduzeća. Koliko su firme iz ovog segmenta važne za vaše poslovanje?

Naš doprinos "Izvozniku godine" je nagrada u vrednosti od deset hiljada evra u našim uslugama. Za taj novac firma može da pošalje deset punih kamiona robe, što malim firmama dosta znači. Sa SIEPA sarađujemo više godina i očekujemo da ćemo nastaviti i u budućnosti. Trudićemo se da nastupamo zajednički na sajmovima i da pomažemo MSP da izlažu u inostranstvu tako što ćemo im omogućiti siguran transport. Vodimo računa o troškovnoj strukturi malih i srednjih preduzeća i trudimo se da im pružimo optimalna rešenja koja su ekonomična i iz njihove perspektive, kako bi bili u mogućnosti da izvoze iz Srbije. Naša namera je da svima koji su mali, fleksibilni i konkurentni omogućimo da što brže stignu do novih tržišta. Pošto smo globalna kompanija, nema dela sveta koji ne pokrivamo svojom uslugom i u koji ne možemo isporučiti uzorke i gotove proizvode iz Srbije. Smatramo da je malim firmama potrebna pomoć dok su mali. Verujemo da će oni jednog dana porasti i da će nam ostati lojalni kao poslovni partneri. Normalno je da u segmentu MSP vidimo svoj interes. Preko 1000 klijenata u Srbiji iz ovog segmenta predstavlja 30 odsto našeg ukupnog godišnjeg prihoda u zemlji. To je u svakom slučaju veliki potencijal koji je veoma značajan za razvoj Srbije i nadamo se da će u godinama koje dolaze biti sve više novoosnovanih malih firmi, kao i da će dosadašnja mala preduzeća prerasti u srednja i velika i da ćemo i dalje raditi za njih i nuditi im specifična rešenja.

Izbori su se vodili na obećanjima o podršci malim i srednjim preduzećima. Kako vama izgleda poslovni ambijent iz ugla velike kompanije?

Ne bih bio fer kada bih mnogo kritikovao, jer je postojalo mnogo inicijativa u poslednje dve godine. Ono što je značajno za našu delatnost jeste da smo uspeli da pojednostavimo proceduru uvoznog carinjenja zajedno sa Upravom carina. Drugo, DHL u poslednje dve godine beleži rast prihoda. Prošle godine preko 15 odsto, a u prva tri meseca ove godine sedam odsto. Očigledno je da se dešavaju pozitivni trendovi u domenu izvoza i uvoza. Ono što najviše smeta i guši privredu jesu naplata i dugovanja. Žao mi je što dosadašnja Skupština nije pre izbora usvojila Zakon o obaveznom roku naplate od 60 dana. Da je to urađeno, bilo bi fantastično. Naplata naših usluga je efikasna, usluge naplaćujemo u roku do 30 dana, a preko 60 dana je samo oko 13 do 14 odsto od ukupnog dugovanja. Ako gledamo širu sliku ekonomske situacije u zemlji, smatram da dugovanja i naplata u velikoj meri utiču na stanje u privredi. To je problem koji bi nova vlada i skupština morale pod hitno da reše.

U intervjuu za "Vreme" pre dve godine kazali ste da je veliki problem što nemamo jasnu viziju kao nacija, niti predstavu kuda kao zemlja idemo.

Morali bismo preciznije da artikulišemo zajednički put i interes, pa da svi stremimo ka tome, kao što to čine kompanije u svojim strateškim dokumentima i poslovnim planovima. DHL kao kompanija ima svoju Strategiju

Darko Babić, generalni direktor DHL-a za Srbiju i Crnu Goru

Foto: A. Andić

Podrška domaćem izvozu

Kakvu ulogu ima DHL u nedavno osnovanom Udruženju izvoznika Srbije?

Udruženje je osnovano u januaru ove godine i bazira se na konceptu pomoći malim i srednjim preduzećima da plasiraju svoje proizvode na inostrana tržišta. DHL je kao jedan od osnivača našao interes da pomogne u mnogim sferama, kao kompanija koja podržava i promoviše globalnu trgovinu. Imamo odličnu saradnju sa ovim udruženjem, za koje smatram da će imati fantastičnu budućnost, jer je njegov značaj prepoznalo više od sto kompanija koje su bez ikakve prethodne promocije učestvovale u osnivanju.

2015., analizirali smo i promenljive potrebe klijenata do 2020. i bavili se predviđanjima o logističkoj industriji do 2050. godine. Samo tako smo u mogućnosti da se razvijamo, kreiramo i spremno pratimo trendove. Mi u kompaniji imamo jasan put, pa bi bilo lepo živeti i u zemlji koja ima jasnu strategiju razvoja u svim segmentima do 2020. godine i kasnije.

Na čemu je bazirana Strategija 2015 Nemačke pošte? DHL je sto odsto u njenom vlasništvu.

Ona je bazirana na postizanju planiranih rezultata, u isto vreme ne kompromitujući poštovanje prema zaposlenima i klijentima. Prema strategiji koja je nastala 2009. godine, kreirana je vizija DHL-a kao globalne logističke kompanije. Naš strateški cilj je da budemo poželjan investitor i poslodavac, što je veoma važno, jer ako ste poželjan poslodavac i pružate uslugu izvanrednog kvaliteta, onda ćete postati i ostati prvi izbor za vaše klijente. Ako imate zadovoljne zaposlene i zadovoljne klijente, onda ste obezbedili dugoročan razvoj i mogućnost da vaš profit i dalje reinvestirate u budući razvoj.

Kako stratezi sa kojima DHL sarađuje vide svet i logističku industriju do 2050. godine?

Radili smo prvo studiju 2020. i probali da saznamo kakve će biti potrebe naših klijenata. Urađena je globalna studija "Delivering Tomorrow" gde smo analizirali promenjive potrebe klijenata. U saradnji sa 900 eksperata i futurologa, koristeći *Delphi* metodologiju, od mogućih 81 došli smo do 10 najverovatnijih scenarija budućnosti. Budući trendovi su podeljeni u tri grupe. Prvo, što se tiče globalnog razvoja, došli smo do zaključka da će problemi klimatskih promena ostati velika tema, što će podstaći razvoj zelenih tehnologija i *Eco-Friendly* usluga. Poslujemo u celom svetu i osećamo odgovornost da ga ostavimo budućim generacijama u dobrom stanju. S obzirom na emisiju štetnih gasova i efekat staklene bašte, DHL je odlučio da koristi obnovljive izvore energije što više u budućnosti. Ekonomski jaz između ljudi na planeti će rasti, što će povećati opasnost od socijalnih konflikata i dovesti do povećanih investicija u bezbednost. Kina će sve više jačati i postati tehnološki lider u svetu. Sve to je značajno za DHL, kako bismo znali gde i u koje delatnosti da investiramo. Drugu grupu trendova čine "novi" potrošači i njihove potrebe. Internet će transformisati očekivanja i ponašanja klijenata, a fokus će biti na brzini i dostupnosti. Usluge i proizvodi će morati da budu *Eco-Friendly*, a jednostavnost i komfor pri upotrebi najpoželjniji. Ipak, uprkos otuđenju u komunikaciji, razgovor licem u lice ostaće prioritet. Tako se došlo i do nove vizije logističke industrije za koju naučnici i futurolozi smatraju da će postati industrijski *trendsetter* i da će postaviti nove standarde saradnje u poslovanju. *Offshore* poslovanje i *outsourcing* će postati dominantni i stvarati nove mogućnosti, a vrednosni lanac će se proširiti na sve usluge vezane za logistiku. Tako da se na kraju dolazi do zaključka da će se logističke kompanije sve više razvijati kao konsultantske, a njihove komplementarne usluge dobiće dodatnu vrednost.

Kako će se DHL prilagoditi tim promenama?

DHL se već prilagođava u meri u kojoj je to moguće u određenoj zemlji. Mi u nekim državama koristimo sto odsto obnovljive izvore energije, ali u Srbiji to još nije moguće. Kada bismo, na primer, zahtevali od naših dobavljača da uvedu Evro 5 standard, malo ko bi za nas radio. Takođe, bili bismo u velikom problemu ukoliko bismo želeli da uvedemo hibridna vozila. Reno je za potrebe i u saradnji sa DHL-om razvio dva modela električnih vozila, u Parizu imamo mogućnost korišćenja 50.000 priključaka za punjenje naših vozila širom grada. U Holandiji imamo mogućnost da ako uzmemo električno vozilo, dobijemo parking mesto i priključak na dve godine besplatno. Država mora da odigra svoj deo i da nas stimuliše da ulažemo u održivi razvoj. Samim tim ono što mi budemo radili uticaće i da se naši dobavljači ponašaju isto. Na taj način radimo i u svetu. Tražimo da se ljudi i kompanije koje rade za nas ponašaju odgovorno, kao što se i mi ponašamo odgovorno prema svetu u kome živimo i radimo.

Ana Radić

Zaštita dece i širenje informatičke pismenosti

"Mobilne komunikacije doprinose društvenoj integraciji i mogu biti odličan način da se pobede siromaštvo, nepismenost i loše zdravstveno stanje, kao i da se pomogne ljudima da unaprede svoje životne uslove"

Telenor fondacija je 19. aprila obeležila pet godina postojanja u Srbiji i predstavila godišnji Izveštaj o društveno odgovornom poslovanju. Samo prošle godine, Telenor je kroz fondaciju izdvojio 42 miliona dinara za projekte i donacije usmerene na bezbednost dece na internetu, poboljšanje položaja ugroženih grupa, očuvanje životne sredine, umetnost, obrazovanje i pomoć institucijama od javnog značaja. O usklađenosti akcija sa globalnom CSR strategijom, saradnji sa nevladinim i državnim sektorom i dometima realizovanih projekata razgovarali smo sa Sandrom Štajner, izvršnom direktorkom korporativnih komunikacija Telenora.

"VREME": Koliko je teško ulagati u zajednicu u uslovima ekonomske krize kada kompanije obično smanjuju ili potpuno ukidaju budžete za CSR?

SANDRA ŠTAJNER: Od osnivanja Fondacije, najviše cenimo i podržavamo kvalitetne, razvojne i održive projekte koji dugoročno obezbeđuju određenu korist različitim slojevima društva. Sredstva koja ulažemo u projekat su u onom obimu u kome je to traženo, ali nam je važno da projekat ima dovoljno novca da se zaista i završi. Vodimo se jasnom vizijom sa ciljem da pomognemo razvoju društvenih potencijala i unapredimo i iskoristimo iskustvo i znanje koje već imamo i da poboljšamo položaj ugroženih grupa i bezbednost dece na internetu, uložimo u umetnost i obrazovanje, očuvanje životne sredine i pomoć institucijama od javnog značaja. U tom smislu, uvek nam je važna korist koju određena donacija ili projekat donosi društvu u kojem poslujemo i koliko će naš angažman dodatno podići ili razviti svest ljudi o određenom problemu. Bez obzira na otežavajuće uslove izazvane ekonomskom krizom, Telenor će uvek razvijati odgovorno poslovanje kroz stara i nova partnerstva i podržavati projekte koji pomažu društvu u kome poslujemo.

Telenor grupa se već deset godina nalazi na vrhu liste održivosti Dau Džons. Koliko društveno odgovorno poslovanje utiče na povećanje reputacije i poverenja?

Više puta smo isticali da je društveno odgovorno poslovanje neraskidivi deo Telenor grupe, koja je jedna od najvećih svetskih mobilnih operatora sa 140 miliona korisnika. Industrija telekomunikacija najbrže se razvija, dok su njeni socijalni i ekonomski efekti na društvo ogromni. Potpuno smo svesni odgovornosti koja je na nama, i trudimo se da budemo dosledni u tom savesnom odnosu prema društvu.

Na primer, istraživanje Boston konsalting grupe (sa kojom Telenor grupa sarađuje duže vreme) dokazalo je da razvoj mobilne tehnologije može u znatnoj meri da utiče na zdravstvenu zaštitu i kvalitet života ljudi (*mobile healthcare*). Neki od ključnih nalaza ove studije otkrivaju da upotrebom mobilne tehnologije u nekim azijskim zemljama trošak zdravstvene zaštite starijih ljudi može da se smanji i do 25 odsto; smrtnost majki i beba na porođaju može da se smanji za 30 odsto, a standardi lečenja tuberkuloze mogu da se poboljšaju i do 70 odsto. Svakako da sve ove aktivnosti utiču i na porast broja korisnika, jer se oni radije opredeljuju za operatora koji je društveno odgovoran i koji pomaže društvo u kojem posluje. Pažljivo i sistemski odabrani projekti su prepoznati i utiču i na povećanje reputacije i poverenje svih naših partnera.

Kako mapirate društvene probleme u koje ulažete? Koliko su oni usmereni na goruće društvene probleme, a kako te investicije povezujete sa vašim core biznisom?

Članovi Odbora Fondacije su stručnjaci iz različitih oblasti koji su pažnju Fondacije

Sandra Štajner, Telenor

usmerili ka mladima, društveno ugroženim grupama i razvoju kulturne produkcije i tržišta umetnosti. Pre svega, fokusirani smo na probleme koji sistemski pogađaju određene oblasti, a odabrani projekti usmereni su na njihovo dugoročno rešavanje. Veoma je važno napomenuti da smo orijentisani na projekte kojima možemo pomoći korišćenjem mobilnih tehnologija, pa projekti koji u osnovi podržavaju ove tehnologije imaju veće šanse. Mobilne komunikacije doprinose društvenoj integraciji, i mogu biti odličan način da se pobede siromaštvo, nepismenost i loše zdravstveno stanje, kao i da se pomogne ljudima da unaprede svoje životne uslove.

Jedan od najznačajnijih CSR projekata Telenora u Srbiji je uvođenje filtera za blokadu materijala sa elementima seksualnog zlostavljanja dece na internetu, u saradnji sa

MUP-om. Koji su rezultati ove akcije?

Norveški Telenor je 2005. prvi među mobilnim operatorima na svetu zaštitio pristup internetu specijalnim filterima. Pored Norveške i Srbije, filteri su postavljeni u Crnoj Gori, Švedskoj, Danskoj i Bangladešu. Kao internacionalna kompanija, bili smo svesni kolika je važnost ovog projekta, a voleli bismo da nam se i konkurencija pridruži, jer je zaštita dece projekat u kojem konkurencija ne treba da postoji. Naši korisnici koji s mobilnog telefona ili računara pokušaju da pristupe sajtu takvog tipa, prebacuju se na "Stop granicu", gde je od početka projekta do sada registrovano 116 takvih slučajeva.

Koji su najznačajniji projekti koje je Telenor sproveo u saradnji sa UNICEF-om?

Saradnja sa UNICEF-om za nas je veoma važna. Projekat "Povezivanje" je rezultat naše odlične saradnje s njima i Ministarstvom zdravlja. Cilj projekta je da na dugoročnom nivou podignemo opštu, zdravstvenu, administrativnu, pravnu i telekomunikacionu pismenost romske zajednice u Srbiji. U okviru ovog projekta lična dokumenta i legitimacije dobilo je 7367 lica, vakcinisano 12.212 dece i 1381 odrasla osoba, pregledano je 1514 trudnica i porodilja, 13.234 Roma je odabralo svog lekara, dok je 3238 dece upisano u školu. Prošle godine je u projekat uključeno dodatnih 15 medijatorki i 60 patronažnih sestara, čime je projekat proširen na 60 gradova u Srbiji u kojima je aktivno ukupno 75 medijatorki.

Pored projekta "Povezivanje", UNICEF nam je redovan partner i tokom novogodišnjih praznika kada našim korisnicima i zaposlenima omogućavamo da šalju UNICEF čestitke putem SMS-a, gde sav prihod od čestitki ide UNICEF-u. Zajedno smo radili i na projektu "Škola bez nasilja", a često smo ustupali humanitarne brojeve za razne akcije, poput pomoći deci Haitija tokom katastrofalnog cunamija 2010. Već tri godine partneri smo i u dodeli godišnjih nagrada za medije koje UNICEF dodeljuje za najbolje izveštavanje o deci i dečijim pravima.

Telenor je dvostruki dobitnik nagrade Virtus koju dodeljuje Balkanski fond za lokalne inicijative. Prošle godine nagrađeni ste u kategoriji dugoročnog partnerstva sa neprofitnim sektorom. Kako ocenjujete saradnju kompanija sa nevladinim sektorom u Srbiji?

Rekla bih da je saradnja privatnog i nevladinog sektora veoma dobra, jer je cilj na kraju isti – opšta dobrobit društva kome svi treba da budemo posvećeni. Međutim, iako se razumevanje društveno odgovornog poslovanja znatno povećalo, opšta svest o tome u Srbiji je i dalje na relativno niskom nivou. Veliki broj ljudi ovakvo poslovanje često poistovećuje sa sponzorstvima i donacijama. Mi se trudimo da kroz intenzivnu saradnju sa partnerima povećamo svest o odgovornom poslovanju, strateški odredimo projekte u kojima ćemo učestvovati i tako pomognemo razvoju društva.

Kako komentarišete saradnju sa državnim institucijama i da li smatrate da bi država mogla da uvede poreske olakšice za kompanije koje ulažu u zajednicu?

Telenor ima odličnu saradnju sa državnim institucijama i nevladinim organizacijama. Kada pričamo o poreskim olakšicama, treba napomenuti da su one standard u mnogim zemljama. Ovde to nije slučaj. Na primer, kada Telenor želi da donira nameštaj ili tehničku opremu, porez na to se plaća. Kompanijama koje ozbiljno neguju društveno odgovornu praksu ovakve olakšice bile bi od velike pomoći i država bi trebalo da donošenje ovakve odluke uzme u razmatranje. Činjenica je da bi se poreskim olakšicama motivisale i ostale kompanije da izdvoje veća sredstva za društveno odgovorne projekte. Sa druge strane, kompanije koje ranije nisu ulagale, imale bi potencijalno više razloga da pokrenu projekte koji su njima bliski.

Telenor je pre četiri godine započeo i projekat "Internet parkova".

Jedan od naših važnijih ciljeva jeste i širenje informatičke pismenosti i trudimo se da kroz stalno renoviranje mreže omogućimo jednostavan i brz pristup internetu na teritoriji cele zemlje. Telenor je poznat po projektu "Internet parkova", u kojima je građanima dostupan besplatan pristup internetu. U prethodne četiri godine, besplatno korišćenje interneta bilo je moguće u 29 internet parkova u 16 gradova širom Srbije. Ponosni smo na ovaj projekat, jer smo prvi na zapadnom Balkanu koji su ga pokrenuli.

SAVETI IZ OSIGURANJA

Koje su prednosti mešovitog životnog osiguranja u odnosu na druge vidove osiguranja i ulaganja u penzione fondove?

Mešovito osiguranje života je najzastupljenija vrsta životnih osiguranja u portfeljima osiguravajućih društava. Osiguravač ima obavezu isplate osigurane sume ukoliko nastupi smrt osigurane osobe tokom trajanja ugovora o osiguranju, kao i u slučaju da osiguranik doživi istek osiguranja. Osigurana suma, koja predstavlja visinu obaveze osiguravača, ugovorena je prilikom sklapanja ugovora o osiguranju života. Za tako ugovorenu osiguranu sumu ugovarač osiguranja plaća premiju osiguranja koja se ugovara istovremeno sa osiguranom sumom. Na taj način ugovorne strane unapred znaju svoje obaveze tokom trajanja ugovora. Kod penzijskog osiguranja, visina premije koju plaća osiguranik nije unapred definisana, već može biti različita tokom perioda uplate premije. Tako prikupljena sredstva se investiraju i uvećavaju formirajući fond koji predstavlja polaznu tačku za određivanje visine penzije. U ovom slučaju, ulagač nema obavezu plaćanja određene sume novca, pa zbog toga ne zna ni konačnu sumu koja će biti prikupljena tokom perioda uplata.

Iz dosad rečenog jasno se može uočiti razlika između osiguranja života i penzijskog osiguranja. Mešovitim osiguranjem života obezbeđuje se sigurnost prvenstveno članova porodice, a u slučaju doživljenja, obezbeđuju se dodatna sredstva koja se mogu iskoristiti kao jednokratan iznos ili u vidu mesečnih anuiteta. Kod penzijskog osiguranja akcenat je na štednji bez pokrića rizika smrti i, po tom osnovu, uvećanja uloženih sredstava a nakon čega osiguranik uživa odgovarajuću penziju.

Dragan Filipović

Direktor Sektora za osiguranje lica

Ralf Zigerlig, generalni direktor Carlsberg Srbija

CARLSBERG SRBIJA

LAV – novi identitet

Kompanija Carlsberg Srbija, sa svojim brendom LAV pivo, organizovala je 30. aprila jedan od najoriginalnijih pivskih događaja u Srbiji i regionu, koji je okupio skoro 2000 ljudi. Kompanija je nakon opsežnog istraživanja odlučila da vodećem brendu LAV promeni vizuelni identitet. Za LAV pivo ovo je do sada jedna od najvećih promena od 1892. godine, kada je osnovana pivara u Čelarevu. Zahvaljujući kontinuiranom uspehu u poslednjih nekoliko godina, postojanosti u kvalitetu i značajnim inovacijama, LAV je postao sedmi najveći lokalni brend u okviru Carlsberg grupe u Evropi. LAV pivo će uskoro biti dostupno u 0,4 l nepovratnoj staklenoj ambalaži, po prihvatljivijoj ceni. Ova ambalaža je potpuni novitet na srpskom tržištu piva. Druga LAV inovacija odnosi se na proširenje portfolija s ciljem da se potrošačima pruži osveženje u najtoplijim letnjim danima. "Krajnji cilj je da LAV nastavi rast, opravda poverenje i osvoji vodeću poziciju na tržištu piva u Srbiji", istakao je Ralf Zigerlig, generalni direktor kompanije Carlsberg Srbija.

MK MOUNTAIN RESORT

"Zlatno turističko srce"

MK Mountain Resort na Kopaoniku dobio je 24. aprila prestižno priznanje "Zlatno turističko srce" Jugoistočne Evrope 2011, u kategoriji zimskog turizma, koju dodeljuje međunarodni centar za razvoj turizma i ugostiteljstva "Sacen International". Nagrade se dodeljuju u okviru tradicionalne akcije "Biramo najuspešnije u turizmu Jugoistočne Evrope". "Zlatno turističko srce" je značajno priznanje kako za kompaniju MK Resort tako i za ceo turistički centar Kopaonik. Iza nas je jedna od najuspešnijih zimskih turističkih sezona, kao rezultat velikog truda koji smo zajedno uložili u podizanje kvaliteta ponude i usluga u najvećem hotelskom kompleksu na Kopaoniku i ski resortu, sa krajnjim ciljem da Kopaonik ponovo postane top destinacija u regionu Jugoistočne Evrope", izjavio je Nikola Avram, generalni direktor MK Mountain Resorta.

TELEKOM SRBIJA

Uradi nešto!

Telekom Srbija pokrenuo je portal Uradi nešto! kako bi motivisao građane da sami predlože i realizuju projekte koji doprinose pozitivnim promenama u njihovom neposrednom okruženju. Na portalu *www.uradinesto.rs* otvoren je konkurs, a pojedinci, udruženja ili institucije koji predlože projekte za poboljšanje uslova života svog okruženja (unapređenje infrastrukture, socijalne inkluzije, kulture, obrazovanja) i osvoje najviše glasova građana, od Telekoma Srbija će dobiti potrebna sredstava za realizaciju ideja. Uslovima konkursa predviđeno je da za jedan projekat može biti izdvojeno najviše 500.000 dinara, a ukupan budžet za prvi ciklus konkursa iznosi četiri miliona dinara. Za svaki projekat potrebno je osmisliti sve neophodne korake: realno isplanirati sredstva, objasniti ideju putem video-snimka ili prezentacije i prijaviti je na portalu. Svi koji žele da učestvuju na konkursu, treba da se do 3. juna registruju na portalu, popune *on-line* formular i prilože kratak video-snimak ili prezentaciju kako bi predstavili svoju ideju.

INTESA SANPAOLO

Jedna od tri "zelene banke"

U istraživanju Blumberg "World's Top Green Banks", Intesa Sanpaolo, matična grupacija Banca Intesa, rangirana je 24. aprila među tri vodeće "zelene banke" u svetu i ocenjena kao "zelena banka" broj jedan u Italiji. Visoku poziciju u istraživanju Intesa Sanpaolo Grupa je ostvarila zahvaljujući izuzetnoj posvećenosti održivom poslovanju, kontinuiranoj brizi o zaštiti životne sredine i očuvanju energije, kao i značajnom ulaganju u izvore obnovljive energije i ekologiju. Odličan rezultat ujedno predstavlja skok sa 12. mesta na prošlogodišnjoj listi "World's Top Green Banks" na aktuelnu poziciju. Kriterijumi korišćeni u istraživanju bili su aktivnost na polju smanjenja ekoloških rizika u vidu redukovanja negativnog uticaja na okolinu, racionalnijeg trošenja prirodnih resursa i snižavanja emisije ugljen-dioksida, kao i doprinos na planu podrške očuvanju obnovljivih izvora energije i sprečavanju klimatskih promena kroz ponudu specifičnih finansijskih proizvoda i usluga klijentima.

SBERBANK

Podrška privredi

Vodeća ruska banka Sberbank nedavno je zaključila proces preuzimanja stopostotnog kapitala u grupi Volksbank International AG, koji uključuje podružnice u devet zemalja centralne i istočne Evrope, uključujući i Srbiju. Sberbanka je najveća banka u Rusiji sa oko 27 odsto ukupne aktive bankarskog sektora i oko 240.000 zaposlenih. Osnivač i najveći akcionar te banke je Banka Rusije,

u čijem vlasništvu je preko 60 odsto akcija sa pravom glasa, dok su ostali akcionari više od 245.000 pravnih i fizičkih lica. “Srbiju vidimo kao zemlju sa velikim potencijalom za razvoj i naša politika poslovanja biće investiranje. Sberbank svoju ulogu vidi i u podršci ruskim kompanijama koje ovde posluju, kao i srpskim kompanijama koje posluju u Rusiji, Kazahstanu, Ukrajini i Belorusiji”, istakao je Sergej Gorkov, zamenik predsednika Upravnog odbora Sberbanke.

PIRAEUS BANKA

Šest meseci bez kamate

Piraeus banka je pokrenula novu akciju *0% kamate* kojom omogućava beskamatno refinansiranje duga po karticama drugih banaka, u trajanju od šest meseci od trenutka prenosa sredstava. Ovu pogodnost imaju svi građani koji do kraja godine podnesu zahtev za refinansiranje duga po kreditnim karticama drugih banaka. Jedinstvena ponuda koja klijentima nudi pauzu od kamate i minimalnu mesečnu otplatu zaduženja, po isteku šestomesečnog perioda omogućava i kamatu od 18,5 odsto do kraja otplate refinansiranog duga. Na transakcije načinjene kupovinom ili podizanjem gotovine primenjuje se regularna kamatna stopa. Novina za sve klijente je i usluga *Deo po deo* koja omogućava da se transakcije načinjene kupovinom u zemlji, inostranstvu ili putem interneta, podele na jednake mesečne rate. Korisnik usluge sam bira broj rata – minimalno dve, a maksimalno 12 – i to nezavisno od iznosa načinjene transakcije.

RAIFFEISEN BANK

Najbolja u CEE

Raiffeisen Bank International AG (RBI) nagrađena je titulom “Najbolja banka u srednjoj i istočnoj Evropi” šesti put zaredom u takmičenju “Najbolje banke sveta na razvijenim i tržištima u razvoju”, koje organizuje renomirani finansijski časopis “Global Finance”. RBI je ovu nagradu dobio ukupno osam puta za sedam godina. Istovremeno, ogranci RBI Raiffeisen banka a.d. u Srbiji, Priorbank JSC u Belorusiji, Raiffeisen Bank S.A. u Rumuniji, Raiffeisen Bank Sh.a. u Albaniji i Tatra banka a.s. u Slovačkoj nagrađene su kao “Najbolje banke” na svojim tržištima. “Naša glavna briga je da klijentima obezbedimo najbolju uslugu na svim našim tržištima. Činjenica da smo dobili titulu ‘Najbolje banke u srednjoj i istočnoj Evropi’ šesti put zaredom pokazuje da smo uvek pružali kvalitetne usluge, čak i u vremenima svetske finansijske krize”, kazao je Herbert Stepic, predsednik RBI.

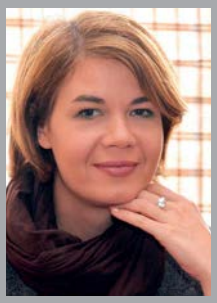
SOCIETE GENERALE

Prve dinarske obveznice

Societe Generale banka u Srbiji uspešno je 4. maja prodala prvu emisiju trogodišnjih dinarskih obveznica od 1,7 milijardi dinara. Banka je u projekat izdavanja dugoročnih dinarskih obveznica ušla sa namerom da proširi i dodatno diversifikuje izvore sredstava za poslovanje, kao i da obezbedi dugoročna i stabilna dinarska sredstva za plasmane. Član Izvršnog odbora Sonja Miladinovski objasnila je da emitovanje dinarskih obveznica doprinosi dinarizaciji finansijskog sistema i jačanju poverenja u domaću valutu. Societe Generale banka će novac dobijen prodajom trogodišnjih dinarskih obveznica upotrebiti za potrošačke i gotovinske kredite u dinarima za kojima u poslednje vreme raste tražnja, posebno među građanima. Societe Generale je prva banka u Srbiji koja je izdala dinarske obveznice u skladu sa novom zakonskom regulativom, a obveznice su emitovane za unapred odabrane kvalifikovane investitore. Sonja Miladinovski je istakla da je 15 odsto obveznica kupilo osam osiguravajućih kompanija i dobrovoljnih penzijskih fondova, a da su preostalih 85 odsto kupile tri banke.

PR INDUSTRIJA

Zaboraviti prazna saopštenja

Piše: Marina Grihović,
generalna direktorka
Headline

Kriza je reč koja se u medijima najčešće pominje u poslednjih nekoliko godina. I Srbija je zahvaljujući njoj postala deo evropske i svetske zajednice: nije nam ni gore ni bolje nego drugima. Ima li nekih profesija koje su je iskoristile i reč kriza preokrenule u svoju korist? Mnogi će reći da su to odnosi sa javnošću, jer u Srbiji nikada nije bilo više PR agencija i PR-ova kao u poslednjih nekoliko godina. Rade sa dobitkom, otvaraju se nova radna mesta, devojčice iz srednjih klupa maštaju da postanu deo nekog kreativnog tima. Opet, kako neki kažu, komunikacija je ključna baš u vreme krize i uspešna preduzeća će angažovati PR agenciju kako bi zadržala ili popravila dobru reputaciju. Drugi pak tvrde da je za razvoj odnosa sa javnošću u Srbiji najzaslužnija činjenica da je kriza donela velike uštede u oblasti marketinga, a da je PR svojim povoljnijim cenama osvojio zasluženu poziciju. Ima istine u obe tvrdnje, ali bih istakla još jednu važnu činjenicu koja je došla u vreme krize, ali je posledica modernizacije naše ekonomije. Nove kompanije donele su i svoje principe rada. Tako su lokalnim agencijama koje poznaju potrebe tržišta omogućile da nastave da se razvijaju.

Upravo je pojam razvoja upotpunjen stalnim učenjem, usavršavanjem i novim kreativnim rešenjima, neophodan za budućnost odnosa sa javnošću. Ono u čemu se svi slažu kada se govori o novim trendovima jesu komunikacije putem digitalnih medija. Internet je napravio revoluciju, otvorivši vrata neograničenim mogućnostima da se nešto ispromoviše. I u našoj zemlji društvene mreže više nisu samo fenomen, već način da se dođe do krajnjih korisnika. Mislim da budućnost sada treba da donese i kvalitet, jer do sada je bilo važno samo “okačiti” neku vest. To više neće biti dovoljno – dolazi vreme rasprava i tematskih prikaza. Zato je važno da ljudi koji se bave ovom profesijom prepoznaju prave profesionalce, ali i veoma obrazovane ljude, kako bismo našim komunikacijama dali sadržaj i kvalitet koje zaslužuju. Prošlo je vreme praznih saopštenja, hajde da se bavimo temama koje mogu (direktno ili indirektno) mnogo više da promovišu klijenta, neku ideju ili proizvod nego što to može nekoliko redova u stupcu vesti.

Amalija Pavić (AmCham), Džo Lauter (USAID), Milan Simić (NALED)

USAID I NALED: ANALIZE POSLOVNOG AMBIJENTA

Ukinuti nepotrebne namete

"U Srbiji postoji 370 različitih parafiskalnih nameta koje preduzeća u Srbiji moraju da plate, a da zauzvrat dobiju malo ili ništa"

Rezultati studije USAID Projekta za bolje uslove poslovanja i Nacionalne alijanse za lokalni ekonomski razvoj objavljene u aprilu pokazuju da postoji 370 različitih taksi i nameta koje preduzeća u Srbiji moraju da plate, a da zauzvrat dobiju malo ili ništa. Ovi nameti srpsku privredu koštaju preko dva odsto BDP-a. Džo Lauter, direktor Projekta USAID-a za bolje uslove poslovanja, kazao je da verovatno postoji i više od 370 različitih taksi koje preduzeća moraju da plate i pozvao privrednike da prijave namete koji nisu obuhvaćeni ovim popisom. "Došli smo do iznosa od 730 miliona evra različitih nameta koji su u 2011. godini prošli kroz račun Uprave za trezor, ali se mnogo drugih naplaćuje mimo Trezora i predstavlja sopstvene prihode posebnih regulatornih agencija i javnih preduzeća", istakao je Lauter. Milan Simić, programski koordinator NALED-a, ukazao je da broj skrivenih poreza čije plaćanje ne donosi gotovo nikakvu korist privredi stalno raste i da ih je nemoguće sve popisati. Studija USAID Projekta za bolje uslove poslovanja i NALED-a donosi niz konkretnih preporuka kako bi se sprečilo uvođenje novih naknada. Navodi se da je veliki broj naknada koje se plaćaju državnim organima za upise, potvrde, uverenja i licence moguće ukinuti. Takođe se navodi da treba razmotriti mogućnost da dosadašnji sopstveni prihodi različitih agencija postanu prihodi budžeta. Autori studije smatraju da legitimne naknade, kao što je naknada za zagađenje životne sredine, treba da ostanu na snazi, ali da je potrebno razmotriti njihovo prevođenje u režim poreza jer bi se tako povećala transparentnost.

WIENER STÄDTISCHE OSIGURANJE

Rekordna pozicija

Wiener Städtische osiguranje je u poslovnoj 2011. godini ostvarilo bruto fakturisanu premiju u iznosu od 5,13 milijardi dinara, što predstavlja uvećanje od 4,82 odsto. Ovim rezultatom kompanija je ostvarila najveće tržišno učešće do sada – 8, 96 odsto, i nalazi se na četvrtom mestu u ukupnom tržištu osiguranja. Ukupna bilansna suma je na kraju 2011. iznosila 12,7 milijardi dinara i veća je za deset odsto nego što je bila u 2010. U strukturi premije sa 52,07 odsto učestvuju neživotna osiguranja, dok premija životnog osiguranja zauzima 47,93 odsto u ukupnoj premiji kompanije.

Wiener Städtische osiguranje je u 2011. ostvarilo 24,63 odsto udela u tržištu životnog osiguranja i godinu završilo sa preko 47.500 polisa. Ukupna bruto fakturisana premija životnih osiguranja porasla je za 4,42 odsto i iznosi 2,46 milijardi dinara. Prosečna premija bila je 525 evra, a prosečno trajanje osiguranja 19 godina.

EMBASSY GROUP

Počela izgradnja IT i biznis parka

Vodeći indijski investitor nekretnina Embassy Group počeo je 19. aprila izgradnju IT i biznis parka u Srbiji, što predstavlja prvo ulaganje kompanije u Evropi. *Embasy TechZones* IT i biznis park smešten je u opštini Inđija, u blizini Beograda – na jednoj od vodećih lokacija za investicije u Srbiji, a izgradnja je otpočela uz indijske i pravoslavne verske obrede koji se praktikuju prilikom postavljanja kamena temeljca. Otvaranju su, pored najviših predstavnika kompanije i Nengču Louvim Mukopadijej, ambasadorke Indije u Srbiji, prisustvovali i Mirko Cvetković, predsednik Vlade Srbije, i drugi državni zvaničnici. "Ovo je korak napred u našoj snažnoj posvećenosti širenju, kao i našim globalnim klijentima. Na osnovu našeg bogatog iskustva u Indiji, ubeđeni smo da će ovaj biznis park, prvi te vrste u Srbiji, obezbediti sredinu u kojoj će velike međunarodne kompanije moći da pozicioniraju svoje centre znanja, na obostranu korist industrije, kao i lokalnih stručnjaka", istakao je Džitu Virvani, predsednik i generalni direktor Embassy Group. Projekat će se sastojati od više faza, a izgradnja će se odvijati u skladu sa jednim od najsavremenijih svetskih standarda u ovoj oblasti – *LEED® Green Building Gold Certification*. Planirano je da prva faza bude završena u drugom kvartalu 2013. godine. Projekat uključuje izgradnju kancelarijskog prostora klase "A" od ukupno 25.000 kvadratnih metara, smeštenih u četiri poslovne zgrade. Predviđeno je da bi ovaj park u narednih pet godina mogao da se proširi i do 250.000 kvadratnih metara poslovnog prostora.

VREME USPEHA je redovni podlistak nedeljnika "Vreme", izlazi svakog prvog četvrtka u mesecu, uređuje: Ana Radić

piše: Teofil Pančić

Kako sam dobio glas

Fertutma oko "belih listića" bila je klasična poziciona bitka UNUTAR vladajuće kaste i statusno te materijalno privilegovane elite društva

Prvo sam mislio da odolim, a onda sam se predomislio: kvragu, a zašto da odolim? Nije li, uostalom, logično tu stvar ispratiti do kraja, kad smo se već toliko zaplitali o nju u nedeljama i mesecima pre izbora? Radi se o famoznim "belim listićima", naravno. Jedan od tih začičaglišenih listića možete videti na *e-novinama*, očigledno uslikanog mobilnim telefonom na nepoznatom glasačkom mestu: spisak sa dvanaest pre'sedničkih kandidata demonstrativno nezarezivanih ni za suvu šljivu, te dopisan trinaesti: **Teofil forever**. Flomasterom, velikim, štampanim latiničnim slovima. Simpatično, ne? Ovim putem srdačno pozdravljam građanina ili građanku zaslužne za to konceptualno likovno delo, i obećavam da ću ispuniti ukazano mi poverenje u skladu sa svojim mogućnostima. Uostalom, dobiti (najmanje) jedan glas na izborima za predsednika uopšte nije tako malo, s obzirom na činjenicu da se nisam ni kandidovao.

Ne, sasvim ozbiljno, hajde da vidimo šta smo ovde imali? Krenulo je, sećate se, od tvrdnje Srbijanke Turajlić da će na predstojećim izborima "pobediti nevažeći listići", praćene njenim profesorijalno entuzijastičkim objašnjenjem kako će građani time kazniti nevaljalu političku klasu za njenu neodgovornost pa će ova, onako postiđena i dovedena u aprijatnost, morati da se uozbilji i postane odgovornija, iako radije ne bi, kad bi se ona pitala. Na to sam reagovao odlučno odričući suvislost te ideje i veoma sumnjajući u moguće *blagotvorne* domete te akcije, pri tome ne osporavajući ni lik i delo građanke Turajlić (i drugih koji će se toj ideji prikloniti) ni njihovo elementarno zakonsko pravo da čine sa svojim glasom šta hoće. U međuvremenu se stvar razvila onoliko, daleko prevazišavši uvaženu profesorku T. i moju malenkost: raspravljalo se o tome, preganjalo se i polemisalo onoliko, na sve strane, a najviše i najkvalitetnije, rekao bih, na sajtu Peščanika. U tim je javnim raspravama (neretko sa diletantski loše prikrivenim *privatnim motivima*) bilo i svakovrsnog histerisanja, zaprepašćujuće količine jalove sofistike i podosta niskih udaraca, ali bože moj, svako je tu ostavio nekakav trag o sebi, što je na kraju i koncu sasvim u redu.

Šta su, dakle, izbori doneli "belim listićima", a odneli nekom drugom... bilo kom drugom? Jesu li, dakle, "pobedili", i kako sada da živimo sa tom pobedom? Podaci govore da je nevažećih listića bilo nešto preko četiri odsto, u Beogradu nešto više, blizu pet odsto. Na prethodnim izborima (a i onim pre njih, uvek otprilike isto) nevažećih je listića bilo nešto preko dva odsto, u vreme kada nikakve "belolističarske" javno artikulisane ideje, kamoli kampanje, nije ni bilo. U taj se korpus "večito nevažećih" mogu uvrstiti oni, recimo, politički luditi, koji misle da će tako artikulisati svoju generalnu političku neartikulisanost, te razni zbunjeni i slabo pismeni građani koji ne kapiraju kako se tačno glasa, šta se tu sme, a šta ne sme, ako želite da vam listić važi, tj. da se vaš glas broji. Otuda "belolističari" nemaju nikakvo pravo da taj tradicionalni procenat upisuju sebi u zaslugu, nego samo ono što je preko njega. A što čini oko dva odsto biračkog tela; u Beogradu nešto više, oko dva i po odsto (što je i očekivano, jer cela stvar od početka i jeste prevashodno bila zanimacija izvesnih slojeva "kruga dvojke" i uže okoline). Koliko je to onda glasova-neglasova? Pa, samo oko polovine onih koje su osvojile sasvim opskurne Dveri, ili sasvim raspukli šešeljisti. To je mašala daleko ispod cenzusa, i na samoj granici onoga što se naziva "statistička greška".

Gledano iz tog ugla, kampanja tobožnjeg kažnjavanja "otuđene političke kaste" uskraćivanjem glasa doživela je spektakularan brodolom. Naime, verovati da će zla "politička klasa" silno da se nasekira zbog toga što im je dva odsto građana (plus oni "večiti pacijenti") crtalo Čiča Gliše ili "glasalo za Teofila" naprosto je smehotresno, i u to ne bi poverovali ni mnogo manje inteligentni ljudi od ovih koji su se nametnuli za ideologe i portparole "belolističarske" stvari. Neke od njih, vidim, to ipak ne sprečava da "slave pobedu", ali u tome su uverljivi taman koliko i Aleksandar Vučić dok radi to isto.

Ništa od gore rečenog, međutim, ne znači da učinak "belih listića" uopšte ne postoji, ili da je insignifikantan. On je po svoj prilici nešto spustio rejting Preokreta na republičkim i ostalim izborima, a koji je bez toga mogao da pretekne Koštunicu, možda je nešto malo odmogao i Tadiću tj. DS-u, a daleko najvidljiviju štetu napravio je LDP-u & co. u Beogradu, tako što ih je za mrvičak ostavio izvan gradskog parlamenta. Već je sada jasno kako bi se to moglo odraziti na komociju Đilas-SPS vlasti.

Znam da ovde sledi dežurni prigovor: zašto govorim da je šteta učinjena baš tima-i-tima a ne nekima drugima, tj. svima, što je sančim bila namera "belih"? Zato što je prejasno da je to tako: samo su intelektualci načelno i svetonazorno bliski takvim političkim opcijama stajali iza ideje i akcije "belih listića", oni i niko drugi! I samo su glasači kojima su oni nekakav autoritet imali razloga da ih slede. Nešto nisam primetio Antonića, Kostu Čavoškog ili Matiju Bećkovića kako kukaju i vajkaju se da, sestro slatka, nema za koga da se glasa i da je najbolje precrtati listić, i tako pokazati svoje toj otuđenoj stranačkoj bandi...

Da rezimiramo. Akcija "belih listića" bila je osvetnički pohod na demokrate (manje) i LDP (više) kojem su – što je od početka do kraja bilo posebno degutantno, neukusno i mučno – ton davali i glavnu reč vodili donedavni bitni ljudi tih istih stranaka: visoki funkcioneri, poslanici, neuspeli kandidati za poslanike, ili pak za državne funkcije, ministri i dominstri etc. "Sociološki" gledano, bila je to klasična poziciona bitka UNUTAR vladajuće kaste i statusno te materijalno privilegovane elite društva, kojoj su ganutljivo naivno asistirali i neki koji joj ne pripadaju. Konačni učinak poduhvata je mršav, mada je stanovita šteta ipak uspešno načinjena. Nada za veću štetu, doduše, još postoji: možda Toma Nikolić & co. ipak formiraju vladu? A ako od toga ne bude ništa, tjah, šta da se radi: "belci" su učinili sve što su mogli, ali pučina/stoka ne sluša, to bre primitivno, 'oće da glasa, pa to ti je...

”Ako je Švarceneger mogao da bude guverner, zašto Bekuta ne bi mogla da bude ministarka?”

MILOŠ BOJANIĆ, pevač, komentariše mogućnost da pevačica bliska SPS-u postane ministarka (“Alo”)

Ana Bekuta,

pevačica narodne muzike, u poslednje vreme u medijima povezivana sa ministrom Mrkonjićem, funkcionerom SPS-a, na pitanje da li joj je već nuđeno neko ministarsko mesto, kaže:

“Ja sam u svom poslu više od ministra jer moj mandat traje već 27 godina. Nisam član nijedne partije, niti nameravam da se politički angažujem. U štabu SPS-a sam na dan izbora bila da ih podržim kao prijatelj i da im se makar na taj način odužim, jer su i oni mene podržali kada sam organizovala koncerte.”

Dragana Mirković,

pevačica narodne muzike, nekoliko dana posle izbora govori o devedesetim godinama i pomalo o sebi:

“Devedesetih uopšte nije bilo teško da ti neko radi o glavi. Nije bilo naivno vreme i svako ko je pokušavao da živi normalno teško je opstajao. Da mi se nije dogodila ljubav, nikada ne bih otišla iz Srbije. Gde bih to mogla da odem? Sa kim? Kome? Bog me je spasao u svakom smislu i odvojio me od svih problema. A sama sebi sam najveći problem. Ovakva kakva jesam, normalna, poštena, osetljiva, jedva sam se borila sa svojim strahovima. Spasena sam pre svega na taj način što sam uspela da sačuvam svoje zdravlje. Zato sam sada ispunjena i srećna.”

I još o devedesetim:

“To je bio grozan period kog ne želim da se sećam, jer nije jednostavno biti mlada i popularna u zemlji u kojoj nema zakona. Bila sam poželjna u svakom smislu i mnogim političarima i strankama koje su želele da me pridobiju za sebe. Ne znam kako sam iz svega toga izašla neokaljana i neobeležena. Možda sam imala više sreće nego pameti. Sklanjala sam se, žrtvovala svoje devojaštvo i mladost, samo da me nigde nema. Nije se znalo ko se čime bavi, ko šta radi, od koga bi se trebalo sklanjati...”

Kako danas rešava probleme sa neprijateljima:

“Povukla sam se, nisam u žiži interesovanja, odbijam najsjajnije ponude za solističke koncerte i bilo šta veliko, jako u Srbiji. Ali, ma koliko da se povlačim, to izgleda nije dovoljno. Ime, uspeh moje televizije su mi nekako oprostili, ali dvorac mi nikako ne praštaju. Nisam uzalud ćutala da smo kupili tu građevinu, iako suprug i ja da bismo je kupili, nikome ništa nismo ni uzeli ni ukrali. Niko nije zaplakao zbog nas. Sve smo stekli svojim radom i sposobnošću.” (“Story”)

Nikola Samardžić,

kolumnista, piše:

“Za publiku ‘Pobjede’ sigurno je najvažnije pitanje, zašto je ‘viđenijim’ otporašima stalo da ‘ruše’ Đukanovića? Kako su Demokratska stranka i njeni otporaši zaboravili njegovu Crnu Goru u kojoj su se krili i punili torbe dolarima koji su završili u njihovim zamašćenim gaćama, umesto u srpskoj demokratiji? Da li će crnogorski ‘otporaši’, ujedinivši Crnu Goru, srušiti ‘Đukanovićev režim’ i u Crnoj Gori uspostaviti demokratiju i vladavinu prava? Politička korektnost i savremene levičarske sociološke teorije verovatno ne dopuštaju da se postupci i odluke vezuju za socijalno poreklo, karakter ili domaće vaspitanje. Ali, među nama, razumećete, fukara ostaje fukara. I kad se obuče, i tobož upristoji, kad se obogati, i kad počne da se pita. I nadam se da je ovo sve početak kraja, ne Crne Gore kakva jeste, nego one Srbije koju je fukara prilagodila potrebi da opere svoje poreklo.” (“Pobjeda”)

Predrag Azdejković,

LGBT aktivista, nema primedaba na ideju da pevačica postane ministarka:

"Ja apsolutno podržavam ideju da Ana Bekuta bude ministarka kulture. Bilo bi odlično da njene pesme postanu sastavni deo gradiva muzičkog vaspitanja i da se pevaju na školskim priredbama. Vidimo da je Mrka sposoban čovek, graditelj i sigurno ne bi izabrao neku nesposobnu i smotanu da bude izabranica njegovog srca. Zato moj glas ide predlogu da Ana Bekuta bude ministarka kulture!"

Goca Tržan:

"Mislim da je to genijalna ideja! Podržavam je u potpunosti."

Maja Nikolić:

"Slažem se! Ja volim Anu, ona je prava dama i zaslužuje svako poštovanje."

Goca Božinovska:

"Ana je divna žena. Mislim da je ona rođena za to. Ima tu facu ministarke." ("Alo")

Ivan Ivanović,

TV lice, promovisao je sebe kao predsedničkog kandidata u kampanji "Napred malim koracima". Kako kaže, prema istraživanju "pojedinih agencija", pred izbore je imao podršku 5,8 odsto birača, na pitanje da li bi se možda priključio nekoj političkoj opciji, kaže:

"U ovom trenutku ne postoji nijedna politička partija kojoj bih se priklonio. Takođe, nikoga od političara ne bih primio u svoj štab, jer je sastavljen od kreativnih ljudi, kakvih među političarima uglavnom nema. Vrlo sam ponosna na svoj tim i ne može neko tek tako da postane deo njega."

Ko su mu uzori u politici:

"Nemam. Jedini čovek u svetu politike kome sam se divio bio je pokojni Zoran Đinđić."

Ko je kandidatu za predsednika Ivanoviću pisao govore:

"Svaki govor u kampanji napisao sam i izgovorio ja. Znam da to zvuči neverovatno, jer cela Srbija misli da ne znam ništa da napišem. U stvari, i ne pišem govore, nego na licu mesta improvizujem. Verujem u iskreno i direktno obraćanje ljudima, cela moja karijera je građena na tome i ne vidim zašto bih to u kampanji menjao. Ne mogu da pobegnem od sebe."

Koliko je Ivanović brinuo o svom izgledu tokom kampanje:

"Nimalo, nosio sam garderobu koju i privatno oblačim, a ljude je to malo zbunjivalo jer su navikli na Ivana Ivanovića iz emisije, u odelu. U suštini, stajling nije presudan, ali nije ni nebitan. Nije stvar šta nosiš, nego kako nosiš."

Kada bi pobedio na izborima, šta bi dobio on, a šta građani:

"Ja bih dobio sve, a građani nešto. Vozio bih se državnim avionom, limuzinom, imao svoje obezbeđenje, ništa ne bih plaćao, imao vrstu moći koja magijski deluje na ljude. Svi te odjednom vole, posebno žene. Narod bi dobio nešto, ali sigurno manje od onog što bih ja dobio."

Šta bi predsednik Ivanović uradio za svoj narod:

"Znam da bih ljudima poboljšao obrazovanje, uložio bih u kulturu, ali ne u filmove jer je u filmovima uvek neka prevara. Ti im daš lovu, oni snime film za manje para nego što si im dao, a sve ostalo stave u džep. Zato su naši filmovi nedovršeni i neispričani. Uložio bih u istorijske spomenike i njihovo renoviranje, dao bih mnogo novca u pozorište i operu." ("Gloria")

Žika Jelić,

muzičar, na pitanje koliko mu je trebalo vremena da položi vozački ispit, kaže:

"Nisam od onih koji su se mučili i patili i išli u auto-školu, pa posle polagali vozački ispit. Ja sam sa svoje 24 godine otišao u vojsku, u motorizovanu jedinicu. Kako sam bio vozač tenka, po odsluženju vojnog roka dobio sam civilnu dozvolu za B i C kategoriju."

U koji automobil je, kao vozač, prvo seo:

"Porodični 'folksvagen' bio je prvi auto koji sam vozio. Niko od mojih ukućana se nije usuđivao da mi bude saputnik, jer sam ja taj auto vozio isto kao tenk. Svi su jedva čekali da se smirim i da me prođe ta vojnička navika." ("Večernje novosti")

UŠTEDA 60%

GRATIS .RS ILI .COM DOMEN!

- ✔ Profesionalna tehnička podrška 24/7, emailom i telefonom
- ✔ Neograničen prostor i protok, više sajtova po ceni jednog
- ✔ Cloud okruženje za potpunu dostupnost sajta preko 99.99%
- ✔ 1 klik - auto instaler za preko 200 skripti
- ✔ Lako postavite WordPress, Dupal ili Joomla CMS
- ✔ Detaljna statistika sajta, svakodnevni backup
- ✔ Preko 20000 zadovoljnih hosting korisnika

Besplatna i instant aktivacija

cPANEL HOSTING

500 za samo DIN MESEČNO

30 dana garancija za povraćaj novca

EUnet

+381 11 330 56 05

www.eunethosting.com

piše: Ljubomir Živkov

Tuđa kost

Ponude da napišem biografiju takve su da sam se smesta bacio na prikupljanje građe – od savremenog mene pa do dolaska Slovena na našu praiskonsku teritoriju

1. Živo me zanima vaše poimanje pravednosti

"Oprostite, mlada građanko, živo me zanima vaše poimanje pravednosti" – bi li bilo prikladno da se tim rečima obratim jednoj od četiriju devojaka u tramvaju? Ušavši na početnoj stanici sele su i više im niko od sve brojnijeg putništva ni na sekundu ne može uhvatiti pogled, kao šalterskim službenicama ili konobarima kad odluče da privremeno oslepe i ogluve: pored njih stoje putnici stariji i od samog mene, dve devojke imaju slušalice na ušima, jedna kucka poruke, druga sluša glazbu ili saopštenja CESID-a, pored jedne od ovih dveju koje bi auditivno ili taktilno možda i bile dostupne stoji građanin od osamdeset pet ili devedeset godina, prav i suv, isti moj deda Gliša (Jeremić; pok. deda-teča iz Zemuna; Cara Dušana 115), drži se za pritku i ne pada mu na pamet da prekorno pogleda u pravcu ma koje od svojih nehajnih i nesvesnih okoline praunučica, ali ja nastavljam svoje: "Zar ne bi bilo na mestu, sve i kad bismo svi bili isto godište, da nakon nekoliko stanica oni koji su sedeli ustanu, da drugi sednu, pa i oni malo kasnije da ustupe mesto drugim svojim vršnjacima, svi smo kupili karte, zar ne?! Ili držite da se kosmička pravda ostvaruje tako što će nekog drugog dana deda Gliša imati ludu sreću da sedne, i onda neće morati da ustane makar na svakoj stanici ulazili neki ljudi koji imaju sto dvadeset godina ili sto trideset godina!"

Zimus sam nakon kraće prijateljske posete "PC Klinici" u Carice Milice presekao Knez Mihailovu i na Studentskom trgu ušao u autobus da se odvezem do Železničke bolnice, ali već u Takovskoj ustanem, autobus je uveliko krcat, i to je situacija gde se čovečanstvo pretpostavljam račva na dve grane (*bifurkacija* beše?!): jednima je gužva dodatni razlog da sede, drugima koji su takođe seli njihova sopstvena nezuslužena kao i sve druge privilegovanost nakon nekog vremena počinje da smeta.

Ustao sam nikome posebno ne nudeći mesto, bilo je putnika moje životne dobi, možda i starijih, ali ako ustupam mesto nekoj građanki onda sam staromodni kavaljer, neprijatelj rodne ravnopravnosti, ako li pak ponudim sedište muškarcu to je kao da sam mu rekao: "Propaliji si od mene, prijatelju, dobrano mora da si stariji!", te ti ja gradeći se da ću uskoro sići pođem korak-dva ka vratima. Ako neko i primeti da ja ne silazim ni u Kneza Miloša, ni i Bulevaru mira, šta mi može: možda sam se predomislio i nastavio putovanje premda u uslovima koji jesu samootežani.

2. Dokle sežu koreni moje građanske neposlušnosti

Robijaško sam dete, otac mi kao i većina paora u Vojvodini beše razočarao mladu državu, potonja je kulacima zadavala olimpijsku normu zvanu obaveza koju ovi ne mogahu da ispune – od modernih agrotehn. mera delilo ih je barem dvadeset godina socijalističkog razvoja, ter su svi osetili memlu apsane; dobro, otac je bio u zatvoru i kad sam se ja rodio, više ne kao klasni stradalnik nego zato što je sa svojim bratom od tetke zvanim Karči putovao vozom u Split gde je njihov najmlađi brat kao vojnik JNA bio blizu sloma živaca, pa su ratni veterani pošli da ga okuraže i u okv. svojih mogućnosti razvesele, putovali su sa zadružnim kartama, izvesna Nevena (poštarka, prim. aut.) prijavila ih je i nakon prvog susreta sa morem obojica su se 1952. godine obrela u knićaninskoj tamnici. Jer: nisu bili zadrugari.

Iz kaznione koju sam shvatio više kao radno-vaspitni logor dalo se i uteći, pitomci su radili na njivama pored železničke pruge, noću u kaznioni za njih niko nije mario, ter su mogli uskočiti na teretni voz i za petnaest minuta noćne vožnje, ilegalne kao i ona što je bila do Splita i natrag, obreli bi se u rodnom Farkaždinu, bilo je važno samo da se vrate na jutarnju prozivku: "Šta je, nisu još stigli pjevači!" – rekao bi komandir (begunci se behu proslavili pevajući u duetu dalmatinske pesme koje su posle oslobođenja bile u modi bezmalo kao savremena muz. pošast čije je rodno mjesto i epicentar Split).

Robijaško sam, velim, dete, ali sam robijaško i unuče. Trebalo bi u zrenjaninskom sudu, zatvoru ili arhivu proveriti je li deda u poslednjoj ili pretposlednjoj godini života zaradio prestupnički dosije. Šta je bilo? Ne znam više s kakvom nakanom, ali držali smo ciglu sadenutu na ulici, što se kosilo sa idejom preporođenog i nadasve ureditog sela rođenom u opštini (petnaestak godina pre toga naspelo je bilo rukovodstvu da poseče sve dudove, i iskorenjeni su dudovi diljem APV, tako da ću ja osamdeset i sedme u Hajdelbergu da se štrecnem: neko mi poznat u onoj univerzitetskoj lepoti, ko je, šta je, ono dud, star, razgranat, veličanstven: nasred pošljunčane bašte restorana okružene kamenim kulama i prepune studentarije! pa što se čudim, u istom smo klimatskom pojasu, a Nemci još nisu na našem stupnju razvoja, da iskorene ružnu i u svakome pogledu nepoželjnu, škodljivu i reakcionarnu biljku), uglavnom, bude deda kao vlasnik sviju naših nekretnina pa i te ciglje pismeno opomenut da ruglo u zakonskome roku ukloni, baš neću, tu nek stoji dok mi ne ustreba, stigne presuda, toliko i toliko dinara ili tri dana zatvora, daj mi da platimo, makar koliko preko volje, ni da čuje deda, te pravna država posla po njega maricu i bi deda odvezen na izdržavanje kazne, pa kako je bilo, pitali smo ga kad se prevaspitan vratio, od drugih Farkaždinaca koji su odležali svoje ili behu pušteni na uslovnu slobodu čuli smo da je deda tamo ribao hodnik, ništa to nije, kazao je – šta je to za nekoga ko je bio full time logoraš u Trećem rajhu!

U sled. poglavlju

3. Kako sam unatoč mome kršćanskom tj. pravoslavnom odgoju osetio zavist

4. Kad god sam rad da proberem od svojte neke osobine za podičiti se, redovno naletim na tuđu kost ◂

Fenomen TV serije “Devojke” (HBO)

Posle emancipacije

Aktuelna američka serija "Devojke" je svojevrstan antipod "Seksu i gradu" i sledeća velika televizijska stvar. Kako ni ovde ne manjka ljudi od dvadeset-i-nešto, nadobudnih, samoproglašenih intelektualaca sa blaziranim, ničim utemeljenim ali agresivnim političkim i drugim stavovima, često sa umetničkim aspiracijama, koji žive na račun roditelja, koji se "traže" i još uvek ne znaju baš ko su, ali osećaju da su nešto mnogo bitno, dobar deo publike "Devojke" bi mogle da imaju među njima, ali i među onima kojima takvi beskrajno idu na živce

Mreža HBO nedavno je počela sa emitovanjem nove serije. Radnja je smeštena u Njujork, vrti se oko četiri glavne junakinje, mnogo razgovora o seksu, ličnih problema i dilema. Zar opet "Seks i grad"?, zapitaće se neko. Ne, ovo su "Devojke", premda po kratkom opisu slična, serija koja je zapravo sve suprotno od "Seksa i grada" i po mnogo čemu drugačija od bilo čega do sada viđenog u američkoj serijskoj TV produkciji. Radnja se, dakle, vrti oko četiri glavne junakinje, sveže diplomirane mlade žene koje pokušavaju da vode svoje samostalne odrasle živote u velikom gradu. Na prvi pogled, nema tu ničeg zanimljivog, međutim, nakon četiri (od deset) do sada emitovanih epizoda nije teško zaključiti da su "Devojke" u svakom slučaju fenomen. O njima se i pre emitovanja prve epizode naširoko pričalo i debatovalo na internetu, pa su i očekivanja bila ogromna. Još pre premijere prve epizode, prikazane 15. aprila, o dolazećoj senzaciji oduševljeno su pisali "Njujorker", "Tajm", "Njujork tajms", "Salon", "Slejt"... Televizijski kritičari imali su priliku da prve tri epizode vide 12. marta na festivalu "South by Southwest" u Ostinu, Teksas, tako da su znali o čemu govore najavljujući sledeću veliku televizijsku stvar.

SEKS, GRAD I TV: Okosnicu radnje čini lik zbunjene i pomalo čudne Hane Horvat, u tumačenju dvadesetpetogodišnje Lene Danhem, zapravo kompletne autorke ove serije, jer je Danhemova idejni tvorac i scenarista serije, a sama je režirala većinu epizoda prve sezone. Pored nje, tu su Hanina cimerka i najbolja prijateljica Marni (Alison Vilijams), savršena devojka sa savršenim momkom i poslom sekretarice u nekakvoj galeriji, Džesa (Džemima Kirk), blazirana globtroterka, devojka iz više srednje klase koja je od čestih putovanja poprimila neki čudan akcenat, pomalo britanski, pomalo francuski. Njih tri su najbolje prijateljice i sve što se u seriji događa, događa se njima. Međutim, tu je još i Šošana (Zosia Mamet), Džesina rođaka, dvadesettrogodišnja devica koja se besomučno truje knjigama samopomoći, emisijama Opre Vinfri i, naravno, reprizama "Seksa i grada", i glavna je akterka najduhovitijih scena u seriji.

Prvo što izdvaja "Devojke" od dosad viđene televizijske ponude jeste način na koji su likovi koncipirani. Prvo, devojke u ovoj seriji nisu dizajnirane tipske lepotice, nego obične žene prosečnog izgleda. Moglo bi se reći da su "Devojke" negde na liniji trenutnog televizijskog trenda pravljenja TV serija u kojima nema pozitivnih junaka u tradicionalnom smislu (poput Hausa, Tonija Soprana, čitave ekipe serije "Žica" itd.), međutim, ove devojke nisu iščašene do one granice kada ih morate voleti. Naprotiv, one su nadobudne, razmažene, samozadovoljne i blazirane taman toliko da budu iritantne u meri u kojoj su iritantni ljudi koji vam u svakodnevnom životu idu na nerve. Danhemova je, kreirajući ove likove, očigledno bila inspirisana ljudima koje poznaje. Iako ovako koncipirani likovi na TV-u ne prolaze dobro, jer je gledaocima teško da ih zavole i identifikuju se s njima, u slučaju "Devojaka" došlo je do paradoksa – likovi i serija su time samo dodatno dobili na uverljivosti i brutalnoj realističnosti, koja ih i inače odlikuje.

PRAKSE I ORIJENTACIJE: Realističnost je zapravo glavna linija razdvajanja između "Devojaka" i "Seksa i grada". Od poređenja se nikako ne može pobeći, od čega nisu bežali ni autori, pa Šošana u svom stanu drži ogroman poster za film "Seks i grad", a sklona je i upoređivanju svojih prijateljica sa junakinjama ove serije. Međutim, dok je jedna od glavnih primedbi na "Seks i grad" to što ne prikazuje realno život u Njujorku, jer tamo žene iz srednje klase nemaju novca za beskonačan broj pari Manolo Blanik cipela, dizajnersku odeću i stanove na Menhetnu, "Devojke" nose *second-hand* odeću, muče ih studentski krediti (iznosi koje pominju su verodostojni), žive u bruklinskim garsonjerama, a kraj s krajem sastavljaju zahvaljujući roditeljima.

AUTORKA: Lena Danhem

Ubedljivo najveći kvalitet serije, međutim, leži u tome što isteruje na površinu i raskrinkava neke od tabua specifičnih za savremeno društvo i eru koju karakterišu emancipacija, politička korektnost i postmoderna ironija. U takvoj eri, seks ne da nije tabu, nego možemo da govorimo o hiperprodukciji govora o seksu. Međutim, ono što se izgubilo ispod tog i tolikog pisanja, pričanja i razmišljanja o seksualnim orijentacijama, praksama, tehnikama, pa čak i seksualnim supkulturama – jesu ljudi i emocije. Scene seksa između Hane i njenog nebaš-dečka Adama (sjajni Adam Sakler) komične su koliko i uznemiravajuće, jer u isto vreme potenciraju sveprisutno (trapavo) oponašanje pornografije i još prisutnije otuđenje u simbiozi sa vapijućom potrebom za pravom bliskošću. Kada je o tom "seksualnom diskursu" reč, "Devojke" dotiču i jedno aktuelno društveno i političko pitanje, o ženama u svetu u kom je proces emancipacije dovršen, a ravnopravnost ostvarena. U jednoj epizodi, Marni će se požaliti Hani na svog idealnog dečka Čarlija, upravo zato što je pažljiv, nežan i odnosi se prema njoj sa puno poštovanja, dok će Džesa, tokom predigre sa momkom kog je pokupila u baru, na njegovo pitanje da li joj se sviđa to što radi, besno odgovoriti: "Da me više nisi pitao da li mi se sviđa!"

Na nenametljiv i odmeren način, "Devojke" obrađuju i druga pitanja, drugačije nego sve do sada viđeno na televiziji. Na Adamovu konstataciju kako je baš grozno što Džesa mora da abortira, Hana se pita koliko je to zaista grozno: od žena se uvek očekuje da abortus dožive kao traumatično iskustvo, čak i kad se odluče za tu opciju, u filmovima uvek vidimo dramu i rastrzanost oko donošenja te odluke, ali koliko je zaista traumatično, pita se ona, diskretno provlačeći tezu da je sasvim legitimno da neke žene kroz to prođu bez predomišljanja i emotivnih krahova.

GLASOVI GENERACIJE: Danhemova, kao spiritus movens čitave serije, kritički i ironično prikazuje sopstvenu generaciju. Navodnu nezavisnost mladih i obrazovanih ljudi sa umetničkim aspiracijama ona šalje direktno u slivnik u scenama kada Hana, nadobudno i bezobrazno zahteva od roditelja da je izdržavaju još dve godine dok ne završi knjigu, tvrdeći da upravo ona predstavlja glas svoje generacije. Majka je glatko odbija, iako ima novca, jer želi vikendicu pored jezera i savetuje joj da nađe pravi posao, na šta Hana glatko odgovara: "Imam master iz engleske književnosti, ne mogu da radim u Mekdonaldsu."

Kada u četvrtoj epizodi Hana konačno nađe posao, nalazi se priklještena između onoga što je naučila iz dominantnog emancipatorskog javnog govora i realnosti u kojoj dolazi do izražaja licemerje modernog društva. Njen novi šef voli da pipka svoje radnice, a zgroženoj i prestrašenoj Hani starije koleginice mrtve hladne savetuju da se navikne, jer je, ako izuzmemo pipkanje, šef zaista drag čovek, koji zaposlenima za Božić poklanja ajpode. Na sve to, šef, čija je dobroćudna spoljašnjost potcrtana odabirom glumca koji izgledom podseća na Deda Mraza, sa sve okruglim naočarima sa dioptrijom, saopštava Hani da je "taktilna osoba", te da ona slobodno kaže ako joj to smeta, pa će on odmah prestati, što ona, naravno, ne čini, jer niti je to pipkanje bezazleno, niti će njeno negodovanje proći bez posledica.

Mreža HBO u petak 4. maja emitovala je u Srbiji drugu epizodu ove serije, što znači da za američkom publikom ovdašnja zaostaje svega dve epizode (u ponedeljak 6. maja u Americi je prikazana četvrta epizoda). Koliko "Devojke" komuniciraju sa ovdašnjom publikom, teško je proceniti, ali moguće da u Srbiji ona neće biti tako popularna kao u SAD, prosto zbog razlike u životnim stilovima. Međutim, ni ovde ne manjka ljudi od dvadeset-i-nešto, nadobudnih, samoproglašenih intelektualaca sa blaziranim, ničim utemeljenim ali agresivnim političkim i drugim stavovima, često sa umetničkim aspiracijama, koji žive na račun roditelja, "traže se", još uvek ne znaju baš ko su ali osećaju da su nešto mnogo bitno. Dobar deo publike, "Devojke" bi mogle da imaju među njima, ali i među onima kojima takvi beskrajno idu na živce. ◂

Jovana Gligorijević

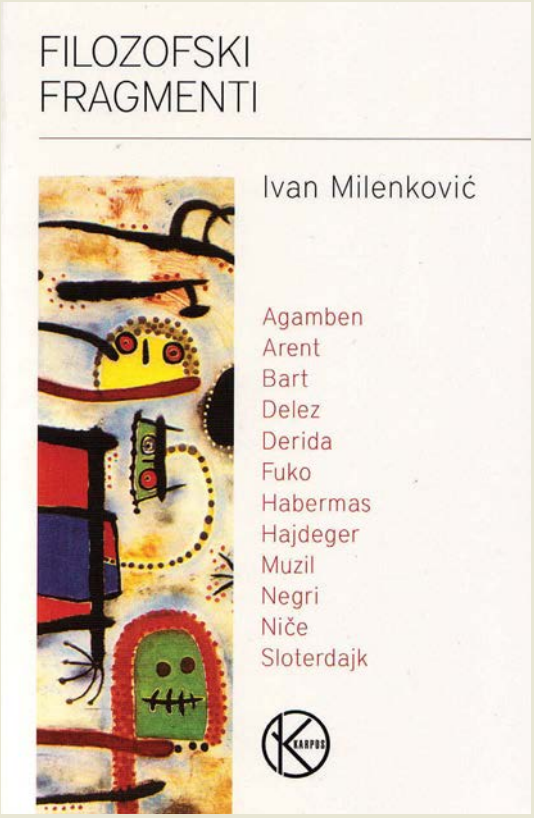
Knjige

Identitet i

Ivan Milenković je jedan od retkih podvižnika koji se unazad već više od deceniju upustio u nezahvalan posao čitanja, prikazivanja i procenjivanja filozofskih štiva, i tako i sam postao gotovo nezaobilazna kulturna "činjenica" i referentno mesto zainteresovane intelektualne javnosti. U izdanju Karposa nedavno je objavljena zbirka njegovih tekstova pod nazivom *Filozofski fragmenti*

Nije lako prikazati jednu knjigu prikaza – koja prikazuje uglavnom knjige. U ovom slučaju to posebno znači prikazati čitavu jednu hroniku svetske i domaće filozofske (i književne) scene i hroniku svetskog i domaćeg čitanja. I jedan istovremeno strastan nagovor na mišljenje i njegovu u delo stavljenu tekstualnu praksu. Možda je najbolje poći od "činjenica". Prva činjenica je da je Ivan Milenković jedan od možda dva retka podvižnika koji se unazad već više od deceniju upustio u nezahvalan posao čitanja, prikazivanja i procenjivanja filozofskih štiva, i tako i sam postao gotovo nezaobilazna kulturna "činjenica" i referentno mesto zainteresovane intelektualne javnosti. Činjenica je takođe da je on odlučio da izdvoji nešto od tog bogatog materijala i stavi ga između korica. Ti tekstualni fragmenti, koji su nekada imali samostalnost novinskih i časopisnih priloga, sada su organizovani u četiri dela jedne knjige koja ih i objedinjuje i čuva ili čak i naglašava u njihovoj autonomiji. Prvi deo sačinjava autorovo ogledanje na i ogledanje sa najprominentnijim misliocima savremene svetske filozofske scene. Probrana imena (Agamben, Bart, Fuko, Habermas, Sloterdajk, Niče...), lukavo

paradoks

izvučena na korice knjige, svedoče o filozofskim izvorima i inspiracijama, koje se pregledno koliko i nadahnuto obrađuju. Drugi deo knjige pretresa domaću filozofsku produkciju dvadeset prvog veka, a izbor takođe predstavlja tek jednu moguću, ali svakako ne najrđaviju reprezentaciju onih autora koje Milenković može ne samo da kompetentno prikaže nego i da s njima plodno komunicira. Treću grupaciju čine tekstovi koji su posvećeni književnim ostvarenjima, ali niti su zbog toga manje filozofični, niti je uostalom ta podela, osim u svrhe ovakve provizorne klasifikacije, bitna tamo gde se "računa samo tekst". Četvrti deo (*Theatrum philosophicum*) sačinjavaju prilozi posvećeni ne striktno pojedinim knjigama, već "idejama", i to prevashodno političkim idejama: naglašeno angažovanim odgovorima na izazove politike, koji su, prema Milenkovićevom mišljenju, neodvojivi od one odgovornosti koju filozofija sebi stavlja u zadatak.

Filozofiranje se sa *Filozofskim fragmentima* ne plaši da uđe u polje javnosti i da kritički funkcioniše u njemu, a kao takvo onda ne beži ni od toga da se i samo izloži kritici. Ali nije samo reč o (francuski intoniranoj) tradiciji filozofske angažovanosti, koja nije uvek ishodovala srećnim ishodom ni po filozofe ni po angažman, već o onoj odgovornoj angažovanosti kojoj filozofija ne služi kao pokriće za ostvarenje neugaslih afiniteta za političku moć, o angažovanosti koja u javnom prostoru ne nalazi ostvarenje vlastite projektoljubive intencije nego pre pobudu i predmet mišljenja. Iz javnosti i uvek određene situiranosti, a ne odozgo sa kraja istorije i sa bezvremenim zaleđem presuditeljske učenosti, van obora esnafske i ma kakve unapred posvećene sigurnosti, ovo rizično i dakle jedino dostojno mišljenje nastupa odvažno, uz onu prodornu (auto)refleksiju neužljebljenosti u ma kom osim prolaznom i (kon)tekstualnom uporištu, u onom "profanom" u kojem i na kojem se jedino odlučuje, uvek iznova. Iza takvog pristupa i zahvata onda uvek stoje jedna koncepcija filozofije i politike, kao što i prosijava sasvim uobličena posle iskušavanja na najtežem materijalu, modelovana u skladnu a ipak neuhvatljivu i tankoćutnu građevinu. Celina knjige je više od sabranih delova, ali njena fragmentarnost ujedno ostaje protivotrov onoj celini koja bi da proguta sve od sebe različito i ništa ne ostavi neintegrisanim.

Reč je dakle o jednom vrlo savremenom "preživljavanju" ali i potvrđivanju filozofije u zaoštreno nefilozofskom ili filozofiji nesklonom ambijentu, o filozofskoj politici koja ustaje protiv antifilozofske politike sudbinskog nasilja, o korektivu paradoksa koji se buni protiv spasonosnog identiteta, ali i nešto provokativnije, o izvornosti paradoksa u odnosu na logiku identiteta. Tu su prelomne tačke koje sažimaju onaj lajt motiv koji kao rondo iterira duž čitave Milenkovićeve knjige. Figura je uvek razlamanje okoštalih identifikacija, a protivotrov je paradoks kao "rodno mesto" filozofskog i inog mišljenja. Bilo da se ispovedaju dvojenja Hane Arent ili Hajdegera, Divjaka ili Belančića, Egzita ili Guče, identitarne politike potkopava jedna u pravom smislu politička filozofija, jedna na srpski jezik i francusku obradu jezičkog obrata, dakle Deridu i Deleza, oslonjena dekonstruktivna praksa raskrućivanja svakog imena i svih diskursa koji pretenduju na suverenitet. Sve to još uz pikantni dodatak lekovitog otklona od svečane i uvek makar potencijalno doslovno smrtne ozbiljnosti, a za račun mogućnosti (i) slobode. Pa i slobode interpretacije.

Iz veštine prikazivanja i kazivanja izranjaju prikaze ali i ukazi, nijednog trenutka ne izneveravajući nego afirmišući ono prezentovano koje se, sa svoje strane, samo usložnjavanje, izdajom, preadaptacijom i predislociranom kontekstualizacijom oživljuje. Odgovarajući sagovornici moraju biti u igri za takav poduhvat "stapanja horizonata": posvećeni i promišljeni čitalac i čitani autor otvoren za tumačenja. Na prvom je teret i odgovornost da bude dostojan dejstvenog kapaciteta potonjeg. Da ga ne oskrnavi ali i da ga lojalnošću ne ubije po drugi put, da mu ostane veran samo svojevrsnim neverstvom, da ispuni onu "misiju" njegovog dela koja zahteva njegovo puno i neočekivano angažovanje čak i u lokalnim kontroverzama. Tako Milenkovićevi prikazi otvoreno prelaze u ono što su pod okriljem jednog novinarskog žanra skrivali da jesu. Već i etimološki, naime, pri-kazivanje je u našem jeziku obavezno da kazuje (a ne samo pre-gleda, ne samo referiše, ne raportira) i stoga se u svojim najboljim izdancima možda i nužno preseljava u esej. U slučaju *Filozofskih fragmenata* to znači da minijature kondenzovane filozofske inspirisanosti u jednom samosvesnom i koncentrisanom zamahu strateški prerastaju vlastiti povod i postaju ono što žele i treba da budu: samo, kao da je to samo – inspirativni i informativni, čak edukativni, žanrovski i leksički neomeđeni ali po upečatljivom stilu prepoznatljivi – odlični tekstovi. ◂

Predrag Krstić

Intervju: Goran Vejvoda, multimedijalni umetnik

Foto: M. Milenković

Kvadrat tišine

“Mlade koji se danas šetaju i slušaju muziku tako što između sebe podele dve slušalice istog telefona pa gajtani tih slušalica naprave slovo Y ja zovem ‘Y generacija’. Muzika koju slušaju obeležava njihov teren koji postaje nedopstupan za druge. To je grozno, ljudi po celom svetu hodaju sa čepovima u ušima! Šalju gomilu podataka jedni drugima, ali ne komuniciraju. Napišu SMS: sad sam u klozetu, sad sam u busu. To su samo podaci, tu nema ljudi. Ne kažem da svi treba da se držimo za ruke na ulici, ali kad bismo se makar malo bolje čuli...”

Goran Vejvoda je rođen 1956. u Londonu. Od pete do petnaeste godine je živeo u Rimu i Londonu, a u Beogradu je završio muzičke studije. Osamdesetih je sarađivao sa Bebi Dol, Idolima, Šarlom Akrobatom, Rambom Amadeusom, Električnim orgazmom, Borisom Miljkovićem, Branislavom Dimitrijevićem... a onda je otišao u Pariz gde se bavio eksperimentalnom muzikom i fotografijom. Komponovao je muziku za filmove Enkija Bilala *Tiko Mun* (1996) i *Besmrtna* (2004), kao i za baletske predstave Angelina Preljocaja u Pariskoj operi, bio je gitarista nekoliko rok sastava, a imao je i sopstveni bend Background, izlagao je u Pariskom muzeju moderne umetnosti, priprema treći film sa Enkijem Bilalom....

Ovog ponedeljka u Francuskom institutu u Beogradu otvorena je izložba Gorana Vejvode “Kroz uši sveta” i trajaće do 9. juna. Svojim nekadašnjim sugrađanima pokazao je petnaestak fotografija velikog formata iz knjige *Kvadrat tišine*, koju je objavila milanska izdavačka kuća “A-M”, svoje zvučne instalacije i video-rad pod nazivom *Distorzija*.

“VREME”: U pres materijalu o vama i vašoj izložbi piše da se “20 godina zanimate za umetnost zvuka: kao praktičar, teoretičar i arhivar”. U svetlu te tri aktivnosti, kako biste definisali zvuk?

GORAN VEJVODA: Zvuk je pipljiva stvar isto kao što je i svetlost pipljiva, ma kako to neobično zvuči. Kad se pomisli na zvuk, pomisli se da nešto treba da se čuje, a vrlo često zvuk je prisutan iako ga nema. Tako je i na fotografijama ove moje izložbe. Biće ga samo u video radovima. Zvuk postepeno postaje deo istorije umetnosti. Jedan moj rad priča baš o tome. Ljudi su odskora shvatili da zvuk postoji kao medij i da ne služi samo da bi njim na kraju zašećerio neki drugi medij: u filmu se sve uradi pa se na kraju zove kompozitor da ubaci muziku...

... Upotrebili ste reč “muzika”, a ne “zvuk”, da li to znači da izjednačavate ta dva pojma?

Ne, zvuk je glavna matrica i u njoj su podstanja. Jedno od najvećih je muzika. Muzika je organizacija zvukova, čovek pokušava da savlada zvuk i da ga kontroliše dotle dok ne postane muzika. Interesuje me i muzika, ali me

više interesuje zvuk zato što dozvoljava eksperimentisanje. Kad zvuku pristupate kao mediju, možete da se igrate njim, da ga obrađujete kao skulpturu, možete sve šta hoćete.

Objasnite to na primeru izloženih fotografija.

Džon Kejdž je fotografije na kojima je prisutan zvuk nazvao "tihi komadi". Na primer, na mojim fotografijama žene imaju zvučnik u ustima, taj ciklus se zove "Body speaker". Pošao sam od činjenice da su usta naš zvučnik, i zato sam na fotografiji izjednačio usta i zvučnik. Ta ideja mi se zatim i estetski dopala. Često se vraćam zvučnicima. Ja to zovem "ekologijom u umetnosti": neću da uvodim novi element dok ne iscrpim prethodni, dok ne vidim da su iz njega nestali sva energija i srž. Dakle,

SLIKE ZVUKA: Radovi Gorana Vejvode

zbog tog zvučnika, zvuk je tu, prisutan na fotografiji, a ne čuje se. S obzirom na to da je zvuk apstraktan pa ne mogu da ga uhvatim, mogu ovako da ga materijalizujem. Eto, to sam uradio na ovim fotografijama: materijalizovao sam nematerijalno. Ali, čak i kad na fotografiji nije fotografisan zvuk, ja branim njenu muzikalnost – ona je komponovana, ima jasnu kompoziciju. I zato, iako ne čujem zvuk, gledajući je vidim da njeni elementi plešu: "belo" u fotografiji je u skladu sa "crnim", oni su u kontrapunktu.

U jednom vašem tekstu se pitate gde je poreklo zvuka. Pa – gde je?

Zvuk je od vazduha, i zato mi se sviđa. Počinje negde na nekom XY mestu, rodi se i iste sekunde umre. Zvuk je jedna od retkih stvari koja se rađa i umire pred vama. Ljudi to ne shvataju. Zvuk dolazi ni od kud i odlazi nigde. Od nigde do nigde. Moj glas koji vi čujete postoji samo taj trenutak dok ja pričam. Ili: vrata su se upravo otvorila, neki čovek je prošao kroz njih, mi smo čuli škripu vrata i zvuk njegovog koraka, i ta dva zvuka su živela jedan tren dok se vrata nisu zatvorila i dok čovek nije otišao. Moja izložba se zove "Kroz uši sveta". Zvuk je energija, on prodire svuda i kroz sve. S obzirom na to da u ljudskoj kulturi dominira čulo vida, vama je vizuelno poimanje važnije od zvučnog, a ja sam hteo ovim naslovom izložbe da izdignem uši, da im dam mesto koje im pripada.

Kako se stvara "Kvadrat tišine" i kako se iz njega razvija zvučni krug – da parafraziram vašu omiljenu paradigmu?

To vam je metamorfoza, iz kvadrata prelazimo u krug i obrnuto. Kao alhemija. A krug se pojavio u toj rečenici kao reakcija na kvadrat. Sviđalo mi se zvučanje te rečenice. A "Kvadrat tišine" je nastao ovako: jednog dana sam se šetao Parizom sa Mirom Furlan, glumicom. I usput sam kupio neke dve šipke. Došli smo u blizinu Notr Dama, i Mira je htela da me fotografiše: ja i Notr Dam u pozadini. Stao sam da me fotografiše, i napravio prav ugao od te dve šipke. U momentu kad sam ih spojio, u glavi mi se dogradilo ono što je nedostajalo da se od tih šipki dobije slika kvadrata. I samo sam osetio da sam mentalno uhvatio "Kvadrat tišine". Iz dubine samog sebe mi je to došlo. Eto, tako je nastao "Kvadrat tišine".

Da li je moguće čuti tišinu?

U svemiru je totalna tišina i svako može da vas čuje kako urlate. Znam da tačna rečenica glasi "u svemiru vas niko ne čuje kako urlate" zato što tamo gore nema vazduha koji bi preneo zvuk. Ali ja mislim da nas u svemiru svi čuju. Mi svi urlamo, i živimo u globalnoj kakofoniji. Ja tišinu čujem u svojim radovima često. I to mi prija. Volim svemir, i često se "izbacujem" iz sistema. Mi smo svi zatvoreni u formate, mi smo monoformati – kako to kaže Piter Votkins pišući o formi u medijima. Format novinske strane, televizijskog ekrana... sve mora da uđe u neki format. Kaže se da su umetnici slobodni, ali i oni žive u formatu, u formatu galerije, kupca, estetike.

Da li sebe smatrate originalnim i inovativnim umetnikom?

Ja sam – deo. Gde god da se živi, kojom god vrstom umetnosti da se bavite, u kojoj god tradiciji da živite, vi ste danas – deo. Mislio sam da imam mogućnost da se apstrahujem u nekom XY prostoru, u nekom vakuumu, ali nemam. Ja sam, hteo ne hteo, proizvod zapadne civilizacije. U tom smislu mogu da objasnim originalnost, na primer, mog kvadrata tišine. Kvadrat je, kao što znamo, u umetnosti izmislio Maljevič. I ja, čak i da mogu, ne bih mogao da ga izmislim kad ga je već Maljevič definisao. Ja sam hteo ne hteo deo tog procesa. Uspeo sam da na nekom mom malom nivou poguram tu ideju koja je krenula od Maljeviča, da napravim "Kvadrat tišine" i da joj tako dam malo svežine. A da li sam inovativan? Danas je to teško zato što zavisi od para. Eksperimentisati zvukom dosta košta. Ako hoćete da budete uvek novi, da se ne ponavljate, to nećete postići štapom i kanapom. Ovo vreme traži da koristite mnogo više od toga. ►

Kako je bilo u osamdesetim u Beogradu, kako se ovde radilo u vreme kad ste otišli za Pariz?

Ja sam loša osoba da pričam o sećanju. S vremenom mi se i imena i mesta sve više i više brišu iz glave što me raduje, zato što to osvežava moj hard-disk. Moja predstava o sećanju je sledeća: podaci koji ulaze u moj mozak potisnu one koji su već unutra, i zato oni ispadaju iz mog mozga u ponor. Nisu te osamdesete u ponoru, neću to da kažem, još su prisutne u meni, ali manje. Ono čega se sećam i što mi je najinteresantnije, jeste da sam u tim godinama shvatio da sam polivalentan. Još sam živeo sa roditeljima, i to sa roditeljima koji su otvoreni prema svetu i prema umetnosti – što mi je i omogućilo da se bavim umetnošću, i to ne jednom određenom. I tu je nastao mali problem zbog obaveznog pitanja koje je poticalo iz potrebe drugih da vas stave u neki format: šta si ti, je l' si muzičar, je l' si fotograf? A ja sam bio mlad i bolelo me je dupe da li sam ovo ili ono. Međutim, ljudi koji su stariji i sa kojima živite osećaju neku odgovornost hteli bi da ste nešto što je definisano. Sad je to vreme prošlo. I od svega iz osamdesetih sećam se neke svežine i prave želje za eksperimentisanjem. Putovali smo, Ljubljana, Zagreb, gledali smo jedni druge, ovaj je bio ovo onaj ono... Bilo je to vrlo interaktivno i slobodno vreme, i bilo je otvoreno prema svim dobrim i lošim stranama života.

A sad?

Ovaj trenutak je vrlo konfuzan, toliko se sve pomešalo, oslobodilo se. Vi možete da prdnete, da to bude umetničko delo. Ranije je, ja to tako vidim, postojala jedna česma iz koje je isticala kultura, pa vi sa nje uzmete nov film, novu knjigu i na miru sve pogledate. A sad je kultura Nijagara i ne može se obuhvatiti! Plus, svi ti ljudi koji su postali umetnici i koji o sebi ne misle da su poznati samo 15 minuta kao što je Vorhol govorio, već svi misle da su stalno poznati! Ja verujem da niko ne može da bude objektivan prema tolikoj količini informacija, nemoguće ih je sve primiti i imati objektivan odnos prema jednoj stvari. Zato kad kritičara pitaju da oceni neko delo, on ne može da bude objektivan zato što ne poznaje sve što je urađeno, već može da procenjuje samo u okviru svoje bašte. U osamdesetim toga nije bilo. Ali, ne idealizujem ja to vreme uopšte, niti mislim da je sada sve grozno. Onda je bilo kako je bilo, sada je tako kako je, i svaki dan je takav kakav je. Onda nije bilo ni 'Y generacije' – tako ja zovem mlade koji se šetaju i slušaju muziku tako što između sebe podele dve slušalice istog telefona pa gajtani tih slušalica naprave slovo Y. Ta muzika ih zatvara od okoline, obeležava njihov teren koji postaje nedostupan za druge. To je grozno, ljudi po celom svetu hodaju sa čepovima u ušima! Šalju gomilu podataka jedni drugima, ali ne komuniciraju! Napišu SMS: sad sam u klozetu, sad sam u busu! To su samo podaci, tu nema ljudi! Ne kažem da čitav život treba da bude intelektualan, ali ovo što se sada događa je totalna površina. Mora da postoji neka sredina. Unazadili smo se, umesto da nas tehnologija približi – ne kažem da treba da se držimo za ruke na ulici, ali kad bismo se makar malo bolje čuli... Ne znam, možda zvučim kao utopista... Nije mi jasno, svi se mrze na planeti, svi bi da se pobiju, a svi koriste istu tehnologiju, i svi koriste istu struju, a nisu naučili kako se živi zajedno i kako se deli zajedno. ◂

Sonja Ćirić

Fenomen Gotjeovog spota *Somebody That I Used to Know*

Drugačije od ostalih

Gotje je u pomahnitaloj globalnoj vladavini amaterizma kao principa dao i glas i mesto okupljanja sofisticiranijim konzumentima pop muzike u internetskoj eri

VIDEO, SLIKARSTVO I ROKENROL: Kadrovi iz Gotjeovih spotova

Ne može bez konteksta ovdje, a ni bez negativnog određenja: nakon pošasti internetskih "viralnih" videa, nakon pasa i mačaka što love sjene po ekranima, nakon baba i beba, posrćućih Rusa, pjevača bez sluha i maloumnika svih vrsta, nakon buke i bljeskanja vizualija koje čak i s ekrana kompjutera induciraju epileptičke napade – na sav taj užas ušuljao se jedan visokostilizirani, visoko artistički videospot u simbiozi s pamtljivom ali vrlo rafiniranom pop-pjesmom posebne dinamike i postao hit. Počevši svoj uspon premijerom na *youtube* kanalu, tom *locusu horribilis* i zlatnom trezoru u isto vrijeme, pjesma *Someone That I Used to Know* belgijsko-australijskog pjevača i autora Gotjea, zavladala je evo i eterom, popela se na top-liste i, začudo, prodaje se u "starinskim" formatima nosača zvuka. Na spomenutom kanalu spot je odgledan nevjerojatnih dvjesto milijuna puta.

Taj uspjeh je interesantan. Dotični Gotje artikulirao je napokon nešto što se trebalo dogoditi već neko vrijeme, kao protagonist što stoji u kulisama: u pomahnitaloj vladavini amaterizma kao principa, dao je i glas i mjesto okupljanja sofisticiranijim konzumentima pop-muzike u internetskoj eri.

Sporopuzeća, prigušena pjesma (osim modulacije u refrenu), reducirane strukture ali s mnogo sitnih zahvata u teksturi, tako je napravljena da privuče svojom različitošću. Ako se stane pa posluša prvo atmosfera i nakon toga tekst, vidi se: ona je lišena ironije, potpuno lišena tog dominantnog principa kulture već toliko godina. I pop pjesma srednje struje koja *o nečemu govori*, napokon, intimno a nikad ne ispuštajući iz vida svoj artizam.

Zajedno s pjevačicom Kimbrom, Gotje inscenira situaciju ljubavnog para nakon kraja, nakon raskida. Ispod delikatne pratnje song je zapravo vrlo bijesan – budući je muški lik taj koji je ostavljen, a tekst upravo toliko gorak koliko i pliva na razmeđi klišea i dubine, između općosti i iskrenih i uspjelih stilskih rješenja gdje se autor razgolićuje bez straha ("*you didn't have to stoop so low,/ Have your friends collect your records,/ and then change your number*").

Video počinje pjevačem koji fiksira kameru odvažno, s fragmentima njegova gologa tijela koje animacijom postepeno prekrivaju slikarske boje, sasvim mimetički stapajući ga s platnom u pozadini i stvarajući masku, koja je i naklon vokalnoj stilizaciji – sličnoj Piteru Gebrijelu iz *Lamb Lies Down On Broadway* faze grupe Dženesis. Lik nestaje uz islikanu pozadinu: to je metafora njegove nevidljivosti spram bivše partnerice, koja je – vidimo dok pjeva svoju stranu priče – okrenuta leđima i također gola, ali našminkana i s elegantnom izazovnom frizurom. Ona je drugim riječima (i u nijansi tako muškog rezoniranja!) sada *još* privlačnija.

To je dio funkcionalnog, vizualnog narativa, što je posebna kvaliteta videa po sebi. Ali van toga: stilska razina spota jest baš ono što ga nosi, i čini lavovski dio njegove uspješnosti. Način kako je rješen kadar, minimalnost svega u hiperinflaciji slika i brzine kadrova, gdje je već gotovo dva i pol desetljeća na stvari ugušenje čula gledatelja, ovaj minimalizam, totali i fragmenti (kao likovni, ponovo), isturili su video ispred svih ostalih.

Da stvar nije ozbiljna bila bi sasvim ironična: kombinacija slike i tona, muzike i teksta, sve ono što je samorazumljiva definicija videa, nakon toliko vremena, trendova, podražaja i zasićenja – ponovo je, neočekivano a priželjkivano, u svojoj bazičnosti uhvatila vlastitu suštinu, razlog postojanja, respective umjetničkog učinka. U širekulturnom smislu: i video i muzika imaju mnogo referenci ali se one, za promjenu, ne iscrpljuju u tome, u samima sebi. I u tome dvoje je negdje ključ vjerojatno.

I u nas, u ovim, iz mnogih trka ispalim krajevima brzo je zavoljen. A tu je stvar još zanimljivija. Novine su već ispratile detalj iz drugog pjevačevog videoklipa – u kojem on "čita" "Politiku". Bez mistifikacije i sa zrnom soli, moglo bi se reći da to u logici kulture gotovo da nije slučajno: kao stari slikarski objekt i motiv, novine su tu još od Pikasa, ali sama "Politika", beskrajno podatna sa svojim savršenim starovremenskim fontom, markirana je u našem kontekstu, citatna odmah – beogradski list podsjeća u trenu na legendarnu seriju grafika Miće Popovića dakako, onu sa Gvozdenom/Batom Stojkovićem.

Ako se iz toga mikrodetalja krene razvijati priča, otvara se veća mapa: video, slikarstvo i rokenrol – Kosta Bunuševac, Radovan Hiršl, *body art* pokojnog Gerzića, Tapijevi omoti, neizbježni Dragan Papić, duo Krištofić-Bacharach i mnogi drugi – veza je duga i donosila je tokom važnog perioda najsretnije rezultate.

Na jednoj slabo uhvaćenoj a bitnoj razini onda, eks-jugoslavenska publika, ili bar onaj njen osviješteniji, znatiželjniji dio, gleda i sluša Gotjea možda drugačije od ostalih; u gledatelju se, znao on to ili ne, pale neka svjetla kojih nema svuda. Nije to baš malo. ◂

Đorđe Matić

Knjiga: "Istinita priča"

Otrgnuto od prašine

Memoarska knjiga bake Aleksandra Tišme izuzetno je precizna i sočna slika ljudi, vremena, običaja i tabua

Sedim ja, tako, u dugačkom hodniku kraj tri džaka suvog različka za trebljenje: čeka me posao za čitavih nedelju dana. Bila sam tada već u poodmakloj trudnoći sa svojom Beži. Dobri moj tata se nekoliko puta prošetao pored mene i izgleda da se sažalio. Znao je koliki je to posao. Onda me je zbog nečeg poslao u dućan. Kad sam se vratila, zatekla sam tri prazna džaka. Tata je svu sadržinu rasuo po smetlištu, tako da to niko više ne bi mogao pokupiti. Nije mu bilo stalo do zarade po svaku cenu.

IMA PISACA I KNJIGA KOJE VOLITE i koji vas uzbuđuju pri svakom novom susretu zato što ne možete odoleti *tekstualnoj magiji*: snazi spisateljskog talenta, maštovitosti, originalnosti (doduše, reči zabranjenoj u postmoderni!) i virtuoznosti pisca. Ima, pak, i onih drugih, onih za koje vam je od početka jasno da nisu i ne mogu biti ništa ni nalik *velikoj literaturi*, niti je to ikako bila namera pisca, a koje vas plene samom svojom dokumentarističkom vrednošću, koje pisac može ali i ne mora biti svestan. To je pomalo nalik na estetsko-spoznajnu hedonističku avanturu čitanja malih oglasa u novinama iz, recimo, 1912: izgubivši svoju "primarnu" i dnevnu funkciju, ti su oglasi danas prvorazredan dokument vremena, ali kolateralno i neka vrsta literarnog otkrića, jer iole osetljivom čitaocu otvaraju "vrata percepcije" ka jednom posve drugačijem senzibilitetu i njegovim izražajnim sredstvima, te ka potrebama, modama, opsesijama, ali posredno i tabuima jedne epohe.

Memoarska knjiga Terez Miler *Istinita priča* (s mađarskog prevela Draginja Ramadanski; Akademska knjiga, Novi Sad 2012) spada među te potonje knjige, nastajale bez "literarnih" pretenzija, više kao zapis za nezaborav, a opet i zapis sasvim "aistorijski" jer se u takvim knjigama zapravo nahode tek male priče o "malim" ljudima, nekovrsna *istorija privatnih života* (što je danas, uostalom, vrlo respektabilna grana istoriografije). A opet, i to "privatno" ne treba shvatiti do kraja doslovno, jer nikada nije bilo i nikada valjda ni neće biti na ovim geografskim širinama i dužinama da grmljavina Istorije ne penetrira duboko u živote "malih" ljudi...

Ako niste nikada ranije čuli za Terez Miler, ne krivite sebe, to nije zato što slabo stojite sa klasicima mađarske književnosti: Terez Miler bila je sasvim "obična", anonimna žena koja se veći deo svog života bavila trgovačkim i srodnim poslovima. Ono što njenu sudbinu retroaktivno izdvaja od mnoštva srodnih jeste znamenitost i literarni ugled njenog unuka: ona je, naime, baka (po majci) Aleksandra Tišme. Ova činjenica nije važna tek iz nekakvih razloga tabloidne radoznalosti, nego zato što bez Tišme ove knjige ne bi ni bilo. Samo je on – tada već priznati pisac – mogao svoju dugovečnu baku nagovoriti da pretoči svoje brojne uspomene na ljude i događaje na papir, umesto što ih samo rasipa usmeno, na porodičnim poselima.

Terez Miler rođena je 1877. u jevrejskoj trgovačkoj porodici iz Horgoša, palančice između Subotice i Segedina koja je od nastanka Jugoslavije

pogranično mestašce na krajnjem severu Bačke, a u austrougarsko doba njene mladosti bila je tek jedan od bezbrojnih prašnjavih gradića ušuškanih u samom srcu Panonije i u samom srcu jugoistoka crno-žute monarhije. Milerovi su "mađarski" Jevreji utoliko što je mađarski jezik njihove međusobne komunikacije i glavni jezik komunikacije s okolinom, mada su i multilingvalni i (danas bi se reklo) multikulturalni na onaj način na koji se to već neminovno bivalo po mnogim krajevima K und K ćesarstva. Terez M. minuciozno, s odličnim smislom za slikovit i znakovit detalj, a opet *ne gnjaveći*, opisuje svoje kućne i porodične prilike, poslovne običaje vremena, odnose između roditelja i dece, ne preskačući ni za današnje pojmove prilično tvrdokornu "kastinsku" podelu društva, kako u klasnomaterijalnom smislu, tako i u versko-etničkom: da, živi se i radi "zajedno", ali ne valja se da se "krv meša", neka se svako množi unutar svoje sorte... Tako su i mladoj Terez u startu propali neki obećavajući flertovi sa "hrišćanskim" momcima, ali bogme i sa "neperspektivnim" Jevrejima...

Naravno, nije Terez Miler pisac od velikih bravura i kalambura, ali njeno je pripovedanje jasno i razložno i u svojoj dokumentarističkoj pedantnosti zapravo i slikovito i sočno: ljudi i običaji, prizori iz gradova i sa prašnjavih drumova ili iz kloparavih vozova, iz zamračenih trgovačkih magaza ili bećarskih čardi, dokone gospođičke nedelje kojima samo fali zvuk cimbala i "Tužna je nedelja" kao soundtrack, odlasci u segedinsko pozorište, flertovi i devojački inati, na koncu ne baš voljan brak u kojem se imaju proživeti silne godine, kroz sve to i štošta još Terez Miler vodi čitaoca smireno i sigurno, kako i dolikuje staroj ženi koja je u miru sa sobom i drugima, i sa svojim životom.

Veći i po svemu najzanimljiviji deo ove nevelike knjige zauzima upravo vreme njene mladosti i rane sredovečnosti, što su ujedno i poslednje decenije Dvojne Monarhije. Onda sledi 1918. i "srpska okupacija", kako Milerova nedužno i precizno naziva dolazak srpske vojske u Horgoš, baš kao što će i nailazak Hortijevih soldata u Bačku 1941. jednako spokojno i samopodrazumevajuće nazvati "mađarska okupacija". Kontradiktorno? Ne: *dokumentarno*. Pišući o ovom ili onom vremenu, Terez Miler, poput veštog profesionalnog pisca, piše iz rakursa tog vremena, upotrebljavajući njegov diskurs. To su, velim, neka od bahatih nahrupljivanja Istorije u njen život, baš kao i priča o Raciji s kraja 1941, koju je tek ludom srećom preživela.

Naravno da talenat nije "nasledan", pa opet, čovek ne može da ne pomisli kako ima tu nečega u tome što je Aleksandar Tišma izrastao u jednog od najboljih pisaca srpske književnosti druge polovine XX veka; baka Terez nije, bogme, uopšte loša porodična osnova za razvoj jednog tako izuzetnog dara... ◂

Teofil Pančić

▸ tv manijak

Piše: Dragan Ilić

Čitaj između redova

Već godinama se pitamo kako će višegodišnja kriza u Srbiji uticati na generacije klinaca. Govori se o vršnjačkom i porodičnom nasilju, lošim postignućima na testovima primenjenog znanja i "žrtvama tranzicije". Zgražavanje izaziva agresivnost koju pokazuju mladi, zgražavanje izaziva i njihova seksualnost koju otkrivaju i pokazuju mnogo pre nego njihovi roditelji, ukratko – nad mladima se najčešće javnost licemerno zgražava! Takav stav u suštini maskira nemoć roditelja da sebi i drugima priznaju da nemaju vremena ili volje da se bave sopstvenom decom, odnosno da svoju decu i njihovu generaciju – ne poznaju.

Potpuno slučajno, na kablovskoj televiziji sam naleteo na PINK KIDS kanal, uglavnom poznat po lošim crtaćima. Međutim, u jednom trenutku sam otkrio emisiju "Čitaj između redova", a koja se bavi životom tinejdžera u srednjim školama uglavnom u Beogradu i okolini. Voditeljka, (nešto mi se čini da je u srodstvu sa Mitrovićima) obilazi škole i upoznaje nas sa "facama", a ponekad se pojavi i "poznata ličnost" koja je nekada pohađala dotičnu školu. U ovoj maloj TV papazjaniji ili novinarskoj vežbici otkrio sam mnogo o današnjoj deci.

Ako budete strpljivi, otkrićete isto. Dobro došli u surovi svet srednjoškolaca u Srbiji!

Klipovi na internetu ne lažu. Deca dolaze u školu kao na malo bojno polje, preslikanu sliku današnje Srbije. Voditeljka i ostale devojčice, ali sve devojčice, baš sve devojčice, izgledaju apsolutno isto. Kosa je ovih dana svima duga i ispeglana, uglavnom tamnija, farmerke uz noge, plitkog struka, torbicu nose obešenu na lakat, u istoj ruci imaju mobilni, tek poneka nosi knjige. Nakon kratkog uvoda, svojevrsnoj ličnoj karti škole, počinje muvanje po dvorištu i hodnicima u potrazi za odgovorom na četiri suštinska pitanja. Ta četiri ključa mudrosti, četiri stuba našeg obrazovanja, četiri tajne spoznaje glase:

ko je najzgodnija devojka u školi i zašto,
ko je najzgodniji mladić u školi i zašto,
ko je najzgodniji par u školi i zašto
gle čuda, ko je omiljeni nastavnik.

Priznajem da me četvrto pitanje preseklo, jer bi pitanje "zgodnoće" nastavnog kadra otvorilo neprijatne insinuacije i asocijacije.

Dakle, opisali smo devojke, a šta je sa dečacima. Kod njih je imidž takođe veoma uniforman, jer svi nose patike i duks, a razlika između elegancije i "sportske elegancije" leži u donjem delu trenerke. Šuškava treša i dalje je deo školske uniforme. Poražavajuće je koliko je škola postala sportski poligon, ali ne treba deci suditi preoštro – sportisti su najpozitivniji modeli u našem društvu.

Drugi deo saznanja tiče se poželjnih psiholoških osobina kod vršnjaka. Devojčica je ekstra ako zadovoljava sledeće kriterijume. Ona je: dobra ortakinja, uvek je tu za mene, stvarno je lepa devojka, stvarno je negovana, uvek je doterana, oće da učini, nije glupača, nije isfolirana, korektna je sa svima. Ukoliko odgovore grubo sažmemo u dva faktora, oni su 1. Doterana, 2. Ortakinja (nekonfliktna).

Kod dečaka se ceni izgled (sladak, lepo građen, super mu je kosa), a psihološke osobine se razlikuju od pola ocenjivača. Za ortake je bitno da je dobar dečko (poštuje druge, tu je za tebe), a za devojčice je važno da je fin prema njima, ma šta to značilo.

Parovi su posebna kategorija, jer me iznenadilo da postoje i višegodišnje veze. To je možda najveće iznenađenje, jer su u dužim vezama neka fina, uglavnom povučena deca. Izgledalo mi je kao da su se uparili da bi se zajedno oduprli pritiscima okoline da budu isti. Taj paradoks adolescencije veoma je prisutan, jer očigledno je po govoru, izgledu i stavovima da je danas još teže "biti drugačiji" nego u moje vreme, dalekih osamdesetih. Verovatno je onda najbolje da pronađeš sličnu dušu i iskuliraš školske "Zvezde Granda".

Zanimljiva je percepcija nastavnika među decom, jer su na ceni profesori koji mogu da ih nasmeju, zabave i koliko-toliko razumeju. Takođe se veoma ceni fer odnos pri ocenjivanju, što je očekivano, jer je za adolescenciju karakteristično razvijanje osećaja pravičnosti. Poenta je da deca fantastično "provaljuju" kome je zaista stalo do njih i tako tretiraju svoje nastavnike, dakle – nema foliranja.

Posle svega, moram da kažem kako emisija ima potpuno adekvatno ime – jer stvarno čitamo između redova da bismo upoznali svoju decu. Bilo bi mnogo bolje kada bi ovakve emisije gledali i na drugim televizijama, da se posle ne zgražavamo kad pukne bruka na Jutjubu ili Fejsu. ◂

Francuska: Pobeda Fransoa Olanda

Internacionala na

Francuzi od svog novog predsednika očekuju da pređe sa reči na dela. Socijalisti širom Evrope želeli bi da jedna lasta ovog puta čini proleće. Konzervativne evropske vlade se nadaju da će se Olandova predizborna obećanja rasprhnuti pred tržišnom stvarnošću. Strepnja od sukoba Berlina i Pariza i da li će Oland pobediti vetrenjače

Dok socijalisti širom Evrope slave, čestitke stižu sa svih strana, pa i od (po sopstvenom shvatanju) socijaliste i budućeg premijera Srbije Ivice Dačića. Dok je proslava u Francuskoj na vrhuncu, novi predsednik Fransoa Oland u nedelju uveče, po objavljivanju rezultata drugog kruga predsedničkih izbora, stoji bled i samrtnički ozbiljan pred više od hiljadu pristalica na trgu ispred katedrale u Tulu (Tulle), svom izbornom okrugu na jugozapadu Francuske. Vidi se da je zadovoljan, ali na njegovom licu nema ni traga olakšanja posle ubedljive pobede nad dosadašnjim predsednikom Nikolom Sarkozijem. Mehanički, bez strasti kojom je odisala njegova izborna kampanja, u svom pobedonosnom govoru ponavlja data obećanja. Govori o pravdi, o mladim ljudima kojima treba da se obezbede radna mesta, o časti što su ga Francuzi izabrali i izazovima koji mu predstoje. Slikovit trg u sumrak deluje kao razglednica francuske provincije, gde se pije domaće vino uz bagete i sir, daleko od berzi, banaka i opustošenih fabrika, gde je život još uvek u najboljem redu.

Ali mnogo toga nije u redu, ni u Francuskoj ni u Evropi. Oland to najbolje zna. Na vlast je došao na talasu velikog nezadovoljstva, bacivši rukavicu u lice bogatima, krupnom kapitalu, bankama, tržištima, Berlinu i Vašingtonu. Kao da je te noći najednom postao svestan da socijalisti širom sveta od njega očekuju da se upusti u borbu sa vetrenjačama, da je baš on nosilac nade socijaldemokratije u Evropi, kojom neprikosnoveno vladaju konzervativne, narodnjačke, demohrišćanske partije, u kojoj se na ruševinama nekadašnjeg društva blagostanja na marginama uzdiže ekstremna desnica vrbujući među desetinama miliona nezaposlenih, otpuštenih, poniženih. Predsednička kandidatkinja ekstremno desnog Nacionalnog fronta Marina le Pen osvojila je 17,9 odsto glasova. Tih 6,4 miliona Francuza ovoga puta nisu samo zbog nekog protesta protiv etabliranih partija glasali za ideju koja se graniči sa šovinizmom i rasizmom – komunisti bi rekli fašizmom – već su glasali za određeni politički program. Jezgro glasača Nacionalnog fronta su aktivni mladi muškarci: radnici iz predgrađa i provincije, mladi činovnici koji se plaše od gubitka posla.

Oland na bini stoji nekako mali i neugledan, bez žara i specifične harizme skromnog čoveka kojom je zadobio poverenje većine Francuza, kao da se prepao od borbe koja mu predstoji, u kojoj mu mnogi predviđaju i priželjkuju propast.

Jelisejskim poljima

USTAJTE SVI NA ZEMLJI KLETI: Socijalisi slave pobedu Frnsoa Olanda u Parizu Fotografije: REUTERS

Sve u duhu naslova u jednim novinama: "Živele agencije za merenje rejtinga! One će držati Francusku na kursu štednje, bez obzira na to ko je predsednik." To jest: tržište je jače od politike, tržište oblikuje politiku, a ne politika tržište, tržište je iznad demokratije. Poprište bitke demokratije i tržišta odvija se u Grčkoj i nazire u Francuskoj posle pobede Olanda. Prezaduženom Španijom i Italijom upravljaju briselske tehnokrate.

"Srećan sam što ljudima ulivam nadu. Preokret koji sam vam obećao počinje sada", kaže Oland dok ga masa burno pozdravlja, ali govori nekako nesigurno, kao čovek koji je postao svestan težine obaveza koje je na sebe natovario. I to, kako primećuje jedan od izveštača, čovek za koga je ne tako davno Žak Širak rekao da je "Miteranov labrador poznatiji od Fransoa Olanda". Sada je taj isti Oland izabrani kralj Francuske, u istoj ravni sa Lujem XIV, Napoleonom ili generalom De Golom.

Posle Tula Oland odlazi u Pariz, gde ga ispred Bastilje čekaju desetine hiljada pristalica. Crveni karanfili i ruže, šampanjac za prvog socijalističkog predsednika od 1995. godine, i tek drugog u posleratnoj Francuskoj. Ponedeljak je radni dan. Za Olanda počinje bitka u kojoj će ili ući u istoriju kao čovek koji je pokrenuo učmalu evropsku levicu, ili kao jedan od mnogobrojnih političara koji je izneverio očekivanja birača i ispao populista.

Iako bi primopredaja dužnosti trebalo da bude 15. maja, Oland ne želi ni toliko da čeka – hoće što pre da ode u posetu Berlinu i oči u oči razgovara sa kancelarkom Angelom Merkel čiji paket štednje, koji su prihvatili i njegov prethodnik i Evropska unija, on dovodi u pitanje. Želi da ode i razgovara sa Merkelovom pre nego što ode na samit G-8 u Kemp Dejvidu u SAD, pa zatim na sastanak na vrhu NATO-a u Čikagu. Deprimirani Nikola Sarkozi nema ništa protiv. Prema "Parizijenu", njegova supruga Karla Bruni već pakuje kofere u Jelisejskoj palati, a "Figaro" piše da se Sarkozi definitivno povlači iz politike.

SLEDEĆI KORACI: I u Briselu sa nestrpljenjem očekuju da vide hoće li Oland pošto je izabran zaista insistirati na obećanjima koja su uzburkala konzervativnu Evropu: preispitivanje usvojenog paketa štednje i budžetske discipline u EU koje su zajednički progurali Angela Merkel i Sarkozi. Oland zastupa mišljenje mnogih ekonomista da rigoroznom štednjom ne može da se pokrene posustala privreda, te da to samo vodi u recesiju. Suprotno svim ekonomskim i finansijskim shvatanjima Berlina, novi predsednik Francuske zalaže se za uvođenje evroobveznica i poreza na finansijske transakcije.

U Francuskoj hoće odmah da zamrzne cene benzina, baš kao što je u izbornoj kampanji obećao, te da uvede pravilnik o prihodima u državnim preduzećima, prema kome najviša plata može da bude maksimalno dvadeset puta veća od najnižih prihoda. I svoju sopstvenu platu, baš kao i primanja svih članova vlade, hoće da smanji za 30 odsto.

Još pre letnjeg raspusta Oland ima nameru da poništi uredbu o povećavanju poreza na dodatu vrednost sa 19,6 na 21,2 procenta, koju je najavio Sarkozi, ali koja još nije stupila na snagu. Bankama hoće da nametne obavezu da normalno poslovanje sa klijentima moraju da razdvoje od finansijskih špekulacija, a hoće i da ograniči takozvano "berzansko otpuštanje", to jest ukidanje radnih mesta isključivo zarad povećanja zarade. Hoće da papreno oporezuje bogate, da bi olakšao život siromašnima.

Oland u 2013. najavljuje smanjivanje državnog deficita na tri odsto, ali mere koje su za to potrebne mora da odobri parlament, što će biti moguće najranije u julu posle parlamentarnih izbora 10. i 17. juna, na kojima se takođe očekuje pobeda socijalista.

STRAH OD OLANDIZACIJE: Sve što Oland namerava da uradi nailazi na veliko podozrenje konzervativnih evropskih vlada. Konzervativni mediji podgrevaju priču o Olandu koji ▸

POHOD NA EVROPU: Fransoa Oland

hoće da uvede "socijalizam starog kova" i suprotstavi ga neoliberalizmu, o "socijalisti na čelu Francuske" koji se "poigrava sa sudbinom Evrope". "Oland propoveda privredni rast umesto štednje i na tome će insistirati prilikom svoje prve posete Berlinu. Oland se igra sa vatrom. Naročito je opasna njegova pretnja da će raskomadati paket za stabilizaciju (EU), koji je ove godine usvojen kao osnova za spasavanje Grčke... Merkelova mora da prihvati novu političku realnost, ali Oland mora da prepozna nepromenjenu realnost tržišta", piše londonski "Tajms". A jedan od komentatora bečkog "Standarda" tvrdi da svakako ne preti opasnost da će Oland Evropu pomeriti isuviše ulevo, jer u većini evropskih zemalja više ne postoje predispozicije za socijalizam starog kova, za "zaista radikalnu promenu političkog kursa". "Isuviše su svi zaposleni građani u državama članicama međusobno povezani i upućeni jedni na druge; isuviše su otvorene granice i u velikoj meri usklađeno zakonodavstvo", piše "Standard". "Zapravo, nijedna država ne može isuviše da iskoči iz evropske zajednice, a da time pre svega sebi samoj ne nanese najveću štetu – i privrednu i socijalnu." Pitanje je da li će Francuska ostati jedinstven slučaj, ili Evropi preti "olandizacija", ako novi francuski predsednik bude imao uspeha.

Pobeda Olanda ne dovodi u pitanje samo čitav evropski dogovor o merama za prevazilaženje privredne i finansijske krize, već uopšte politiku Evrope koja suštinski zavisi od odnosa Berlina i Pariza, čija se primerna bliskost za vreme mandata bivšeg francuskog predsednika ogledala u terminu "Merkozi". "Oland mora da pokaže da će konstruktivno sarađivati na prevazilaženju krize evro-zone i da neće ulaziti u nepotrebne sukobe sa kancelarkom Angelom Merkel", piše švajcarski "Noje ciriher cajtung". "Neophodno je da se pronađe balans između mera štednje i stimulisanja privrednog rasta. Ali bi bilo fatalno ako bi Olandov trijumf u ostatku Evrope razumeli kao signal da bi saniranje budžetskih deficita moglo dugoročno da se odloži."

Ali, kao što neko reče, kako može narodu koji je izmislio bioskop da se nametne san o anglosaksonskom kapitalizmu. Francuzi ideal *egalite*, ravnopravnost, nose u genima. Neće da se pomire sa američkim načinom života, sa američkim shvatanjem sreće, koje je unesrećilo tolike ljude. Zbog toga hoće državu koja će bogate naterati na makar nekakvo odricanje, da bi mogla da zaštiti slabe. ◂

Andrej Ivanji

Pariz i Berlin: Kraj "Merkozija"

Od odnosa Nemačke i Francuske zavisi budućnost EU. Angela Merkel i Nikola Sarkozi su se odlično slagali, pre svega zato što je "mali Napoleon" sa manje ili više pogovora na kraju prihvatao sve sugestije vlade u Berlinu i svesrdno pomagao da se germansko viđenje prevazilaženja finansijske i dužničke krize prihvati u ostatku Evrope. Za Nemačku sa njenim istorijskim balastom je politički presudno da uz sebe ima Francusku, kako bi mogla da odbaci optužbe o "novom nemačkom hegemonizmu" i ne dovede sebe u svojevrsnu političku izolaciju.

Barometar odnosa Berlina i Pariza posle pobede Olanda pokazuje na nevreme. Pored ostalog i zbog toga, piše kolumnista uglednog nemačkog nedeljnika "Špigl" Jakob Augštajn, "što je Francuska zemlja revolucije. *La lutte permanente*, stalna borba, deo je francuske civilizacije. Istorijski se u Francuskoj centralna država sa narodom udružila protiv feudalizma." A sa socijalistom Olandom upravo je to ponovo na dnevnom redu. Francuska sada šalje signal čitavoj Evropi: Novi feudalni gospodari, protiv kojih se danas boj bije, su bankari.

POVLAČENJE IZ POLITIKE: Nikola Sarkozi

Angela Merkel, piše Augštajn, želi demokratiju podređenu tržištu, koja kapitalizmu treba da omogući da funkcioniše sa što manje smetnji. Ona hoće da odnose moći u Evropi promeni u korist Nemačke. Jer, Nemci su postali odlikaši tržišta. Nikada kamate nisu bile povoljnije u Nemačkoj. To je poklon tržišta na uštrb ostatka Evrope. Merkelova to prihvata, ona se ne osvrće na nasleđe Adenauera i Kola. To su za nju nekakve zapadne ideje, koje ženi sa istoka malo šta znače.

Podstaknuta jeftinim novcem sa međunarodnih tržišta kapitala, nemačka izvozna industrija napada evropsku integraciju – Merkelova to dopušta. Nemačka privreda raste, nemačka nezaposlenost opada. Birači je zbog toga vole. Još uvek ne primećuju da će politička cena uveliko prevazići cenu privredne koristi. U politici se radi o vrednostima. Ali ne o vrednostima koje mogu da se izračunaju digitronom.

Augštajn zaključuje, da bi kraj "Merkozija" mogao da bude kraj Merkelove. Francuska je bila deveta zemlja evro-zone, čija je vlada posrnula na krizi. I Nemačka bi tu mogla da stane u red. Bez saglasnosti Francuske nemački diktat štednje u Evropi je neodrživ. Nemačka će biti izolovana. Samo je zahvaljujući podršci Francuske Merkelova uspela da privredno sebi podredi Evropu.

Da li štednjom može da se prevaziđe recesija? Odgovor glasi: Ne. Ko u recesiji štedi, produbljuje recesiju. Nezaposlena omladina u Španiji plaća cenu radikalne tržišne ideologije Angele Merkel. To Nemcima još dugo neće zaboraviti.

Grčka posle izbora

Donosili su odluke bez nas, idemo dalje bez njih

Istorijski poraz tradicionalnih partija. Spektakularna pobeda levice. Ulazak neonacista u parlament. Vladu ne može niko da formira. Zemlji prete bezvlašće, novi prevremeni izbori u junu, bankrot i izbacivanje iz evrozone – ukoliko radikalno leve i radikalno desne partije ostanu pri tome da im je dosta "briselskog ropstva" i "nametnute štednje" pod kojom Grci grcaju

BOLJE GROB, NEGO ROB: Pravi pobednik izbora Aleksis Cipras, vođa radikalne levice Fotografije: REUTERS

Za "Vreme" iz Soluna

Izbori održani u Grčkoj 6. maja su po mnogima bili prilika za opšte raščišćavanje računa. Istovremeno bili su to i najvažniji izbori od pada grčke diktature 1974. godine, održani u vreme najveće krize koja je zadesila zemlju od Drugog svetskog rata do danas.

Izbori su prošli u atmosferi ekonomskog i socijalnog kraha: 22 odsto nezaposlenih, dva miliona ljudi koji su bankrotirali, sa padom BDP-a od 20 odsto od početka krize. Grčki narod je izašao na izbore s osećanjem besa i razočaranja, nadajući se barem jednom – da će zemlja ostati u evrozoni. Mada su se konačni rezultati izbora mogli očekivati, za većinu su na kraju ipak predstavljali veliko iznenađenje. Stranačke "dinastije" PASOK i Nova demokratija, koje su naizmenično vladale zemljom poslednjih 38 godina, više ne postoje. Narod ih je kaznio zbog prihvatanja nametnute politike oštrih mera štednje, kao i za korupciju, nepotizam, bezrezervno potčinjavanje Trojci (Evropska komisija, Evropska centralna banka,

REAKCIJA TRŽIŠTA: Pad atinske berze za preko 7 odsto

Međunarodni monetarni fond) i za nesposobnost da pravilno upravljaju ekonomijom i ekonomskom krizom.

Novostvorena postizborna politička scena je bez presedana, Grci do sada tako nešto nisu iskusili. Mnogi se boje da će doći do bezvlašća – nijedna partija nije u stanju da samostalno formira vladu. Nije moguća čak ni velika koalicija između Nove demokratije (ND) i PASOK-a, tradicionalnih partija koje su potpisale kreditni aranžman sa EU uslovljen rigidnim merama štednje. "Partije koje su bez saglasnosti Grka potpisale kreditne aranžmane su u manjini", likovao je Aleksis Cipras, predvodnik radikalne levice Siriza, koja je učetvorostručila svoju snagu i zapravo je pobednik ovih izbora.

U grčki parlament ušlo je sedam partija. Na prvom mestu se sa svega 18,8 odsto glasova (108 poslanika zahvaljujući bonusu od 50 poslanika koji dobija prvoplasirani) nalazi ND sa Andonisom Samarasom na čelu. Na drugom mestu je koalicija radikalne levice Siriza sa 16,8 odsto (52 poslanika), a na trećem mestu se nalazi nekada moćni PASOK sa svega 13,2 odsto glasova (41 poslanik). Sledi desna antimemorandumska stranka Nezavisni Grci sa 10,6 odsto (33 poslanika), Komunistička partija Grčke KKE sa 8,5 odsto (26 poslanika), neonacistička partija Zlatna zora sa 7 odsto glasova (21 poslanik) i proevropska stranka Demokratske levice sa 6,1 odsto (19 poslanika). Mnogo malih stranaka koje su ostale van skupštine predstavljaju čak 20 odsto ukupnog biračkog tela, što znači da svaki peti Grk koji je glasao nema predstavnika u parlamentu. Među njima su i Zeleni, koji nisu uspeli da uđu u skupštinu jer nisu prešli prag od tri odsto za samo nekoliko stotina glasova.

PORAZ POLITIČKIH DINOSAURUSA: Najveće iznenađenje van svake sumnje predstavlja težak poraz PASOK-a i Nove demokratije, dve velike stranke koje su naizmenično delile vlast u zemlji od pada Hunte 1974. do danas. PASOK je izgubio više od 2/3 svoje snage koju je imao 2009. sa Jorgosom Papandreuom na čelu. Katastrofalan poraz PASOK-a svakako ima veze sa činjenicom da je oktobra 2009. preuzeo na sebe upravljanje krizom i rešavanje nerešivih problema, uvodeći narodu bolne mere štednje. Razlog je svakako i nesposobnost da prenesu Grcima važne poruke u vezi sa neophodnostima sprovođenja Memoranduma o štednji i uslova pod kojima će se napraviti novi kreditni sporazumi sa EU.

Odmah posle objavljivanja prvih izbornih rezultata, predsednik PASOK-a Evangelos Venizelos se izjasnio protiv koalicije u kojoj bi bio sam sa Novom demokratijom, ali "za" vladu nacionalnog jedinstva u kojoj bi učestvovale sve partije proevropske orijentacije.

Nova demokratija pak nije ostvarila osnovne ciljeve koje je sebi postavila dok je mesecima zahtevala prevremene izbore. Sa svega 18,8 odsto glasova, što predstavlja istorijski pad i nije daleko od najcrnjih predviđanja, Nova demokratija je definitivno srušena sa pijedestala političkog lidera, pozicije koju je pokušao da izgradi Andonis Samaras. Najviše glasova ND-u su oduzele antimemorandumske partije Nezavisni Grci Panosa Kamenosa i neonacistička partija Zlatna zora. Uprkos svemu tome, predsednik ND-a je izjavio kako njegova partija, iako smrtno povređena na prvom mestu, "ostaje jedina garancija stabilnosti i politička snaga sa evropskom perspektivom". Dan posle izbora pokušao je da sastavi višestranačku vladu sa "specijalnim zadatkom", ali nije u tome uspeo, predajući štafetnu palicu drugoj po redu partiji, radikalno levoj Siriza.

LEVIČARSKA VLADA: Pobedu na ovim grčkim izborima su bez sumnje odnele levičarske stranke, koje su (bez partije levog centra, PASOK-a) sakupile 35 odsto glasova, što je bez premca najveći uspeh levice u Evropskoj uniji. Osim onih koji još uvek slave Staljina i pripadaju konzervativnoj Komunističkoj partiji Grčke koja stabilno uvek može da računa sa oko osam odsto glasova, pravi pobednik su Siriza i njen tridesetsedmogodišnji vođa Aleksis Cipras. Sa predizbornim sloganom "Oni su doneli odluke bez nas, a mi idemo dalje bez njih!", sa veoma efikasnom antipolitičkom taktikom "protiv memoranduma koji zemlju gura u ropstvo", ali i sa predlogom za ujedinjenu vladajuću levicu, Siriza je postala četiri puta jača u odnosu na 2009. godinu i tako pretekla PASOK.

Naročito u velikim gradskim centrima kao što su Atina i Solun, Siriza je izbila na prvo mesto, čak ispred ND-a, i tako postala ključ za sastavljanje sledeće grčke vlade. Za Aleksisa Ciprasa spas grčkog naroda se nalazi u odbacivanju politike stroge štednje Trojke i Memoranduma. Optužujući PASOK i ND, koji su "svojim potpisima gurnuli u ropstvo zemlju i njene buduće generacije", Cipras je tražio poštovanje glasa naroda i formiranja vlade levice. Biće to vlada koja će osuditi Memorandum i tražiti odlaganje plaćanja grčkih dugova na tri godine, što bi najsiromašnije socijalne slojeve oslobodilo novih poreza, a sve to pod uslovom da zemlja ostane u evrozoni i Evropskoj uniji, pošto je to strateški program ove radikalno levo orijentisane partije.

Istovremeno Cipras, koji smatra da su rezultati izbora "snažna poruka za Evropu", upozorio je evropske partnere da ne pokušavaju da stvore klimu "veštačkih ucena" na račun grčkog naroda, nego da poštuju njegove želje i demokratsko pravo da ih izraze. Velika politička pobeda koju je zabeležila Siriza obavezuje je pre svega na veću odgovornost sa pozitivnim predlogom sastavljenim od tri tačke: 1. negiranje Memoranduma; 2. formiranje vlade

sa levičarskim snagama; 3. program ekonomske rekonstrukcije zemlje. Već sledećih dana videćemo da li će taj predlog naići na odziv ili će Grčka biti prinuđena da u junu ponovo izlazi na izbore.

SNAŽNA PORUKA EVROPI: Grci su se hrabro i u velikoj meri svesno odlučili za političku promenu i istovremeno poslali jasnu poruku ostatku Evrope: nastavak stroge štednje nije prihvatljivo rešenje za prevazilaženje krize. Izborni rezultati u Grčkoj su kritični za evropske procese i promene, pošto, kako je to izjavio i jedini pobednik na izborima Aleksis Ciprас, "evropski narodi ne mogu da se pomire sa varvarskim memorandumima. Grčki narod svojim glasom zahteva početak jednog novog perioda u našoj domovini, bez memoranduma i varvarskih mera, ali sa visokim stepenom solidarnosti i pravdom koja će nam pomoći na ionako teškom putu ka izlasku iz krize." Za sada se Grčka nalazi u "plodnom ćorsokaku" dok se pregovori među strankama nastavljaju.

Još postoji šansa da se formira nacionalni front spasa koji bi pregovarao o formiranju vlade nacionalnog jedinstva sa progresivnom vizijom budućnosti, koja bi zahtevala od Evrope nov pristup grčkoj krizi, zasnovan na nacionalnom planu o razvoju i izlasku iz krize. Brisel opet, sa svoje strane, čeka da grčka organizuje novu vladu, podsećajući je da "obaveze koje je preuzela i obećanja koja je dala mora u svakom slučaju da ispuni". Takođe i Berlin preko Angele Merkel izjavljuje da je "najvažnije od svega da se nastavi program koji smo dogovorili sa Grčkom".

Trojka je odlučila da dođe u Atinu čim bude formirana nova vlada koja će biti u stanju da nastavi pregovore. Pritom ispituje i mogućnost privremene obustave zajma Grčkoj, počevši od sledeće rate, u slučaju da se nova grčka vlada ne složi sa novim merama štednje koje će joj obezbediti 11 milijardi evra do 2015. godine. MMF sa svoje strane izjavljuje da će Grčka verovatno imati problem likvidnosti do kraja juna ako se ne formira vlada koja će nastaviti pregovore s Trojkom. U istom trenutku francuski komesar Mišel Barnije podseća da se grčki narod već nalazi na granici izdržljivosti, tražeći ponovnu procenu celokupne situacije.

Iako izgleda da Grčka opet flertuje sa haosom, postoje mnoge optimističke poruke koje obećavaju promene u pravcu razvoja. Izborni rezultati u Francuskoj, sa pobedom socijalističkog predsednika Olanda, izazvali su valove optimizma u Atini, koja se nada promeni evropskog opredeljenja za strogu štednju i okretanju razvoju, koji je toliko neophodan zemlji. U istom pravcu vrše pritisak i građani Italije i Španije, koji dovode u pitanje gotovo "religioznu posvećenost" fiskalnoj štednji koju Berlin nameće čitavoj Evropi. Sledećih kritičnih dana će se pokazati da li je moguće formirati opšteprihvaćenu grčku vladu, ili će ipak doći do novih prevremenih izbora u junu. Imajući za vratom Evropu, koja pažljivo prati šta se dešava sa "pokusnim kunićem" na evropskom jugu, Grci očajnički traže izlaz iz zatvorenog kruga štednje i recesije u kojem su se našli. Pokusni kunić je rekao svoje mišljenje na ovim izborima. Proći će neko vreme dok poruke dešifruju i ostali Evropljani. ◂

Georgios Stamkos, Milica Kosanović
(autori su osnivači i urednici grčkog časopisa "Zenit")

Neonacisti u grčkoj skupštini

Promena lokacije političke scene ulevo, kompenzovana je u velikoj meri ulaskom grčkih neonacista u skupštinu, ali i jačanjem drugih nacionalističkih i rasističkih glasova. Za zemlju koja je prošla strahote nacističke okupacije za vreme Drugog svetskog rata, sa stotinama hiljada mrtvih i hiljadama spaljenih sela, ulazak neonacističke organizacije Zlatna zora predstavlja veoma neprijatno iznenađenje. Naime, oko 440.000 Grka mlađih od 35 godina, glasalo je za Zlatnu zoru, dajući tako ovoj neonacističkoj stranci sa burnom, terorističkom i rasističkom prošlosti neverovatnih sedam odsto glasova sa 21 poslaničkim mandatom u skupštini. A da paradoks bude još veći, najveći broj tih "sramotnih glasova" dat im je u mučeničkim grčkim gradovima, kao što su Kalavrita i Distomo, gde su nacisti streljali stotine građana 1943. godine za vreme nemačke okupacije. Treba, međutim, naglasiti da ova masovna podrška nacistima sigurno ne znači ideološku promenu, nego

SIEG HEIL: **Nikos Mihaliolakos, vođa neonacističke Zlatne zore**

više "glas pobune protiv sistema" i to jednog dela grčkog naroda koji odbacuje tradicionalni politički sistem koji je doveo zemlju u ovu situaciju. Najveći broj onih koji su glasali za Zlatnu zoru nisu čak znali ni ime njenog vođe, a kamoli njihove poslaničke kandidate. To nije smetalo vođama te organizacije, koji funkcionišu kao deo kriminalnog podzemlja, da pokažu svoje pravo lice novinarima odmah posle izbora, služeći se terorističkim metodama i sprovodeći *face control* novinara, postavljajući im uslove ponašanja i izbacujući one koji im se nisu dopali. Između ostalog su zahtevali od novinara da ustanu i pokažu poštovanje prema "fireru" organizacije, Nikosu Mihaliolakosu. A sam vođa partije, čim je saznao za rezultate izbora i koliko je velik njegov uspeh, pomahnitao je vičući kako je Zlatna zora protiv svih, ali i protiv "Memorandumske hunte" i preteći izjavio: "Za sve one koji su izdali domovinu, došlo je vreme straha. Dolazimo!" Kao što je bilo i za očekivati, ulazak Zlatne zore u skupštinu izazvao je gomilu komentara i izjava po svetskim medijima, koji su upozoravali da će doći do uspona ekstremnih elemenata u Evropi kao posledica socijalnog posrtanja naroda izazvanog ekonomskom krizom.

Makedonija: Akcija "Monstrum"

Radikalni islam ili nešto drugo

Posle prvomajske operacije "Monstrum" makedonskog MUP-a predstavnici međunarodne zajednice pozivaju na trezvenost. Na političkoj sceni vlada izražena nervoza. Na društvenim mrežama ratuju islamski i pravoslavni "fundamentalisti". Najavljuju se novi protesti zbog hapšenja širom Makedonije, a pretpostavlja se da su njihovi organizatori na Kosovu. Makedonci odgovaraju pokretanjem akcije za izgradnju "kosovskog zida"

Za "Vreme" iz Skoplja

NA KONFERENCIJI ZA medije na kojoj su prisustvovali i čelnici Biroa za javnu bezbednost i Uprave za bezbednost i kontraobaveštajne aktivnosti, ministarka unutrašnjih poslova Gordana Jankulovska saopštila je da su počinioci petostrukog ubistva pripadnici grupe sledbenika radikalnog islama "opasnog i za hrišćanske i za muslimanske vernike, ali i za one koji nisu vernici". Osumnjičeni za ubistvo su Alil Demiri (27), iz sela Aračinovo, i braća Afrim (33) i Agim Ismailović (32), iz skopskog naselja Sinđelić, od kojih se za prvu dvojicu pretpostavlja da su pobegli na Kosovo i za njima je raspisana međunarodna poternica, a treći je uhapšen i brani se ćutanjem. Braća Ismailović su živela sa majkom u porodičnoj kući, a mlađi Agim se pre dve godine vratio iz Hamburga, gde je boravio više godina.

Prema Jankulovskoj, žrtve su bile slučajno izabrane, cilj zločina je bilo izazivanje straha i nesigurnosti, a pojedini članovi grupe su u Avganistanu i Pakistanu ratovali protiv NATO-a na strani talibana. "Makedonija je deo globalne koalicije za mir i zemlja koja je srazmerno broju stanovnika peta po učešću svojih vojnika u mirovnim misijama u Avganistanu. Tako i mi spadamo u zemlje koje bi mogle da budu cilj radikalnih islamista", izjavila je Jankulovska.

Međutim, posle saslušanja kod istražnog sudije, od dvadeset uhapšenih u akciji "Monstrum" u pritvoru u Bitolju i Prilepu je ostalo samo devetoro, od kojih su protiv petorice (trojica direktnih izvršioca ubistva i dva pomagača) podnesene krivične prijave za terorizam, a protiv ostalih samo za neovlašćeno posedovanje oružja. I dok porodica osumnjičenih Ismailovića otkriva strategiju odbrane na suđenju – da njihovi rođaci uopšte nisu bili na Smiljkovskom jezeru 12. aprila, već u svom Internet kafeu, a bekstvo jednog od braće opravdava

strahom "da će policija i njega da uhapsi bez ikakvih dokaza" – list "Lajm" na albanskom jeziku piše da se osumnjičeni Demiri, za koga MUP smatra da je na Kosovu, javio iz Španije, da se ne oseća krivim i da je spreman da se odmah vrati u Makedoniju.

DEMONSTRACIJOM NA DEMONSTRACIJU: Ubistvo na Veliki četvrtak 12. aprila mladića Kire Tričkovskog, Aleksandra Nacevskog, Filipa Slavkovskog i Cvetanča Acevskog, starih od 18 do 22 godine, i ribara Borčeta Stefanovskog (45) izazvalo je međuetničke tenzije i proteste, kao i nasilne demonstracije mladih Makedonaca (većinom navijača) organizovanih preko društvenih mreža. Specijalne jedinice policije sprečile su ih da se obračunaju u delu grada gde većinom žive Albanci.

Posle prvomajskog hapšenja, takođe na društvenim mrežama, organizovani su novi protesti, ovaj put muslimanskih vernika (većinom Albanaca), koji su posle molitve prošlog petka u Jahja Pašinoj džamiji krenuli ka zgradama suda i vlade da izraze podršku uhapšenima. Prolazeći pored Bit Pazara, uz parolu "Ko ne izađe, taj je izdajica", kolona je brzo narasla sa nekoliko stotina na nekoliko hiljada demonstranata. U napetoj atmosferi, uz veliko zalaganje organizatora i policije, nije bilo povređenih, a od kamenica su nastradali jedna autobuska stanica i prozori zgrade opštine Čair. Demonstranti su uzvikivali parole: "Alahu akbar", "Albanci nisu teroristi", "Dosta je bilo montiranih suđenja", "Etnička Albanija" i vređali premijera Nikolu Gruevskog i njegovog koalicionog partnera Alija Ahmetija, lidera albanske Demokratske unije za integraciju,

SUMNJA ALBANSKIH MEDIJA I PARTIJA: Ambasada SAD u Skoplju, Stejt department i delegacija Evropske unije pozivali građane na mir i da sačekaju rasplet na sudu. Bivši čelnik Obaveštajne agencije Kire Naumov izjavio je da ako pođemo od toga da je izjava ministarke policije u celosti verodostojna, onda sve upućuje na organizovanu terorističku ćeliju radikalne islamističke organizacije, te da Makedonija u tom slučaju ima "ozbiljan problem".

Prvi skeptični komentari o najvećoj policijskoj akciji u Makedoniji, pojavili su se u medijima na albanskom jeziku, a prenosili su ih i makedonski mediji. "Penzioneri, jedna domaćica u zrelim godinama iz Lipkovskog kraja i razni građani – zanatlije – to je bilans akcije MUP-a", objavio je list "Koha", a "Lajmpres" je izrazio sumnju da je MUP imao bilo kakva saznanja o licima koja su se borila u Avganistanu ili Pakistanu, i postavio pitanje: "Da li je policija, ukoliko je imala takve podatke, čekala pogodan trenutak za njihovo otkrivanje, kao što bio je slučaj kod Smiljkovskog jezera?"

Još žešće su bile reakcije opozicionih albanskih partija. Nacionalni demokratski preporod gostivarskog gradonačelnika Rufija Osmanija, saopštio je da se policijska akcija ne može smatrati uspešnom i da je neprihvatljiv pokušaj da se problemi sa kriminalnog prebace na verski plan, jer mogu da budu povod za novo nasilje. U saopštenju stoji da akcija i izjave MUP-a ostavljaju prostor za sumnju da postoji težnja da se petostruko ubistvo zloupotrebi pred samit NATO-a u Čikagu, te "da se Makedonija predstavi kao država koja se bori protiv islamskog terorizma". Demokratska partija Albanaca smatra da predstavljanje policijske akcije liči na političku konstrukciju.

Posle prve reakcije vladajuće albanske partije da "Albanci ne mogu da prihvate kolektivnu odgovornost za ubistvo dece" i da će se zalagati za identifikovanje ubica bez obzira na njihovu nacionalnost "jer su to samo ubice i ništa više ili manje", DUI je dugo ćutao. Zebnja da bi i inače po partijskim strukturama podeljeni MUP mogao da se pocepa po etničkim šavovima, porasla je posle sastanka rukovodstva DUI-ja, kada je partija konačno saopštila svoje zaključke: da će pratiti situaciju, ali da se ocenjuju kao štetne prevremene kvalifikacije MUP-a da je kod osumnjičenih reč o ubicama i teroristima, članovima radikalne islamističke grupe. DUI, iz čijih redova je i zamenik ministra unutrašnjih poslova Dželal Bajrami, je takođe izrazila uverenje da će suđenje biti fer, jer će i sama za to da se postara.

Iako se u delu video-materijala akcije "Monstrum", snimljenog u kućama uhapšenih, vide fotografije i anblemi bivših pripadnika Oslobodilačke vojske Kosova (UČK) i Oslobodilačke armije Albanaca (ONA), poput kosovara Fadilja Limanija (Komandant Tigri), koji je ratovao na Kosovu i u Makedoniji gde je i ubijen 2001, u DUI-ju (koji je nastao pacifiziranjem ONA) tvrde da se ONA ne može dovoditi u vezu sa ubistvom jer je razoružana još 2001, te da njeni motivi za borbi nisu imali veze sa radikalnim islamom. Predstavnik Unije veterana ONA, Besim Hoda, za skopski "Dnevnik" izjavio je da MUP "podmeće" bivšim članovima ONA da bi devalvirao njihovu borbu iz 2001: "Fotografije bivših pripadnika ONA nađene kod nekih od privedenih su sramna parada MUP-a. Stavljanje UČK u kontekst višestrukog zločina je tendencija da se baci ljaga na UČK koji ni za vreme ratova na Kosovu i u Makedoniji nije izvršio takve zločine."

REAKCIJE U REGIONU: Udruženja albanske dijaspore iz SAD zahtevala su da se osumnjičeni više ne nazivaju "radikalnim islamistima". Neki makedonski mediji su tvrdili da jedan od osumnjičenih ima kosovsko državljanstvo i da se skriva na Kosovu. Minister unutrašnjih poslova Kosova Bajram Redžepi izjavio je da će ▸

HAPŠENJE: Specijalci privode osumljičenog za terorizam
Fotografije: REUTERS

begunci, ako se nalaze na teritoriji Kosova, biti uhapšeni, a da će o njihovoj ekstradiciji odlučivati Ministarstvo pravde. Ministar spojnih poslova Albanije Edmond Hadžinasto je poručio da se "na grozomorno ubistvo ne gleda sa verskom i etničkom percepcijom, jer su kriminalci samo kriminalci".

Na demonstracijama ispred makedonske i srpske ambasade u Tirani pevane su nacionalističke pesme i uzvikivane parole: "Albanci nisu teroristi", "Sačuvajmo albansko dostojanstvo", "Albanski lideri reagujte ili odlazite posramljeni", a pojavio se i transparent: "Jankulovska + Dačić = Milošević". Uz zastave Albanije, EU i SAD, demonstranti iz "Pokreta za Novu Albaniju" su nosili transparente o "etničkoj Albaniji", i protestovali protiv akcije "Monstrum" i hapšenja u Preševskoj dolini na jugu Srbije. Istovremeno predsednik kosovskog parlamenta Jakup Krasnići je zatražio od svih Albanaca na Balkanu da daju zajednički politički odgovor poslednjim hapšenjima Albanaca u Makedoniji i Srbiji. Krasnići je uputio apel susedima da paze šta rade sa Albancima "jer njihova pozicija nije ista kakva je bila minulih vekova" i istakao da "neki narodi ne mogu da se pomire sa napretkom Albanaca i zato drže region pod tenzijama".

Pored upadljivog ćutanja država-članica antiterorističke koalicije koje nisu pozdravile uspeh makedonske policije, što samo po sebi otvara mnoga pitanja, razvoj događaja posle akcije "Monstrum" i protesta kao da dobija drugačiji ton i na domaćem terenu. Iako su u prvi mah opozicione partije iz makedonskog bloka dale svesrdnu podršku policijskoj akciji i istražnim i pravosudnim organima radi što bržeg rasvetljavanja slučaja, najveća opoziciona partija SDSM je potom konstatovala da su MUP i bezbednosne službe podbacili. Kaže se da je "u slučaju petostrukog ubistva očigledno zatajila preventivna uloga bezbednosnih i obaveštajnih službi koje su dozvolile da se na teritoriji glavnog grada desi ovakav grozomoran čin".

KO JE ZATAJIO: Vlasti su godinama ubeđivale javnost da Makedoniji ne preti realna opasnost od vahabizma i radikalnog islama. Iako se u Makedoniji ne zna ni ko je savetnik predsednika države za nacionalnu bezbednost, iako je čelnik obaveštajne agencije podneo ostavku o kojoj javnost nije čula obrazloženje, iako opozicija često napada ministarku da obavlja paradnu funkciju i da kontrolu nad MUP-om ima čelnik Uprave za bezbednost i kontraobaveštajne aktivnosti Sašo Mijalkov, inače rođak premijera Gruevskog, sada baš Jankulovska mora da odgovori javnosti – šta je (u) radila UBK na planu sprečavanja nadiranja radikalnog islama u Makedoniju?

Ako su tačne tvrdnje ministarke i ako su valjani dokazi MUP-a, ostaje nejasno zašto dosad niko nije preventivno reagovao, posebno po pitanju stranih uticaja, logistike i eventualnog učešća makedonskih državljana u terorističkim kampovima i na bojištima u Avganistanu? Ako su postojala saznanja o pretnji radikalnih islamista Makedoniji, zašto nije napravljena bolja procena bezbednosnog stanja posle incidenta na karnevalu u Vevčanima kada su vređana verska osećanja muslimana? Posebno kada se zna da se velika afera sa izdavačkom kućom Nun u Skoplju pre nekoliko godina, koja je navodno bila povezana sa Al kaidom i u koju su se navodno slivala ogromna sredstva iz inostranstva, rasprsla kao propagandni balon MUP-a, jer nije bilo krivične odgovornosti ni

NA UDARU JAVNOSTI: Ministarka unutrašnjih poslova Makedonije Gordana Jankulovska

Vahabizam, "zelena transverzala" i Al kaida na Balkanu

Član ekspertskog tima JIE za borbu protiv terorizma Dževad Galijašević, za "Dnevnik" je izjavio da je Makedonija na meti vahabizma zbog geopolitičkih razloga i da je motiv ubistava širenje straha među stanovništvom. "Ta grupa ima mrežu za podršku i u Makedoniji i u regionu. Državljanstvo ovih ljudi ništa ne znači. Oni pripadaju svetu radikalnog islama", kaže Galijašević i dodaje da se te grupe uglavnom finansiraju iz Katara i Saudijske Arabije, a da novac uzlazi preko nevladinih i humanitarnih organizacija.

Penzionisani profesor bezbednosti Ivan Babanovski je medijima izjavio da "svi teoretičari bezbednosti, baš kao i obaveštajne službe u regionu kao što su CIA ili Mosad, raspolažu informacijama o moćnoj terorističkoj grupi bliskoj Al kaidi, koja se naziva UNIKOM. Ova grupa koja je formirana u struškom kraju, u Makedoniji deluje još od 1994, i iako nadležne službe znaju za nju, niko dosad nije pokušao da je razbije i uhapsi njene članove."

U medijima su se pojavili i stručnjaci koji procenjuju da Balkanom cirkuliše između 5000 i 6000 radikalnih islamista, koji koriste rute "zelene transverzale", čiji je cilj teritorijalna i demografska promena hrišćanske Evrope. Profesor Mitko Kotovčevski kaže da je mlađi brat Ajmana al Zavahirija, Muhamed, godinama rukovodio akcijama islamskih terorista na Balkanu, da je iz Bugarske još 1994. rukovodio akcijama mudžahedina u Bosni, a da je iz Albanije regrutovao borce za OVK, te da je "poslednji put ovaj čovek bio prisutan u Makedoniji 2002. i da je sve to dobro dokumentovano u MUP-u. Tada je pokušao da regrutuje aktiviste da bi se napao glavni izvor vode za prestonicu, ali su ga, na sreću, bezbednosne službe sprečile."

Bivši vojni obaveštajac Vladimir Pivovarov je izjavio da su se centri za obuku radikalnih islamista iz inostranstva preselili i u Makedoniju. "Ja sam upozoravao, ali su institucije sa opštavale da je sve pod kontrolom. Pre tri nedelje se pokazalo da situacija nije pod kontrolom", rekao je Pivovarov.

A docent na Vojnoj akademiji, potpukovnik Metodi Hadžijanev, ekspert za borbu protiv terorizma i učesnik prve misije ARM u Iraku, rekao je u jednom intervjuu da je zasad teško reći da li je reč o ćeliji Al kaide ili ne, jer zaplenjeni materijali tek treba da se analiziraju. "Danas se veliki broj grupa poistovećuje sa Al kaidom iako možda nikad nisu ni stupili u kontakt sa njenom centralom, jer to deluje mnogo zvučnije, nego da se ostane na nivou lokalne organizacije", objašnjava Hadžijanev i upozorava da bezbednost Makedonije i ostalih zemalja jeste ugrožena, te da slične grupe ne treba potcenjivati.

za koga. Zašto nije odgovoreno apelima, maltene vapajima rukovodstva Islamske verske zajednice (IVZ) u Makedoniji o pretnjama radikalnih islamističkih struktura? Poglavar IVZ-a Sulejman Redžepi je tražio institucionalnu podršku za suzbijanje radikalnih struktura koje su agresivno tražile promene u IVZ-u u pogledu praktikovanja načela tradicionalnog islama u Makedoniji, ali je nikada nije dobio.

Ipak, u konkretnom slučaju, MUP, tužilaštvo pa čak i premijer, čvrsto su ubeđeni u dokaze iz akcije "Monstrum". Ministarka je izjavila da veštačenjem nije pronađeno oružje kojim je izvršeno ubistvo, ali da ima dovoljno materijalnih dokaza prihvatljivih za tužilaštvo na osnovu kojih može da se podigne optužnica i na osnovu kojih su osumnjičeni optuženi za krivično delo terorizma. I premijer Gruevski je potencirao da će uskoro početi suđenje i da će se obelodaniti dokazi i izjavio: "Ljudi će shvatiti da je reč o ozbiljnim dokazima. Nije reč o etničkom pitanju, jer ubistvo je ubistvo, nezavisno ko ga je izvršio i ne može se opravdati."

Čini se da su ubice postigle barem deo zamišljenog cilja. Kako piše u "Novoj Makedoniji", profesor dr Biljana Vankovska, jedna od najpoznatijih makedonskih kolumnistkinja: "... ako negujete stereotipe, netrpeljivost, uopštavanja o kolektivnoj krivici ili kolektivnim žrtvama, ako izostane samokritika, sučeljavanje sa ružnim delom "sebe", a traga se za "monstrumom" u drugome, kada je scena postavljena – Armagedon je na samo korak od nas. Zatim obećanje o konačnoj bici između dobrih i zlih. Ovakav ambijent negujemo godinama, nesvesni toga. I kad su oni egzekutori ispalili metke u nevine žrtve, sve je počelo da se odvija po planu – nije čak ni trebalo da se bude prorok. Lančana reakcija se odvija, a ja ne vidim nekoga ko bi mogao da skupi hrabrost da to zaustavi."

Državu u kojoj su, nažalost, prečesto poslednjih godina "zdrave snage" pobeđivale zdravi razum, ubistva, protesti, hapšenja i reakcije, gurnule su na korak do atmosfera straha i mržnje, očaja i beznađa. Zato je makedonsko sudstvo pred teškim zadatkom, posebno zbog izraženog nepoverenja i izostanka neophodnih reformi. Pritisci za vreme i posle suđenja teroristima u slučajevima "Sopot" i "Brodec", pokazali su da u Makedoniji neretko i pravda zavisi od politike.

A politika, ona visoka, vodi se daleko od Smiljkovskog jezera. Samo nekoliko dana pošto je specijalna savetnica američkog predsednika Elizabet Šervud-Randal, u Centru za strategijske i međunarodne studije u Vašingtonu, izjavila da se "veoma naporno radi u pozadini" da bi se postiglo rešenje za izlaz iz ćorsokaka u vezi sa sporom oko imena Makedonije, i da je i Barak Obama "lično uključen u razgovore sa ključnim stranama po ovom pitanju, što, nažalost, nije dovelo do prevazilaženja spora pre samita NATO-a u Čikagu", Ujedinjena makedonska dijaspora (UMD) iz SAD je kao reakciju na proteste protiv hapšenja u Skoplju prošlog petka, apelovala da "administracija predsednika Obame i NATO-a konačno daju Makedoniji članstvo u Alijansi koje je zaradila na bojnom polju u Avganistanu i Iraku", jer, kako piše UMD, "postoji duboka zabrinutost da islamski teroristi u Makedoniji pokušavaju da je destabilizuju i da izazovu rat."

Daleko od visoke politike stvari su mnogo prizemnije. "Da uhapse i celo Skoplje, džabe je, za nas nema leka, to nam neće vratiti dete", rekao je novinarima koji su ga posetili u njegovom domu otac ubijenog Aleksandra Nacevskog. ◂

Siniša Stanković

Priča pećinskog doba

Pet hiljada godina

Šta otkrivaju sve detaljnija forenzička istraživanja o precima čovečanstva? I kakve uopšte veze sa savremenim životom ima misteriozni slučaj smrznutog alpskog čoveka

Ko je ubio Ecija? Poslednje istraživanje Ecijevih ostataka pokazuje da čuveni ledeni čovek, mumificirani pećinski ratnik star 5300 godina, pronađen u Južnom Tirolu, u italijanskim Alpima, nije umro odmah nakon ranjavanja strelom. Po svemu sudeći, pošto ga je neko od njegovih saplemenika ili saboraca sa leđa pogodio strelom u rame, Eci se danima vukao Ectalskim Alpima po kojima će milenijumima kasnije biti nazvan.

Nakon sukoba, Eci je odlomio strelu koja ga je pogodila, ali to nije zaustavilo obilno krvarenje – takvu ranu bi čak i danas bilo teško preživeti. Pokušavajući da pronađe pomoć, Eci je, gonjen snažnim napadima kašlja, krenuo na put, verovatno ka kakvom utočištu. No, sve slabiji, odlagao je metalnu sekiru i zastajao da se okrepi komadom hleba i smrznutim mesom planinskog jelena. Na odredište nije nikada stigao. Negde u negostoljubivim predelima na planini Similaun, onemoćao je od rane i pao u ledeni planinski ambis gde su se njegovo telo, skelet i koža smrzli.

Danas rekonstruišemo ceo slučaj sa italijansko-austrijske granice. No, osim ako spadate u stvarno vatrene poklonike ideje da se nijedan zločin ne može sakriti, verovatno se čudite kome su uopšte bitni novi rezultati višegodišnje forenzičke istrage kojom se otkriva slučaj ubistva star pet hiljada godina. Ecijev savremenik i osumnjičeni zločinac je odavno nedostupan i austrijskoj i italijanskoj policiji, a svako posthumno suđenje bi se, naravno, smatralo zastarelim.

ALPSKI JETI: No, Eci je pravo blago za naučnike – rešavajući njegovu misteriju, istraživači imaju priliku ne samo da oprobaju razne nove tehnološke igračke već i da proniknu u tajne života prvih Evropljana i posebno osvetle jedan od najdramatičnijih perioda ljudske prošlosti – doba kad kontinent osvaja nova tehnološka sila, neviđena u dotadašnjoj "istoriji" *homo sapiensa* – nadmoćna kultura metala. Sa njima, sa prvim kovačima iz Vinče i prvim rudarima, ali i sa Ecijem i njegovim saborcima koji se tokom narednog milenijuma šire svetom, konačno se završava dva miliona godina dugo kameno doba.

Uz to, Ecijeva mumija, zaleđena hiljadama godina i tako sačuvana, najstarija je takva u Evropi. Očuvanost kože i organa pruža mogućnost da se ispitaju sve one tajne koje skeleti ne mogu otkriti. Tako smo saznali da se ubistvo dogodilo kad je proleće već stizalo na Alpe jer je u njemu nađen svež polen, kao i šta je bio poslednji obrok ovog ratnika, kakvu hranu je voleo, koliku kilometražu je dnevno prelazio i koliko su mu pluća oštećena od dima na pećinskom ognjištu. Ecijevo ubistvo nije samo poslednja nego i glavna priča iz kamenog doba.

LJUDSKI OSTACI U REŠAVANJU POREKLA I ISTORIJE: Lobanje iz Tridesetogodišnjeg rata; Eci, smrznuti alpinista s početka metalnog doba (desno)

foto: Reuters

Eci je otkriven u jesen 1991. kad su ga u blizini austrijsko-italijanske granice uočili planinari, bračni par Erika i Helmut Simon iz Nirnberga. Misleći da je reč o ostacima zamrznutog planinara, prijavili su slučaj, a telo je iskopano i doneto u Insbruk. Isprva se mislilo da se otkriće dogodilo na austrijskoj teritoriji, ali se kasnije ispostavilo da je Eci preminuo na mestu koje danas pripada Italiji. Ime Eci mu je potom dao austrijski novinar kombinujući naziv Ectalski sa rečju jeti.

VELIKA ISTRAGA: Međutim, već površna analiza je pokazala da, mada je bio neomiljen i sa svojim metalnim oružjem možda sejao i strah i trepet, ovaj alpski čovek po gabaritu daleko od jetija – bio je visok 1,65 metara i bio težak svega 50 kilograma. Uz to, procenjuje se da su se sukob u kome je ranjen sa leđa, kao i potonja smrt, dogodili kad je imao čak 45 godina.

Tokom godina, Eci je podvrgnut svim mogućim istraživanjima – sniman je X-zracima, CT skenerom, najsavremenijim elektronskim mikroskopima, njegov genetski materijal je u detalje ispitan, a otkriveni su svaka bolest i parazit koji ga je napadao tokom života. No, pitanje ko ga je, kako i zašto usmrtio još nije rešeno, kao ni velika debata među arheolozima o tome da li se Eci zamrzao na mestu gde je preminuo ili su ga, što je manje verovatno, sahranili drugi pećinski ljudi.

Poslednja otkrića, objavljena početkom maja u prestižnom "Žurnalu Kraljevskog društva", bacila su novo svetlo na ceo slučaj. I uz to, pokazala da nisu samo Ecijeva koža, organi i kosti tako dobro očuvani. Naime, istraživači iz Instituta za mumije i ledene ljude iz Bolcana u Italiji, u saradnji sa Centrom za nanonauke iz Minhena, otkrili su zgrušanu krv u blizini njegove rane. Ovo je samo po sebi fascinantno otkriće, budući da predstavlja najstariji otkriveni uzorak ljudskih krvnih zrnaca, koja spadaju među tkiva koja najbrže propadaju.

u ledu

DREVNO NASLEĐE: No, profesor Albert Cink i njegove kolege iz Bolcana uspeli su da, pomoću Raman spektroskopije i skenirajućeg atomskog mikroskopa, u pronađenoj krvi pronađu i protein fibrin koji inače potpomaže zgrušavanje. Fibrin je uočen u stanju koje sugeriše da je počeo da se raspada od starosti. To znači da je rana uzaludno pokušala da se zatvori i da je Eci, nakon što je fatalno ranjen strelom, poživeo još nekoliko dana ledene agonije.

Cink i njegov tim su početkom februara objavili i ceo Ecijev genom, čime je nastavljena i serija brojnih genetskih otkrića do kojih se došlo proučavanjem ledene mumije. Svakako najzapaženije otkriće tog tipa je ono iz 2008. godine kada su Frenk Rolo i njegova grupa sa Univerziteta Kamerino, proučavajući Ecijevu mitohodnrijalnu DNK, otkrili da on pripada predačkoj haplogrupi K, koja se Evropom proširila sa Bliskog istoka.

Uz to, mnogo zanimljivije, istraživanje Ecijevih gena pokazalo je da je on najverovatnije bio sterilan i da nije imao potomstvo. Ovo saznanje je svojevremeno ukazalo na brojne zaključke – da je kao čovek bez potomstva verovatno bio društveno odbačen, što je moglo dovesti i do sukoba u kome je ranjen sa leđa. Takođe, analiza njegovog skeleta je pokazala da je izuzetno mnogo pešačio, sasvim nekarakteristično za ljude bronzanog doba, što verovatno znači da je živeo sam u planini.

Izopšten iz zajednice ili prosto usamljen, Eci je na kraju ubijen i napušten od svojih, da bi se, u neočekivanom obrtu, pet hiljada godina kasnije, oko njega sjatila vojska naučnika i radoznalaca koja ga ispituje i proučava. Možda čak i voli. Zato danas Eci može biti i zamrznuto svedočanstvo kako usamljenost nije bolest savremenog doba, već pojava starija od civilizacije. Nešto što delimo sa precima. ◂

Slobodan Bubnjević

Nacionalizam, prinuda ili

“Etnonacionalizam je polimorfan: on je i socijalni i politički pokret, i ideologija, i pogled na svet, i mentalitet. On je i racionalan i iracionalan. On je i banalan – utkan u rituale svakodnevice, deo svakodnevnog života ljudi”

Istraživači koji su se bavili temama nacionalnog identiteta i nacionalizma ističu da je pre devedesetih godina prošlog veka na našim prostorima nacionalna pripadnost bila rangirana po važnosti tek negde na devetom mestu u odnosu na ostale pripadnosti. Devedesetih godina nacionalna pripadnost dolazi na prvo mesto, a iza nje se nalaze profesionalna, generacijska, klasno-slojna i konfesionalna. Nacionalna pripadnost gubi na značaju jedino 1999. godine, što se objašnjava kao posledica bombardovanja – porazom tadašnje politike, nacija je percipirana negativno i u svetskom i u lokalnom kontekstu, pa se ispitanici distanciraju od nje.

Ovaj nalaz je, međutim, privremen i reaktivan – već 2002. čak polovina ispitanika kaže da prema drugim narodima treba biti oprezan i uzdržan čak i kad su nam prijatelji. Istraživanje na temu nacionalnog identiteta uradila je Jasna Milošević Đorđević 2002. godine, u kome se bavi pitanjem prirode nacionalnog identiteta – da li je on prinuda ili izbor. To su dva suprotstavljena stanovišta: primordijalizam, po kome su nacije prirodne, urođene kategorije, spram instrumentalizma, po kome su one sredstvo za ostvarivanje drugih dobiti. Jasna Milošević Đorđević je istraživanje iz 2002. zaključila na sledeći način: “Iako su oružani sukobi prestali, primordijalističko shvatanje nacije je bez sumnje još uvek jedino moguće u razumevanju i shvatanju nacije u Srbiji. Građani ne mogu razumeti nacionalnu pripadnost na drugi način jer je korist od države čiji su građani veoma mala ili nepostojeća. Srbija je i dalje u medijima predstavljena loše, imidž joj je negativan. Stoga ne čudi što je u situaciji slabe pokretljivosti i nedovoljne informisanosti čovek s ovih prostora vezan za pradedove, lozu i religiju.”

ETNONACIONALIZAM: Dušan Kecmanović, profesor psihijatrije u emigraciji u Sidneju, s iskustvom izbeglištva iz BiH, u brojnim knjigama i tekstovima analizira odnos etničkog i nacionalnog. Po njemu, etnonacionalizam postaje dominantan način mišljenja i ponašanja u “etničkim vremenima”, odnosno onda kad etnički identitet postaje najvažnije određenje pojedinca. Tada se etničko-biološko-kulturno poistovećuje s geografsko-državno-administrativnim. On polazi od razvijenih država s multietničkom strukturom, gde je nacionalni identitet određen kao građanstvo, u civilno-legalnom smislu. Nacionalizam je samo jedan vid ispoljavanja grupnog ponašanja *mi-oni*, antropološki mnogo starijeg od nastanka nacionalizma kao takvog. “Etnonacionalizam je polimorfan: on

izbor

Vidovdan 1989.
Foto: Draško Gagović

Jugoslovenski identitet

U bivšoj Jugoslaviji postojalo je vezivanje i za jugoslovenski nacionalni identitet. Objašnjavajući ovu kategoriju, Dušan Kecmanović kaže da je kod velikog broja ljudi postojao dvojni identitet: osećali su vezanost, pripadnost za svoju etnonacionalnu grupu, kao i vezanost za Jugoslaviju. Postojala je neka vrsta hijerarhije (etno)nacionalne vezanosti. Kada je došlo do raspada jugoslovenske zajednice, ljudi su osećanje sigurnosti potražili u etničkim ili etnonacionalnim zajednicama, koje su starije i stabilnije od jugoslovenske zajednice: "Oni koji su stali na čelo etnonacionalnih zajednica znali su da iskoriste osjećanje neizvjesnosti i straha koje se javilo kod građana Jugoslavije. Objasnili su im da su bezbjedni jedino u svom etnonacionalnom jatu."

Postojanje Jugoslovena danas se može objasniti na različite načine – različiti su motivi koji čine da se ljudi osećaju Jugoslovenima, smatra Kecmanović. Kod onih koji su razočarani sadašnjošću, razlog je nostalgija za "dobrim starim vremenima". Kod drugih je posredi autentično osećanje pripadnosti zajednici naroda i narodnosti koja više ne postoji u realnosti, ali i dalje postoji u njihovim sećanjima, u starim prijateljstvima, u literarnim delima autora "sa druge strane ograde" koja danas osećaju svojim kao što su ih osećali svojim pre raspada Jugoslavije. Kod trećih je reč o poistovećivanju komunizma ili socijalizma i Jugoslavije. "Oni koji su 'u duši' ostali vjerni ideologiji socijalizma, ostali su Jugosloveni", zaključuje Kecmanović.

ZAKLON U ETNIČKOM JATU: Dušan Kecmanović

je i socijalni i politički pokret, i ideologija, i pogled na svijet, i mentalitet. On je i racionalan i iracionalan. On je i banalan – utkan u rituale svakodnevice, dio svakodnevnog života ljudi... Funkcionalno je polivalentan: zadovoljava čak i suprotne potrebe, kao što su potreba za napadom i potreba za zaštitom... potreba za izjednačavanjem, i razlikovanjem od drugih, potreba da se bude značajan i potreba za poništavanje vlastite individualnosti", kaže Kecmanović. On smatra da ne postoji jedan tip ličnosti koji ispoljava sve karakteristike etnonacionaliste, ali postoje preklapanja s nekim drugim tipovima ličnosti, recimo autoritarnim tipom ličnosti. To su osobe koje karakteriše pokornost autoritetu, rigidnost, autoritarna agresivnost, sklonost razmišljanju u crno-belim kategorijama, nesigurne osobe koje oslonac traže izvan sebe, jer ga ne mogu naći u sebi. Više nego u nekim drugim vremenima autoritarno ponašanje je učestalije kad "aktuelna socijalna, ekonomska, politička zbivanja u jednoj sredini mogu da kod jednog broja žitelja zajednice izazovu slična osjećanja, to jest, osjećanje nesigurnosti, dezorijentisanosti, ugroženosti, nekompetentnosti, manje vrijednosti. Takva se osjećanja javljaju u ljudima recimo prilikom raspada velikih normativnih sistema, raspada državnih zajednica, ili kod snažnijeg pogoršanja ekonomske situacije, naglašenog i brzog pada životnog standarda najvećeg broja ljudi i u određenoj sredini", objašnjava Kecmanović. Nije teško povući paralelu s raspadom SFRJ.

VIĐENJE PSIHOANALITIČARA: Psihoanalitičari posmatraju nacionalizam kao grupni fenomen koji po svojoj snazi prevazilazi sve druge grupne fenomene. "Snaga nacionalizma je u grupi jer se osoba u njoj oseća zaštićenom ma šta učinila. Zaštita se zasniva na grupnom identitetu koji se doživljava kao nešto moćno i ogromno neuništivo i svemoćno, projektovano kroz vođu grupe koji je snaga grupe. Vođa i grupa zavise jedan od drugog jer grupa projektuje svoje želje na vođu, koji ih mora ostvariti da bi mu se grupa divila i pokoravala", kaže za "Vreme" Ljiljana Milivojević, psihoanalitičarka i grupna analitičarka.

Psihoanalitičko gledište polazi od pojma *transgeneracijskog prenosa* u objašnjavanju mehanizama uključenih u nacionalizam. Po tome, velike grupe kao svoje istorijsko nasleđe neguju takozvane "izabrane slave" i "izabrane traume", koje prenose kroz generacije putem mitova, učenja... Ako je nekad u prošlosti jedan narod doživeo da se oseća kao žrtva, poniženo i osramoćeno, i uz to nedovoljno sposobno da prežali gubitke, to je moglo rezultirati formiranjem trauma koja će se prenositi iz generacije u generaciju. "Izabrana trauma" ne postaje događaj sam po sebi, već njegova psihologizacija i mitologizacija. Važna je mentalna reprezentacija koja se prenosi. Kad je trauma jednom izabrana, istorijska istina o njoj postaje nevažna.

U situacijama krize pojačava se osetljivost na mitove bazirane na traumi. Tada je velika grupa u riziku da sklizne u regresiju, kako bi rekli psihoanalitičari, i pređe na primitivniji nivo funkcionisanja u odnosu na onaj na kome se nalazila – grupa razvija mehanizme odbrane *introjekciju* i *projekciju*. Introjekcijom se neselektivno i striktno usvajaju i primenjuju aktuelne političke i religiozne doktrine, a putem ►

projekcije "oni drugi" postaju opasnost za pripadnike grupe (na njih se projektuje neprijateljstvo). Psihološkim aspektima međuetničkih sukoba i transgeneracijskim traumama detaljno se bavio Vamik D. Volkan, američki profesor psihijatrije poreklom s Kipra, polazeći od iskustava konflikata sredine iz koje potiče. On se, između ostalog, bavio i izraelsko-palestinskim sukobom, situacijom u Gruziji, a za nas je zanimljiva njegova analiza Kosovskog boja. Volkan je kosovski mit kod Srba označio kao primer transgeneracijske traume, pridajući mu veliki značaj u oživljavanju srpskog nacionalizma pred početak poslednje decenije XX veka. Obeležavajući 600 godina od bitke na Kosovu, Slobodan Milošević je 28. juna 1989. na Gazimestanu aktivirao ovu traumu i nadalje je uspešno kanalisao u narastajući bes prema grupama opaženim kao neprijateljskim. Manipulisanje traumom je bilo najočiglednije kad su prenošene mošti kneza Lazara. To je trebalo da posluži kao podsećanje i upozorenje da se "ne sme dozvoliti ponovni poraz".

VOĐA I GRUPA: Ljiljana Milivojević

Transgeneracijska trauma sama neće uzrokovati sukobe, ali je izuzetno snažno pogonsko gorivo za neprijateljstvo koje će u sadejstvu situacionih okolnosti i političkih dešavanja biti snažan podstrek nacionalizmu i agresivnoj netrpeljivosti. "Politički marketing ima za cilj da obezvredi one druge na bilo koji način. Najgora moguća varijanta je kada se u prostor ubace sećanja iz prošlosti koja se transgeneracijski prenose, te će svako od tih sećanja postati projekcija u nekom drugom i na taj način doći do lančanog širenja ljutnje i besa, uperene ka onima čiji su pripadnici jednom prilikom ugrožavali druge", kaže Ljiljana Milivojević.

SPREMNOST ZA POMIRENJE: Profesor socijalne psihologije na Filozofskom fakultetu u Beogradu Nebojša Petrović je 2002. godine izveo istraživanje na uzorku od preko 4000 ispitanika, na području BiH, Hrvatske i Srbije. Istraživanje je trebalo da pokaže da li među stanovnicima ove tri države postoji volja za dobrim odnosom sa susedima, odnosno "spremnost za pomirenje". Petrović navodi da su sva empirijska istraživanja do pred kraj osamdesetih godina pokazivala izrazito nisko izražen stepen socijalne distance među narodima Jugoslavije (stepen bliskosti koji su ispitanici spremni da ostvare s prosečnim pripadnikom određene socijalne grupe). "Studije masovnih komunikacija pokazuju da obični ljudi proveravaju medijske poruke s kolegama na poslu, komšijama, porodicom, rođacima i lokalnim autoritetima. Kad su medijske poruke suprotstavljene u mikrosredinama neće im se verovati. U etničkoj polarizaciji mikrosredine postaju one koje su etnički homogene, jer ljudi izbegavaju međusobne rasprave, i tako prećutno slede vođe u ratu", kaže Petrović. Eskalaciju nacionalizma on objašnjava putem fenomena negativnog emocionalnog uslovljavanja: brzo se stvara, lako se širi i generalizuje, i veoma teško se gasi. Uz to sukob je racionalizovan "vekovnim mržnjama", a među narodima bivše Jugoslavije opstajao je skript neminovnosti rata svakih 50 godina na ovim prostorima, smatra Petrović.

Rezultati Petrovićevog istraživanja, očekivano, ukazuju da je spremnost za pomirenje u obrnutom odnosu prema nacionalizmu i socijalnoj distanci. Dalje, spremnost za pomirenje negativno korelira sa nepoverenjem u društvene norme i demokratske institucije, dok nespremni za pomirenje imaju poverenje u crkvu i vojsku. Međutim, postoji konzistentno negativna veza između religioznosti i spremnosti za pomirenje. Petrović to objašnjava tako da "deklarisano religiozni nisu to zbog načela svoje vere, nego pre zbog akcentuacije jedine jasno vidljive razlike među ovim narodima, čime održavaju granicu nacionalnog identiteta". Zanimljivo je još spomenuti da povezanost stepena traumatičnosti ličnog iskustva i nespremnosti za pomirenje jeste statistički značajna, ali je daleko niža od one koja bi se na prvi pogled očekivala, što govori da i među onima koji su imali neka traumatična ratna iskustva može postojati potencijal za pomirenje, dok s druge strane među onima koji nisu osetili strahote rata možemo pronaći protivnike pomirenju. Petrović zaključuje da razlike u osobinama ličnosti mnogo više utiču na odnos prema pomirenju nego nacionalna pripadnost, zatim da su oni koji nisu spremni da se pomire ponekad i protiv svog naroda onda kad ne prihvataju njihove vrednosti, kao i da u osnovi postoji potencijal i nada za boljitak u odnosima ranije zaraćenih etničkih grupa.

JUGOSLAVIJA I NACIONALIZAM: Postoje mišljenja da je restriktivna i autoritarna kultura i atmosfera bivše Jugoslavije bila pogodno tlo za razvoj nacionalizma. Nebojša Petrović iznosi da je pred rat dobar deo ljudi bio zaveden zapaljivim govorima vođa na mitinzima: ljudi dugo nisu imali jednog vođu niti jasnog neprijatelja da usmere autoritarnu agresivnost, što kod njih stvara duboku anksioznost. "Zato oni svoje 'demokratske' vođe obožavaju i mešaju populizam s demokratijom", kaže Petrović. S druge strane, on smatra da ogromno nasilje ispoljeno u ratu nije toliko posledica dotadašnjih mržnji među narodima SFRJ, nego je jedino toliki nametnut nivo nasilja mogao poručiti čvrsto zajedništvo među njima.

Ljiljana Milivojević smatra da je komunistički režim u bivšoj Jugoslaviji, koji je kao osnovu svoje ideologije imao zabranu drugačijeg mišljenja, stvorio paranoidna mišljenja kao odbranu. "Zbog ovakvog funkcionisanja na paranoidnom nivou, ljudi su se okupili svako u svojoj grupi, prorađujući sećanja koja su proistekla iz Drugog svetskog rata, te su na taj način stvarali neprijateljska osećanja prema drugima, da bi u jednom trenutku prešla u ratni sukob – onda kada su Srbi i Hrvati izabrali vođe, koje su iskoristile sada već iscrpljene pripadnike svojih nacija", kaže Milivojević.

S druge strane, Kecmanović ističe da postoji teza da je sukob devedesetih bio tako krvav zato što zbog autoritarne atmosfere u drugoj Jugoslaviji "narodi nisu mogli da slobodno izražavaju uzajamne omraze, ili da slobodno svode 'stare račune', a kada je pak sa višepartijskim sistemom došla demokratija, navedene potrebe su zadovoljavali do mile volje". On smatra da je ova teza pogrešna: pošto je, kako kaže, uvek bilo i biće razloga za neslaganje sa susedom, ispada da se sukobima na Balkanu ne vidi kraj. "Istrajavanje na tome da su drugi samo zločinci a mi samo žrtve je jedan od najjačih generatora novog sukoba. Ovakvo vjerovanje se njeguje u demokratskom okruženju novonastalih balkanskih država više nego što je postojalo u drugoj Jugoslaviji", kaže Kecmanović. ◂

Danka Spasovski

piše: Miloš Vasić

Brak

Brak se u životu nameće kao nužan, neizbežan i normalan ishod ozbiljne veze između muškarca i žene – pa šta im Bog da

Duža je ovo priča od pukih 5000 slovnih znakova. Ustanova braka, plašim se, spada među uverljivije primere nesavršenosti ionako sumnjivog Božjeg projekta. Pođimo od samog početka, iz Edena na Istoku. Sa današnjom pameću Edenski se incident mogao lako izbeći i sve bi bilo u redu. Zašto Drvo saznanja nije bilo bolje čuvano? Ko je uradio bezbednosnu proveru za zmiju? Za koga je Eva radila? Odakle joj ideja? I tako dalje.

Posle ćemo se čuditi kada pseudo-Ciceron u svom čuvenom (apokrifu apokrifa, smatra se) spisu opisuje brak kao "združene muke Sizifove i Tantalove", pa su se posle prepisivači i dopisivači zabavljali dodajući pornografske sadržaje u koje nećemo ulaziti. U jevrejskoj tradiciji ima priča vredna pomena: neka veoma učena supruga jednog od prokuratora Judeje volela je filozofske razgovore sa jevrejskim mudracima, pa je jednog od njih pitala da šta taj njihov Bog sada radi, kad je već za šest dana stvorio svet. Uf, gospođo, rekao je mudrac, spada s nogu od posla: pokušava da sparuje muškarce i žene i nikako mu ne ide. Ma nemojte, rekla je rimska matrona; ja imam sto robinja i sto robova, spojiću ih odmah. Mudrac je bio skeptičan. Posle nekoliko dana nađu se oni opet i gospođa veli da je mudrac bio u pravu: pedeset parova molilo ju je da ih razdvoji, jer su se odmah posvađali i potukli.

Naravno da je zajednica muškarca i žene neizbežna – čak i u vidu braka, ako se baš mora. Ljubav i seks tu imaju ulogu, naravno. I opet naravno, religije su smesta stavile svoje kopito na ustanovu braka. Nije to bilo bez neke: pre svega, trebalo je voditi računa o deci koja tu prirodno spadaju; zatim je trebalo regulisati imovinsko-pravne odnose i supružnička prava; mudrije crkve regulisale su i razvod, a sveta matera Rimska katolička crkva tu se okliznula, kao i sa celibatom, uostalom. Ni sa mnogoženstvom nije se mnogo toga rešilo; naprotiv. Anri-Pjer Roše (*Žil i Džim*) pominje pozorišni komad u kome se neki kineski car žali: "U meni vidite najnesrećnijeg među ljudima: imam dve žene, prvu ženu i drugu ženu."

U današnje vreme brak je ustanova relativno stabilizovana, šta god popovi o tome gunđali. Kako se supružnici u tome provode, drugo je pitanje. Plašim se da to zavisi samo od njih: ni Crkva ni Država tu im pomoći ne mogu. Moj prijatelj Bogdan Denić (koji se ženio četiri puta, mada tvrdi da je to bilo zbog zelene karte u SAD) kaže da ja – u četvrtom braku – očigledno pokazujem duboko poštovanje za ustanovu braka. Prvi brak, kaže Bogdan, mladalačka je ludost; drugi nastaje iz uverenja da je popravni ispit moguć; treći jer triput Bog pomaže; četvrti je već poštovanje za instituciju.

Šala na stranu, brak se u životu nameće kao nužan, neizbežan i normalan ishod ozbiljne veze između muškarca i žene – pa šta im Bog da. Zaista nisam sektaški nastrojen ni prema braku, ni prema razvodu; to nekako ide zajedno, kako da vam objasnim. Ne vidim nikakav problem ni u jednom, ni u drugom, mada je mnogo teže pametno se venčati nego pametno se razvesti. Kad sam to rekao jednom mladom paru, malo su se zarozali, ali šta im mogu: lepo su me pitali kao iskusnog raspuštenka. Dobro: znam nekoliko parova koji su zajedno još iz srednje škole i dobro im ide; znam ih mnogo više koji spadaju u pseudo-Ciceronov opis. Tu treba imati pameti i hrabrosti. Ako ne ide – a to se primeti uskoro – razilazite se što pre. Ako ide, pa se u jednom trenutku, kad opreznost, pažnja, nežnost i ljubav zadremaju u rutini, pojave pukotine, brak se dade spasti, ali uz veliki napor i pamet. To je mnogo češći slučaj i – nažalost – pokušaji spasavanja retko uspevaju. Muškarac i žena upadnu u rutinu; počnu da se uzajamno podrazumevaju, što je opasno; tada se pojave iskušenja. Neko drugi im se dopadne, pa primete da im je život postao rutina i čamotinja; inače im se taj neko drugi ne bi ni bio dopao. Ima tu i takozvana "kriza srednjih godina", mada je definicija "srednjih godina" nejasna; verovatno se misli na bračni staž, a ne na starost. Ima na tu temu i nekih statistika (kao i za sve drugo, uostalom), ali od toga je slaba pomoć. Tu je o nečem drugom reč.

Brak traži pažnju, budnost, nežnost, ljubav; seks čak i nije toliko bitan kao što se misli – ako je sve ostalo u redu. Seks je ionako pitanje, da tako kažemo, softvera, je li; hardver je manje bitan, jer radi na softver; u ogromnom broju slučajeva ostaje ispravan jako dugo. Sve vam je to iz glave, braćo i sestre, kao što su Bitlsi na vreme primetili. Bračni drugovi treba da se bude zadovoljni što je onaj drugi tu, u krevetu; treba da se raduju jedno drugome; da se cmaču, pipkaju, šale, ugađaju jedno drugome, da se razumeju i pomažu. Dobro, možda vam to sve zvuči staklorezački banalno i kao od Drage Savete, ali je tako. Takvi brakovi traju pa traju i njima je oboma tu lepo. Šta ćete više? Brak je stvar svakodnevna i banalna: ima ih onoliko, aman! ◂

(Nastaviće se)

Kritična tačka finskog giganta

Finski gigant Nokija, nekadašnji simbol za uspeh, rast i inovaciju, iz godine u godinu beleži pad proizvodnje i velike potrese. Upućeni u dešavanja na ovom tržištu ističu da se Nokija uopšte nije snašla u tranziciji "glupih" ka "pametnim" telefonima i da su je samo nekoliko pogrešnih poteza od lidera pretvorili u najvećeg gubitaša. Analitičari kažu da je njena budućnost, bar kada je reč o proizvodnji telefona – kritična

MOST U BUDUĆNOST I IZLAZ U PROŠLOST: Nokija foto: Reuters

Mada je u Srbiji Nokija još sinonim za kvalitetne i dugotrajne telefone, ova kompanija, zajedno sa svojim proizvodima dugo beleži gubitke, negativne kritike, unutrašnje reorganizacije i smene. Tržište mobilnih telefona inače je gigantska industrija sa stotinama hiljada radnih mesta i vrtoglavim vrednostima kompanija i brendova. Samo u prva tri meseca, prema podacima analitičarske kuće IDC, proizvođači pametnih telefona ("glupi" telefoni već neko vreme postaju izumrla kategorija) prodali su oko 400 miliona aparata.

Ovo veoma zanimljivo tržište na kom godinama igraju gotovo isti gigantski igrači – Epl, Nokija, RIM (proizvođač Blekberi telefona), HTC i Samsung – nekoliko puta doživelo je velike potrese i pojedinačne padove, ali je generalni trend, rast i jačanje ovih kompanija, uglavnom bio konstantan.

PAD: No, za sve to vreme, reklo bi se već godinama, upućeni u dešavanja u pomenutim kompanijama primećuju konstantan, manji ili veći pad Nokije, nekadašnjeg simbola za uspeh, rast i inovaciju. Samo u poslednjih godinu dana, globalni udeo finske kompanije na tržištu pametnih telefona opao je sa 24 na osam odsto. No, taj pad je počeo mnogo ranije: 2010. godine Nokija je držala 33 odsto tržišta, 2009. samo 39 odsto... Kolumnista "Njujorkera" Nikolas Tompson primećuje da je za poslednjih pet godina Epl postao najvrednija kompanija na svetu, a da je vrednost akcija Nokije pala za 85 odsto.

Odlazeći predsednik Upravnog odbora Nokije Jorma Olila izjavio je početkom maja da je ta kompanija u proteklom periodu pravila greške i da ne može biti zadovoljna sadašnjom pozicijom na tržištu. Poslednjih 14 godina bila je vodeća u proizvodnji mobilnih telefona, ali je ovu poziciju izgubila krajem aprila kada ju je na tom mestu zamenio Samsung. No, tu valja napraviti važnu razliku između tržišta mobilnih telefona, u koje spadaju i tzv. *dummy* telefoni, i tržišta pametnih telefona, koje je mnogo bolji pokazatelj stanja, a i budućnost tehnologije. Stari, jednostavni telefoni, među kojima su Nokijini modeli bili ubedljivo najpopularniji, uveliko odlaze u prošlost.

Vrednost akcija Nokije je, inače, tokom marta pala najniže u proteklih 15 godina – na 2,98 evra. No, Olila, koji je za Nokiju radio 27 godina, misli da još ima šanse za nju i podsetio je da se prošle godine udružila sa Majkrosoftom koji bi mogao da joj pomogne da izađe iz krize.

TRANZICIJA: IDC navodi da je Nokija bila globalni lider na tržištu mobilnih telefona od 2004. godine, ali i da je njena budućnost na ovom polju vrlo kritična. Ova analitičarska kuća dodaje da je Samsungov uspon na prvo mesto odraz uspeha na tržištu pametnih telefona u poslednje dve godine. "Samsung je iskoristio brzi rast ovog tržišta da stvori dobre odnose sa mobilnim operaterima koji su najveći prodavci telefona na ekonomski vrlo raznovrsnim tržištima", ali i da na račun pada Nokije prirodno proširi svoje učešće na tržištu, objašnjava istraživač IDC-a Kevin Restivo. Najveći minus Nokija je ostvarila u Kini.

Upućeni u dešavanja u svetu proizvođača telefona ističu da je srž problema to što se Nokija uopšte nije snašla u tranziciji "glupih" ka "pametnim" telefonima i da su je samo nekoliko pogrešnih poteza od lidera pretvorili u najvećeg gubitaša.

Naime, pre nego što su pametni telefoni počeli da rade sa dva najpopularnija operativna sistema, *Androidom* i *Microsoftovim Windows Phoneom*, proizvođači su kao softversku bazu koristili svoje stare operativne sisteme koje su nadograđivali i pokušavali da načine pametnim. Nokija je imala *Symbian*, čuveni operativni sistem koji joj je nekad pomogao da postane lider na ovom tržištu.

No, nekoliko godina kasnije, kako su u trku ulazili Epl sa svojim ajfon telefonima, zatim RIM sa Blekberi biznis telefonima, a onda i svi ostali koji su svoje aparate prilagodili ili *Androidu* ili Majkrosoftovom operativnom sistemu za mobilne telefone, Nokija je zaostajala.

Symbian prosto nije bio dovoljno "pametan", niti je mogao da se prilagođava novim zahtevima tržišta, već je polako kaskao za ostalima.

U trenutku kada je Nokija sebi ovo priznala, već je malo šta moglo da se uradi. *Symbian* su u proteklih godinu dana transformisali u operativni sistem otvorenog koda i polako se opraštaju od njega. U februaru prošle godine najavili su da će početi da koriste Majkrosoftov operativni sistem, uzdajući se da će im ta kompanija pomoći da se vrate u utakmicu. Međutim, ova tranzicija još nije pomogla posrnuloj kompaniji, ali je ponovo pokazala svu njenu tromost – bilo im je potrebno skoro godinu dana da počnu da prave telefone koji će moći da pogone Majkrosoftov operativni sistem. Do sada su napravili – jedan.

DIVOVI: Sudbinu sličnu ovoj doživljava i kanadska kompanija *Research in motion*, koja pravi Blekberi telefone. Nekadašnji potencijalni lider, mlada i moderna kompanija koja pravi telefone za poslovne ljude, izgubila je drastičan udeo na tržištu, takođe zbog svoje tromosti. Vrednost akcija RIM-a opala je za čak 70 odsto u poslednjih godinu dana. Dok Samsung i druge kompanije koje prate trku redovno izbacuju nove proizvode i unose inovacije, RIM će tek na jesen ponuditi nove modele. Američki mediji navode da Blekberi telefoni, nekada veliki hit, poslednje utočište danas imaju u vašingtonskoj administraciji, jer spora birokratija na federalnom nivou još nije odlučila da ih zameni modernijim mobilnim uređajima kao što su ajfon i *Android* telefoni.

Sudeći i po drugim pokazateljima kretanja na tržištu pametnih telefona, samo dve kompanije – Samsung i Epl – ukrupnjavaju se na uštrb svih onih za koje će se, bar još neko vreme, govoriti da su dobri pr oizvođači: LG, Motorola, Soni, RIM i Nokija.

Analitičari se trenutno klade ko će prvi da propadne, RIM ili Nokija, navodeći da i jednoj i drugoj kompaniji najveći problem čini odsustvo kormilara koji će odlučivati o inovacijama. ◂

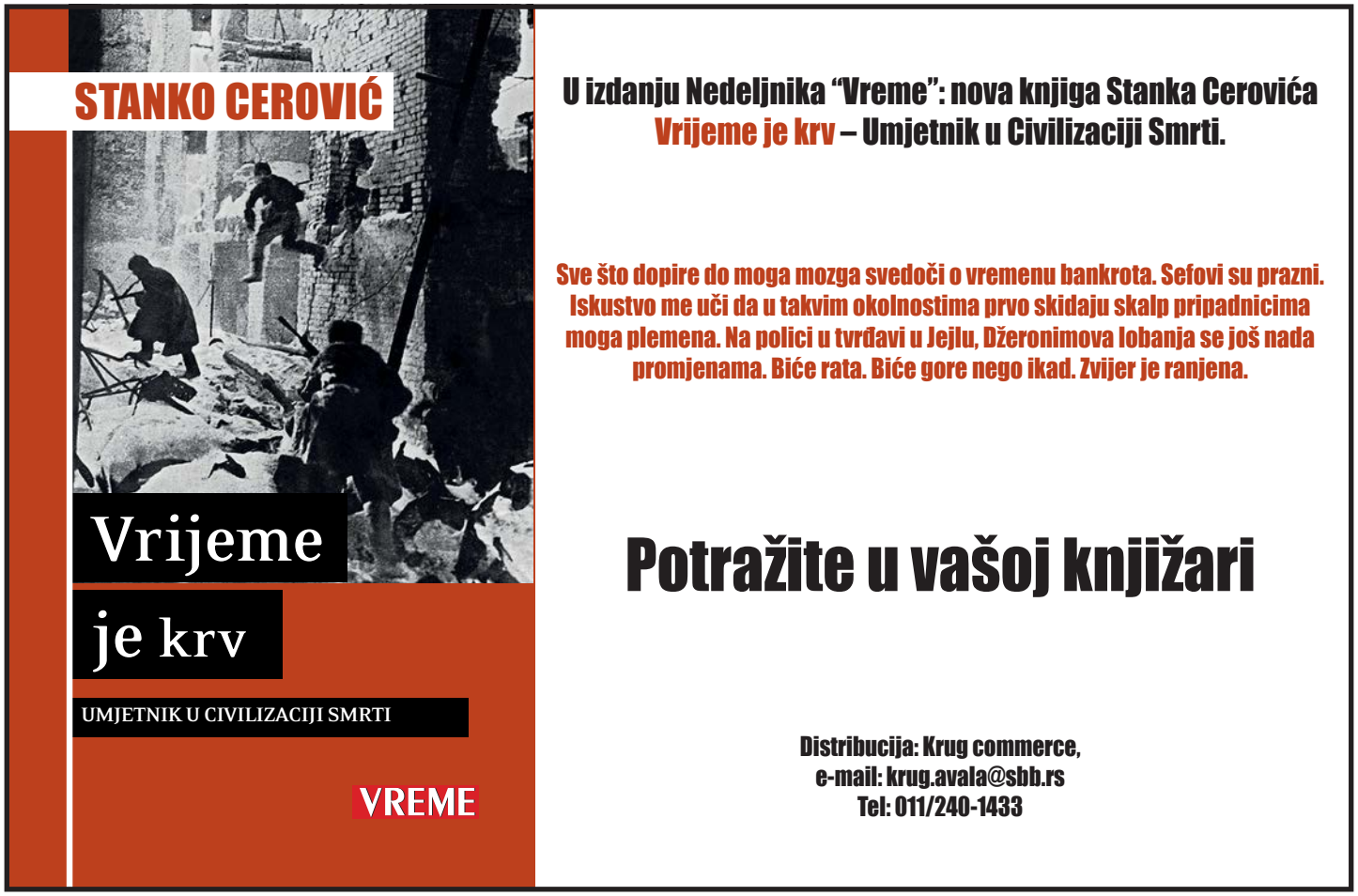
Marija Vidić

Nokija ukratko

Danas multinacionalna korporacija sa sedištem u predgrađu Helsinkija osnovana je još 1865. Te godine je inženjer rudarstva Fredrik Idestam na jugozapadu Finske, u gradu Tampere, u tadašnjem Ruskom carstvu, počeo da proizvodi papir. Mlin za drvo, koji se nalazio na jednom od brzaka, napravio je u gradu Nokija, a ubrzo je mala proizvodnja pretvorena u kompaniju koja od 1871. nosi ime ovog grada. Početkom XX veka počeli su da proizvode struju, zatim su se bavili i proizvodnjom gume, a od 1912. su ušli u posao sa kablovima, što ih je polako uvelo u telekomunikacije i biznis sa telefonima.

Nokija je bila jedna od glavnih kompanija koje su učestvovale u razvoju GSM mreže, a prvi poziv načinjen u njoj obavljen je 1991. godine u Helsinkiju na prototipu Nokija telefona. Sledeće godine napravljen je model Nokija 1011, a 1994. nastala je poznata melodija koju mnogi zvižduću, a i danas je svi Nokija aparati koriste kao standardno zvono.

Kompanija ima 130.000 zaposlenih u 120 država i njena vrednost procenjena je na 25 milijardi dolara. "Forbs" ju je 2011. smestio na 143. mesto liste "Fortune Global 500".

Kako se branio pluralizam

"Ko je rekao 'zabraniti'" "Vreme" br. 1113

Šta bi bilo kad bi svi ljudi na svetu sledili primer mladog Rastka Nemanjića, odrekli se svetovnog života, otišli u manastir i posvetili se monaškom životu? Jasno – čovečanstvo bi izumrlo, jer bi svi živeli u celibatu, pa samim tim ne bi mogli imati potomstvo. Kako je po uvaženom sociologu Slobodanu Antoniću, "univerzalizacija seksualnog ponašanja ('šta bi bilo kada bi se *svi* tako ponašali') jedna od uobičajenih metoda moralnog procenjivanja i pokazuje jasan vrednosni status koji različiti oblici ponašanja mogu imati u društvenoj hijerarhiji", onda iz toga direktno sledi da se *monaški oblik ponašanja* mora nalaziti poprilično nisko u "društvenoj hijerarhiji". U svakom slučaju, niže od nezaštićenog vanbračnog seksa između osoba suprotnog pola, jer kad bismo svi imali nezaštićeni vanbračni seks, čovečanstvo svakako ne bi nestalo. U tom smislu, ponašanje Ivandera Holifilda koji je, po svoj prilici, otac najmanje jedanaestoro vanbračne dece, od jedanaest različitih majki, svakako ima mnogo viši "vrednosni status", od odluke mladog Rastka da zalupa na "kapije manastirske".

Srećom, kako velikodušno dodaje Antonić, ovakvo rangiranje oblika seksualnog ponašanja "ne podrazumeva da se niže rangirani oblik ponašanja mora diskriminisati, ili čak zabraniti". Ovo je svakako poprilično olakšanje za monahe širom sveta, s obzirom na to da je još Bentam primetio da "ako bi homoseksualce trebalo žive spaljivati samo iz razloga njihovog negativnog uticaja na natalitet, onda monahe treba peći na tihoj vatri". Pa ipak, pitanje na koje Antonić ne odgovora, a koje mi se čini kudikamo zanimljivijim, nije da li ovakvo vrednosno rangiranje *mora* da podrazumeva diskriminaciju ili zabranu "niže rangiranog oblika ponašanja", već da li ono *može* da podrazumeva njegovu diskriminaciju i zabranu, odnosno: da li iz ovakvog rangiranja sledi da je moralno dopustivo "niže oblike ponašanja", i one koji ih praktikuju, tretirati nejednako pred zakonom. Sudeći po "Inicijativi za spas Srbije", koju potpisuje uredništvo NSPM, reklo bi se da je odgovor pozitivan, jer se u ovom dokumentu zahteva "zabrana homoseksualne propagande i promocije među maloletnim licima", dok se slična zabrana ne traži za "heteroseksualnu propagandu i promociju". Ali, šta je sa monaškom propagandom i promocijom? Treba li i nju zabraniti u nameri da se predupredi masovno oduševljavanje Rastkovim primerom među decom i omladinom, te, sledstveno, poplava poznog lupanja na kapije manastirske, a u konačnom – i nestanak čovečanstva? Ovo bi svakako značilo izbacivanje slavne Ilićeve pesme iz školskog programa, ali bi valjalo izbaciti i ono "Uskliknimo s ljubavlju Svetitelju Savi", i zameniti ga nečim prikladnijim, nečim što promoviše "više rangirane oblike seksualnog ponašanja", recimo – "Uskliknimo s ljubavlju Ivanderu Holifildu".

Čitateljka će možda odmahnuti rukom na ovaj moj predlog, ali, kako je odavno primetio već pomenuti Džeremi Bentam, nema nikakve sumnje da je celibat mnogo veća opasnost po reprodukciju od homoseksualnog ponašanja, iz prostog razloga što homoseksualno ponašanje ne isključuje mogućnost heteroseksualnog ponašanja, pa samim tim ni reprodukcije, dok zavet celibata, ukoliko je iole iskren, isključuje svaku takvu mogućnost. Stoga se ono što smo nazvali *monaškim oblikom ponašanja* u Antonićevoj "društvenoj hijerarhiji" mora nalaziti niže i od homoseksualnosti, pa ako već treba zabraniti

promociju homoseksualnosti, onda sasvim sigurno valja zabraniti i promociju monaštva.

Sve je ovo, naravno, šala. Antonićevo rangiranje oblika seksualnog ponašanja na osnovu testa univerzalizacije, ne može ni biti bilo šta drugo do predmet šale. Iznositi ga kao ozbiljan argument, značilo bi ili ništa ne znati, ili pak biti neiskren, odnosno iznositi ga u *lošoj veri* – ne zato što ga smatrate ispravnim, nego zato što ga smatrate *efektnim*.

U bilo kom od ova dva slučaja nema mesta ozbiljnom razmatranju ovog davno pobijenog i ismejanog argumenta. Tražiti da se njegovo ponavljanje tretira kao deo relevantne naučne debate o seksualnoj etici, isto je što i tražiti da se ozbiljno bavimo tvrdnjom da se Zemlja nalazi na leđima četiri slona, kao doprinosom savremenoj astronomiji.

Antonić tvrdi da je Jovana Gligorijević svojim člankom uskratila "pravo da se misli drugačije", te da je "izvršila jasnu diskvalifikaciju NSPM-a iz prostora demokratske i civilizovane javnosti", i dodaje: "ŠAĆko je 'javnost' Jovane Gligorijević takva da je samo jedno (njeno) mišljenje poželjno, dok su sva druga podložna ismevanju, izvrtanju i diskvalifikaciji, onda takvoj javnosti, bojim se, mnogo više priliče neki drugi pridevi nego 'demokratska' i 'civilizovana'." Nasuprot tome, Antonić se zalaže za "pluralizam mišljenja" i "nijansiranost stanovišta", pa i onakvih kakva se iznose i zastupaju u tekstu Slobodana Jankovića, "O homoseksualnosti, pedofiliji i Zakonu o zabrani diskriminacije".

Pre svega, Jovana Gligorijević nije nikome uskratila pravo da misli drugačije, niti je tvrdila da je "samo njeno mišljenje poželjno". Njen tekst je prosto kritika poslednjeg broja časopisa "Nova srpska politička misao", a kritika nije prepreka pluralizmu mišljenja, već jedna od njegovih manifestacija, baš kao što su to i ismevanje, izvrtanje, pa, zašto da ne – i diskvalifikacija. Svako ima pravo da svoje mišljenje javno iznese, ali niko nema pravo na to da ono bude zaštićeno od kritike, pa čak ni one žučne, ili promašene (mada, po mom mišljenju, tekst Jovane Gligorijević nije nijedno od ova dva).

"Ko je rekao ‚zabraniti'?", začuđeno se pita Antonić. Valja mu osvežiti pamćenje. To je, ne tako davno, rekao on sam, u časopisu "Geopolitika" (septembar, 2011): "Čak i da nije izvesno da će organizovanje 'Prajda' dovesti do ponovljenog nasilja, činjenica da ogromna većina građana Beograda i Srbije oseća moralnu odvratnost prema gej paradi dovoljan je razlog da se njeno održavanje ne dopusti u centru Beograda, ili na otvorenom prostoru." Tako se, dakle, brani demokratska i civilizovana javnost: time što će se jednoj grupi građana zabraniti učešće u njoj. Tako se brani pluralizam: pozivima na oduzimanje osnovnog političkog prava – prava na slobodu okupljanja – jednoj ranjivoj manjini, a sve u ime većinske "moralne odvratnosti". (Nije neophodno pribegavati testu univerzalizacije da bi se zaključilo šta sledi iz ovog Antonićevog principa u slučaju da se na mestu gejeva nađu Romi, crnci, Jevreji ili Srbi. Ako je većinska moralna odvratnost dovoljan osnov za oduzimanje političkih prava "odvratnoj" manjini, a po Antoniću to jeste slučaj, onda je sasvim svejedno koja je manjina u pitanju.)

O kakvom je tu onda "pluralizmu mišljenja" reč? Evo o kakvom. U već pomenutom tekstu koji Antonić uzima u zaštitu, Slobodan Janković piše: "Izgleda da postoji veza između homoseksualizma i pedofilije, ali u ovoj studiji to je pitanje samo postavljeno, no na njega nije i definitivno odgovoreno." Eto, takva je to nijansiranost stanovišta u kojoj se bez konkluzivnih dokaza, manjinske grupe, onako uzgred, optužuju za sklonost najtežim zločinima. Budući da, kako Antonić s ponosom ističe, "*nijedan* od pristiglih tekstova nije bio diskvalifikovan zbog teorijskog ili političkog stanovišta njegovog autora", slutim da ćemo u nekom narednom broju NSPM-a imati priliku da pročitamo još neku, sasma naučnu, tvrdnju poput ove. Recimo: "Izgleda da postoji veza između jevrejstva i ritualnog ubijanja dece, ali u ovoj studiji to je pitanje samo postavljeno, no na njega nije definitivno odgovoreno." Ako vam je do ovakvog pluralizma mišljenja, idite u NSPM.

Rastislav Dinić

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2012 (br. 334–1103)	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do februara 2012. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Trg Republike 5, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi http://www.vreme.com/pretplata pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun - podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

‣ dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom ‣ telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ‣ e-mailom na *prodaja@vreme.com*

Muzika, lično

Ima ljudi koja iz nekog razloga bez muzike ne mogu. Kao i ostale dragocenosti iz života, muzika kod takvog soja sasvim sraste sa svojom osnovnom situacijom, sa prvim slušanjem ili dubljim razumevanjem, i ostane u toj meri nerazlučiva od ovog svog hronotopa da se onda život i muzika jedno drugim objašnjavaju i dopunjuju, kao u igri vernih ogledala. Slike koje slede primeri su baš takve igre.

Prapočeci: Bio je to jedan davni Banat, i jedna u suštini obična zora – kroz prozore pod senkama uvlačila se pravo sa druma tamnoplava svetlost, a reči moje bake su otkidale parče po parče tišine u sobi. Recitovala mi je Hasanaginicu, i ja sam požudno slušao ritam stihova čije značenje sa svoje tri godine nisam razumeo. Bila je to muzika od posebne vrste, u glasu oteklom od sna i neprekinutog recitovanja. Milovan Danojlić je u jednom svom eseju iz tog vremena opisao uzbuđenje koje je osetio kao dečak, kada je video reči odštampane crnom masnom bojom na skoro sagoreloj hartiji istrgnutoj iz neke knjige. Isto nejasno uzbuđenje osetio sam tada i ja – u onoj sasvim običnoj zori pokrenulo se nešto što je moglo da postane važno.

Novi stari talas: Tito je, dakle, umro a ja se toga već nisam sećao. Moj otac se spremao nekuda, ja sam se valjao po krevetu, praveći se pospaniji nego što sam stvarno bio, i od nekakvog prljavo-smeđeg prekrivača pravio noćnu moru za odmotavanje i odlaganje. Otac me je ignorisao sve dok na televiziji nije krenulo nešto što ću godinama kasnije zvati spot. U beloj prostoriji, oko crno-belog globusa poskakivali su nekakvi odrasli ljudi i uzvikivali "Niko kao ja". Bila je to čudna misao, tvrdoglava i malo neprijatna, ali je muzika zato bila čista jurnjava po ulici. "Nije loše, a?" Klimnuo sam glavom i ponovio ono što sam čuo – "Paket *oranžan*". Da stvari nisu bile jednostavne, postalo mi je jasno koji minut kasnije. Otac je otišao a ja sam po prvi put primetio ploče. Na latinici (koju su valjda svi čitali pre prvog bukvara) pisalo je, između ostalog, *Himzo Polovina* i *Glavo luda*. Događaji su i te kako mogli da krenu uznemirujućim pravcem. Ovde već zateže tajna veza sa *Pristao sam, biću Eleanor Rigby*: PGP RTB je te 1988. godine na četiri kasete izdao kompilaciju pesama sa svih albuma Bitlsa, Diskoton je izdao *Ćiribiribelu*, a ja sam sa dvanaest godina uradio dve krupne stvari u jednom danu: kupio svoj prvi primerak časopisa "Rock" zbog naslovne strane sa Samantom Foks, i nabavio Bitlse i naručeno Bijelo dugme. Naslovna strana "Rocka" je brzo potonula pred sjajnim autorskim tekstovima, *Ćiribiribela* je pohranjena da je kasetni dekovi mog muzičkog stuba više ne prime, ali Bitlsi su potom resko progovorili i ta njihova povremena oštra melanholija, za mene tada najefektnija, još ume da seče. *Eleanor Rigby,* pa onda i *A Day in the Life*, gurnuli su jednog trapavog polutinejdžera, frustriranog besomučnim listanjem Bensonovog englesko-srpskog rečnika, u lice tvrdoj istini – život nije pelcovan protiv promašaja, usamljenosti, banalnosti, ili smrti onih koji žele mnogo više. Igrom slučaja sam uskoro dobio i peti album Bijelog dugmeta, i jedan stih Duška Trifunovića mi se urezao u sećanje kao "vatra u bakar": Mislio sam da se zvijeri boje ove vatre koja trag mi prati.

O starcima i muzičkim udarcima: Bane i ja smo se tog dana slučajno sreli u gradu, kod Blek Dora, muzičke radnje u staroj zgradi Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Pošto smo brzo ustanovili jedinstvo svrhe, nastavili smo zajedno, i u naletu kupili: srednjoškolski udžbenik istorije, komada 2; rolke za ekskurziju, komada 2; *Let it be* od Laibacha, komada 1, za Baneta; prva četiri albuma Led Zeppelina, za mene. Ostatak tog dana proveo sam što u bolu što u neodmerenoj sreći. Šta je nego agonija kada muzički stub prežvaće ceo treći album LZ-a? I kako da se leči nego upornim izlaganjem zadihanom dijalogu bubnja i gitare u pesmi *Moby Dick*, ili teskobnoj atmosferi *When the Levee Breaks*, sa prebogatom instrumentacijom, žanrovski doslednim opisom straha i neizvesnosti, i Plantovim pevačkim manirizmom? Forma je poslovično dobar sluga i zao gospodar, i to LZ dobro ilustruju.

Neočekivana veza između Andrića i francuske šansone, prizvaće na trenutak jedan dan u praznom hodniku nove zgrade Filološkog fakulteta. Godina je 1995, lica ovog čina Goran i Siniša, a radnja je primopredaja kasete sa francuskim šansonama. Muzika je lako nametnula moguću paralelu, i to između Andrićevog zapažanja da sevdalinke umeju da odbiju zbog preterane sentimentalnosti, i vrlo ličnog utiska autora ovog teksta da veliki broj šansona pleše na oštroj ivici između genijalnosti i samozaljubljene emotivnosti. Primopredaja je nagovestila i drugu, banalniju i sigurniju paralelu – jedan od profesora Fakulteta ličio je na Serža Genzbura.

Neka cveta hiljadu stilova, samo je otelovljenje pravog duha muzike, karnevalskog i epizodičnog, koji može da podupre, ili da mangupski izmakne tepih ispod nogu, od volje mu. Kao takva je i odgovor na ono čuveno pitanje iz osnovne i srednje škole: Šta slušaš? Pa, kako da kažem, kad jednom odlučim, nisam probirljiv. A odlučujem se redovno za: Joy Division, The Pixies, Ramones, The Clash (pank je očito još živ i aktivan), Sugarcubes, Pjera Buleza i Prasak, Dies Irae, čudo zvano Bobi Mekferin, gospodare akronizma EKV i SARS, Fleet Foxes i Feist i PJ Harvey, Benija Gudmana i Sidnija Bešea, holandski Focus i Džeka Vajta. Kroz sve ove melodije provlače se ljudi i vremena koji su na njih udarili pečat – Andrej, Jelena, Maja, Tilman, zvonki udari u ritmu mog muzičkog ukusa, i podsećanje na to da zbog muzike i u njoj upisanih ljudi nekad valja reaktivirati nalog na Fejsbuku, pregledati postavljene klipove, i slušati muziku kako živi tvojim životom.

Goran Stanić

АБС Електро

www.abselectro.com

samo tvoj ORION INTERNET

Kada odabereš svoj **Orion Internet**, odlučuješ se za pouzdanu Internet uslugu, **stvorenu po tvojim pravilima.**

INTERNET KOJI TI DONOSI NAJVIŠE

INTERNET ZA KUĆU ✓

5 Mbps za 1.599 din!

SVUDA SA TOBOM

INTERNET ZA PONETI ✓

Već od 699 din!

Godinu dana za samo 7.200 dinara!

ORION telekom Ozbiljna veza

POZOVI **011 4100 200**

Za više informacija o ponudi: ***www.orion.rs***

Ponuda važi uz ugovornu obavezu od dve godine. Usluga dostupna na teritoriji pokrivenosti. U cenu je uračunat PDV.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec